LATVIJA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 52 (396)
Trešdien, 1950. g. 12. jūlijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks M. Culītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Londonas prese jau runā par trešo pasaules karu

Sarkanarmijas manevri Austrumvācijā — Uzmaniet Berlīni — Bažām nav iemesla, mierina Meklojs

Londona (D). — Ja pirmajās dienās pēc komūnistu iebrukuma Dienvidkorejā Rietumeiropas un Savienoto valstu prese bija pārliecināta, ka konfliktu izdosies ierobežot un likvidēt, tagad vērojama šī noskaņojuma maiņa. Vašingtona, pēc politisko aprindu informācijas, jau runā par kara darbības stipru ieilgšanu, bet Londonas svētdienas prese pirmo reiz atzīst, ka notikumi Korejā varētu izraisīt trešo pasaules karu. Ļoti zīmīgs šai ziņā ir arodbiedrību organa Reynold News ievadraksts, „Vienalga, kas Korejā karu uzvarēs, otras puses prestiža zaudējums mūs var lielā mērā tuvināt trešajam pasaules karam," konstatē laikraksts.

Arī divi citi Londonas nedēļas laikraksti — Observer un Sunday Times apcerējuši šo pašu problēmu. Pēc Observer domām Koreja ir tikai eksperiments, tāpat kā tas savā laikā bija Spānijā. Padomju savienība pati nekaro, bet saviem nolūkiem izmanto citus. Šis piemērs ir nepārprotams brīdinājums, ka līdzīgi notikumi var risināties arī Austrumvācijā. Tāpat kā Korejā, arī te Maskava apbruņojusi un apmācījusi tautas policiju, kurai var likt soļot katrā brīdī. Līdzīgas domas izskan arī pazīstamā britu publicista Skrutetora rakstā, kas iespiests Sunday Times slejās. Autors konstatē, ka Korejas notikumu dēļ līdz šim savus bruņotos spēkus pastiprinājušas vienīgi Savienotās valstis. Bet tas steidzami jādara arī Lielbritānijai, jo nedrīkst aizmirst, ka galvenais politiskā saspīlējuma smaguma punkts tomēr atrodas Eiropā. Varētu gadīties, raksta tālāk Skrutetors, ka Padomju savienība izmanto pašreizējo situāciju, kamēr ASV spēki saistīti Korejā. Kreisā virziena laikraksts The People brīdina rietumniekus „uzmanīt Berlīni". Esot ļoti iespējams, ka Padomju savienība sākusi jauno dēku Korejā, lai tai būtu brīvas rokas Eiropā.

Šie Londonas preses brīdinājumi, kas parādījušies tikai pagājušo svētdien, ir visai zīmīgi. Arī kāds cits apstāklis liecina, ka Eiropā varētu sākties notikumi, kuŗu sekas nav pārredzamas un kas radītu jaunu pasaules traģēdiju. Amerikāņu slepenais dienests saņēmis informāciju, ka telpā starp Berlīni un Elbu piecas padomju divīzijas sākušas plašus manevrus. Tajos piedalās arī tanku vienības. Šo manevru galvenais uzdevums esot apmācīt sarkanarmiešus „kā pārcelties pāri upēm". Manevros Meklenburgā piedalās trīs padomju divīzijas. Amerikāņu militārie lietpratēji tomēr domā, ka sarkanarmijas apmācībām Austrumvācijā nav nekādu sakaru ar notikumiem Korejā. Nav arī informācijas, ka Maskava pēdējā laikā būtu pastiprinājusi savu divīziju skaitu. Tāpat kā 1946. gadā, arī tagad Austrumvācijā krieviem ir ap 200.000 vīru, kas iedalīti 20 divīzijās. Lai gan padomju okupācijas kaŗaspēka aktīvitāte pēc kaŗa sākšanās Korejā stipri pieaugusi, bažām, pēc kāda augsta amerikāņu virsnieka domām, nav nekāda pamata. Manevri drīzāk rīkoti tāpēc, lai ietekmētu Austrumvācijas iedzīvotājus.

Zināmu optimismu preses konferencē Frankfurtē pagājušās nedēļas beigās pauda arī amerikāņu augstais komisārs Meklojs. Viņš paskaidroja, ka nav nekādu pazīmju uzbrukumam Rietumvācijai, tāpēc baiļu psichozei nav pamata. Kā pierādījumu savam optimismam Meklojs minēja, ka jau tuvākajās dienās no ASV Rietumvācijā ieradīsies viņa 82 gadus vecā sievasmāte. Intervijas beigās augstais komisārs piebilda, ka Savienotās valstis nav paredzējušas palielināt savu okupācijas kaŗaspēku Vācijā.

450 komūnistu aģentu katru mēnesi iefiltrējas Rietumvācijā

Bonna (E). — Kāds Bonnas valdības pārstāvis, kam uzticēta komūnistu darbības izsekošana, UP pārstāvim šinīs dienās paskaidroja, ka „katru mēnesi Rietumvācijā iefiltrējas vismaz 450 aģentu", lai šeit strādātu pagrīdē. Acumirklī 16 līdz 20 vīru katru dienu nodod slepenus ziņojumus uz Austrumvāciju, izmantojot amatieŗu īsviļņu raidītājus. Pagrīdes darbību Padomju savienība financē ar melnā tirgus operācijām, pārdodot rietumos nelegāli ievestus automobiļus, benzīnu un cukuru. Komūnistu aktīvitāte sevišķi pastiprinājusies pēc kaŗa darbības sākšanās Korejā. Konstatēts, ka Rietumvācijā darbojas arī kāda „sabotāžu un spridzinātāju vienība", kas padota tieši krieviem. Komūnisti izmanto arī citu metodi, lai papildinātu savus līdzekļus. Izrādās, ka ļoti daudzi vācu rūpnieki un tirgotāji iemaksājuši viņiem lielākas summas. Par to šiem maksātājiem „solīta zināma drošība" Padomju savienības invāzijas gadījumā.

Maotsetungs tomēr draud ar invāziju Formozā

Leksaksesa (F). — Ķīnas tautas republikas ārlietu ministrs Čuenlajs pagājušās nedēļas beigās piesūtījis Apvienoto nāciju ģenerālsekretāram Trigvem Lī telegramu, kurā protestē pret prezidenta Trūmena deklarāciju, ka ASV 7. flote sargās Formozu no komūnistu invāzijas. Čuenlajs šo rīcību apzīmē par „invāziju ķīniešu teritoriālajos ūdeņos", kas nozīmējot atklātu agresiju pret Ķīnu. Telegramas beigās norādīts, ka Formoza ir neatņemama Ķīnas teritorijas sastāvdaļa, kāpēc „ķīniešu tauta nolēmusi šo salu katrā gadījumā atbrīvot". Apvienoto nāciju aprindās Čuenlaja notu apzīmē par nepārprotamu draudu. AP sakās zinām, ka pašreiz Pekingā notiek svarīga ķīniešu komūnistu vadoņu un militāristu apspriede, kuŗas galvenie darba punkti ir Koreja un Formoza. Ļoti iespējams, ka Maotsetungs tomēr mēģinās Formozai uzbrukt, neraugoties uz amerikāņu floti, saka BBC.

Jaunā likuma instrukciju arvien vēl nav

PALICĒJU NOMETNĒS JĀPIEŅEM ARĪ DP DARBINIEKI. — DROŠĪBAS PĀRBAUDĒS UZ ASV NORAIDA 5—10 PROC. — JAUNĀ KVOTE JAU OKTOBRĪ BŪS AIZPILDĪTA. — DP NACIONĀLO PĀRSTĀVJU APSPRIEDE BAD KISINGENĀ

Kārtējā amerikāņu joslas DP nacionālo pārstāvju apspriedē Bad Kisingenā, kur no latviešiem piedalījās LCK priekšsēdis K. Klarks, svarīgākie jautājumi bija Vācijā palicēju nodošana vācu saimniecībā un šīs akcijas norise un jaunā DP ieceļošanas likuma praktiskā piemērošana, kaut arī tajā daudzi jautājumi vēl neskaidri. Nacionālie pārstāvji atkārtoti iztaujāja IRO iestādes par nepieciešamajiem drošības soļiem DP aizsargāšanai varbūtēja konflikta gadījumā. IRO amatpersonas pārstāvjus informēja par vairākām labvēlīgām iespējām tiem DP, kuŗiem ir tikai IRO tiesiskā aizsardzība.

Novērot Vācijā palicēju nodošanu vācu saimniecībā amerikāņu joslā uz 2 nedēļām bija izbraucis joslas aprūpes nozares vadītāja palīgs Mr. Morē (Murray). Viņš ieradies gandrīz visās nometnēs un runājis ar augstā komisāra, vācu valdības un DP tautību pārstāvjiem, kā arī ar jaunajiem nometņu vadītājiem — vāciešiem.

Morē guvis visumā pozitīvu iespaidu, kaut gan atsevišķās nometnēs apstākļi bijuši atšķirīgi. Agrāk notikušajās IRO, augstā komisāra un vācu valdības pārstāvja apspriedes visumā atzīts, ka blakus vācu administrātoram visā administrācijā zināmā proporcijā jāpieņem kā vācu, tā DP darbinieki un pat uzsvērts, ka administrātora palīgam jābūt DP. Būtu paturams arī nacionālo komiteju institūts, kuŗš sevišķi nozīmīgs būtu dažādo jautājumu kārtošanā pie augstā komisāra vietējiem pārstāvjiem (HCOG Land commissioners) ja tos neizdodas apmierinoši nokārtot ar vācu pārstāvjiem vai iestādēm tieši.

Pretēji šim norunām pieeja praksē tomēr daudzkārt bijusi citāda. Nacionālie pārstāvji minēja daudzus gadījumus, kas DP neapmierina, īpaši par darbinieku komplektēšanu nometņu pārvaldēs. IRO apsolīja savu iejaukšanos, sevišķi attiecībā par pašpārvaldes organu paturēšanu.

Arī IRO štābam nav vēl noteikti zināms, cik DP vācu saimniecībā nodoti; ziņas par to sagaidāmas tikai pēc apm. 2 nedēļām. Taču štāba amatpersonas uzsvēra, ka no IRO puses pieeja bijusi ļoti saudzīga un iepriekš paredzēto apm. 20.000 vietā nodoti tikai ap 14—16.000. Pilnīgi trūkst datu par sadalījumu pēc tautībām.

Vācijā palicēju nometņu kapitālremontiem pieprasītos līdzekļus augstais komisārs noraidījis, jo ieskata, ka nometnes ir tikai pagaidu mītnes, no kuŗām iedzīvotāji pēc iespējas drīz jāpārvieto privātos dzīvokļos. Neesot pamata bažām, ka DP varētu izvietot sliktos apstākļos un nepiemērotos darbos, jo augstais komisārs rūpēšoties par taisnīgu rīcību.

Runājot par emigrāciju uz ASV konstatēja, ka vēl arvien nav saņemta instrukcija pie jaunā Savienoto valstu DP likuma, kurai būtu jānoskaidro vesela rinda jautājumu, kā attiecīgus pantus piemērot praksē, starp citu arī par mūsu bij. kaŗavīriem. Viņiem likuma teksts gan ir labvēlīgs, bet vēl nav saņemts paskaidrojums, kā praksē iztulkos brīvprātības jēdzienu, kas jau līdz šim bija viens no galveniem strīdus punktiem. No mūsu viedokļa ir neiespējama daža ierēdņu prasība, ka katram emigrantam, kas bijis kaŗavīrs, individuāli jāpierāda, ka armijā nav iestājies brīvprātīgi. Jautājuma izšķiršanu sagaida vistuvākajā laikā.

Jaunā likuma prasība, kas nosaka zvērestu par uzņemto saistību pildīšanu, vismaz šinī krastā ir vienkārša formālitāte un nekādus aizkavējumus neradīs; toties, jo lielāku stingrību ievēros no drošības viedokļa, un jau tagad esot konstatējams noraidīto skaita pieaugums, kas atsevišķos emigrācijas centros svārstoties ap 5—10 proc. no izceļotgribētāju skaita.

Pēc pašreizējās norises spriežot IRO rēķinās, ka jau š. g. oktobra beigās jaunā kvote būšot aizpildīta, jo pašreiz vēl brīvas esot tikai ap 130.000 vīzu, no kuŗām amerikāņu josla saņemšot 60 proc., angļu — 20, franču 10 un Austrija un Itālija pa 5 proc.

(Turpinājums 7. lpp.)

Latviešu Nacionālās padomes kopsapulce sanāks 22. jūlijā

LNP prezidijs izsūtījis visiem LNP kopsapulces delegātiem aicinājumus ierasties Latviešu Nacionālās padomes kopsapulcē, kas notiks 22. un 23. jūlijā Švābu Gmindes Artilerijas nometnē. LNP prezidijs sniegs ziņojumu kopsapulcei par savu darbību starpsesiju laikā un starptautisko stāvokli Latvijas interešu [illegible]. Ja iepriekšējās LNP kopsapulces vairāk sprieda par LNP statūtiem, tad šīs kopsapulces darbs būs veltīts cīņai par Latviju un latviešu dzīvā spēka saglabāšanu. Tādēļ visi kopsapulces delegāti aicināti neiztrūkstoši ierasties. Ja LNP ietilpstošām organizācijām nebūtu līdzekļu ceļa izdevumu segšanai saviem delegātiem, tad brīvbiļetes steidzamības kārtībā pieprasāmas LNP Informācijas daļai, (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, kur visiem LNP delegātiem ir jāpaziņo arī savas adreses pēc 1. jūlija.

LNP prezidija sēde notiks Švābu Gmindes nometnē 21. jūlijā, bet 20. jūlijā turpat sanāks LCK kopsēde.

Sūtnis K. Zariņš pateicas Anglijas valdībai

Sūtnis K. Zariņš sakarā ar notikumiem Korejā iesniedzis Anglijas ārlietu ministrijai notu, kurā izsaka gandarījumu par to stāju, kādu Anglija ieņēmusi, aizstāvot mazās tautas pret agresiju.

SAVIENOTĀS VALSTIS PALIELINA SAVU ARMIJU

AVIĀCIJĀ, FLOTĒ UN SAUSZEMES KAŖASPĒKĀ VAR IESTĀTIES ARĪ BRĪVPRĀTĪGIE — 200 MILJ. DOLARU SUPERATOMBUMBAI

Vašingtona (D). — Pagājušo piektdien prezidents Trūmens parakstīja rīkojumu palielināt amerikāņu armiju līdz 2 milj. vīriem. Lai sasniegtu šo mērķi, prezidents pavēlēja iesaukt kaŗadienestā vīriešus no 19. līdz 25 gadiem. Tai pašā laikā aizsardzības ministrijai atļauts pārsniegt līdzšinējos skaitļus, kas noteica bruņoto spēku maksimālo lielumu. Reizē ar šo prezidenta Trūmena rīkojumu publicēts oficiāls paskaidrojums, ka armijas palielināšana nepieciešama sakarā ar pēdējiem notikumiem Korejā, bet tā nenozīmē mobilizāciju Savienotajās valstīs.

Sauszemes kaŗaspēka vadībai, flotei un gaisa spēkiem jaunais rīkojums dod tiesības pieņemt brīvprātīgos un iesaukt rezervistus. Aizsardzības ministrija pirmām kārtām aicina brīvprātīgi iesaistīties armijā tanku speciālistus, radara un radio apkalpes, kā arī zenītartileristus. Flotei vajadzīgi jūrniecības speciālisti, sanitārie virsnieki, elektriķi, un personas ziņu un spiegu atvaires dienestam. Oficiālās aprindas Vašingtonā pārliecinātas, kā brīvprātīgo pietiks, lai tie varētu aizpildīt nepieciešamos posteņus, kāpēc nekāda mobilizācija nebūs vajadzīga.

Tajā pašā dienā prezidents Trūmens iesniedza kongresam pieprasījumu steidzami piešķirt 260 milj. dolaru lielu kreditu ūdeņraža superatombumbas tālākai attīstīšanai. Ievērojot pašreizējo saspīlēto situāciju, nav šaubu, ka ASV likumdošanas iestāde pieprasīto summu arī atvēlēs. Senātors Tafts preses pārstāvjiem izteicās, ka viņš ar mieru balsot par aizsardzības budžeta palielināšanu par 1 miljardu dolaru, ja tas būs nepieciešams, lai ātrāk beigtu kaŗu Korejā.

Pirmā mobilizācija Austrālijā kopš kaŗa beigām

NORVEĢI NODOD TRANSPORTKUĢUS KOREJAS AKCIJAI

Kanbera (J). — Austrālijas aizsardzības padome nolēmusi iesaukt militārajā dienestā 15.000 vīrus no 18—23 gadu vecumā. Paredzams, ka iesaukšana notiks tikai nākošajā gadā. Mobilizētie kaŗavīri pavadīšot 14 nedēļas nometnēs. Šī būs pirmā mobilizācija Austrālijā kopš pasaules kaŗa beigām.

Norvēģijas vēstnieks Vašingtonā Morgenstjerns šajās dienā pēc vizītes pie prezidenta Trūmena paziņojis žurnālistiem, ka Norvēģija piedāvājusi nodot daļu no saviem transporta kuģiem Apvienoto nāciju rīcībā, lai tos izlietotu kopīgajā akcijā pret Ziemeļkoreju. Vēstnieks apliecināja, ka visa Norvēģu tauta „vienoti un cieši stāv aiz Apvienoto nāciju lēmuma un atbalsta prezidenta Trūmena un UN pasākto akciju."

Kas ir jaunais UN kaŗaspēka virspavēlnieks

GEN. MEKARTŪRS

Brīvās pasaules skati šajās dienās atkārtoti vēršas uz 70 gadu veco amerikāņu ģenerāli Duglasu Mekartūru, kas iecelts par pirmo Apvienoto nāciju bruņoto spēku virspavēlnieku Korejas frontē. Mekartūra militārā karjēra bijusi strauja un spoža. Jau pirmā pasaules kaŗa laikā viņš bija visjaunākais amerikāņu ģenerālis un vēlāk visjaunākais štāba priekšnieks. Mekartūra kaŗavīra gaitas ilgušas pavisam 47 gadus. Otrā pasaules karā viņš bija Savienoto valstu virspavēlnieks Tālajos austrumos un kopš japāņu kapitulācijas 1945. gada augustā — sabiedroto virspavēlnieks Japānā.

Kad japāņi 1941. gada 7. decembrī sāka savu negaidīto uzbrukumu Filipīnām, tur stacionētie amerikāņu bruņotie spēki kopā ar filipīniešu vienībām ģen. Mekartūra virsvadībā 88 dienas ilgi noturējās pret desmitkārtīgo ienaidnieka pārspēku. 1937. gadā Mekartūrs bija gan jau izstājies no aktīvā militārā dienesta, palikdams tomēr par militāro padomnieku. Prezidents Rūzvelts 1941. g. uzaicināja viņu par ASV bruņoto spēku virspavēlnieku Tālajos austrumos.

Padomju savienības problēmas Mekartūram nav svešas, jo lielāko daļu mūža viņš pavadījis kaŗavīra gaitās tieši Tālajos austrumos un labi iepazinies ar orientālo cilvēku domu gaitu. Kad sabiedroto augstākā padome Japānā sanāca uz savu pirmo sēdi, padomju delegācija mēģināja arī Tokio uzsākt līdzīgu propagandas un sabotāžas kampaņu kā Berlīnē. Ģen. Mekartūrs tomēr jau savā pirmajā runā parādīja krieviem viņu īsto vietu, teikdams: „Padomei būs tikai padomdevējas funkcijas, bet administrātīvā atbildība paliks augstākajam komandierim kā vienīgajai sabiedroto izpildvarai Japānā." Tūliņ pēc šīs runas ģenerālis atstāja apjukušos krievu delegātus un nevienā tālākā sēdē vairs nepiedalījās, sūtīdams tajās tikai savu vietnieku.

Arī krievi Mekartūru labi saprot, un viņiem pret to ir ievērojams respekts. Kādu dienu padomju augstāko komandieri Japānā ģen. Derevjanko amerikāņu militārā policija Tokio aizturēja par neuzmanīgu braukšanu. Pēc savas atlaišanas Derevjanko nosūtīja asu protestu ģen. Mekartūram, pieprasīdams atvainošanos. Mekartūrs jautāja policijas dežurvirsniekam: „Vai Derevjanko pārkāpa satiksmes noteikumus?" — „Jā," atbildēja virsnieks. „Tad pasakiet viņam," strupi noteica Mekartūrs, „ka nekādas atvainošanās nebūs." Kad šo paziņojumu nodeva ģenerālim Derevjanko, viņš neticīgi jautāja: „Vai Mekartūrs tiešām tā teica?" Kad ziņnesis viņam to vēlreiz apliecināja, krievu ģenerālis lielā sajūsmā uzsita sev ar roku pa sāniem un iesaucās: „Kas tas par varenu vīru!"

(Turpinājums 8. lpp.)

LCK APGĀDA LATVIJA, LATVIJAS REDAKCIJAS un LCK INFORMĀC. NOZARES JAUNAIS TĀLRUNIS Schwäbisch Gmünd 2159.

LATVIJA

Nr. 52 (396) 1950. g. 12. jūlijā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienots apmaksāts un autoram adresēts aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Mūsu orientācija

Visskaudrākajā pārkrievošanas laikā, Krišjānis Valdemārs, kam mēģināti piedēvēt slavofili centieni, teicis, kā to piemin viņa laika biedrs Velme, zīmīgus vārdus:

„Ja es gribētu un man tas būtu iespējams novilkt latviešiem viņu tautību kā svārkus, tad es tiem nekādā ziņā neuzvilktu krievu bet angļu svārkus".

Še atrodam vispirmo mūsu politiskās orientācijas deklarāciju.

Kr. Valdemārs, kura dedzīgais patriotisms neprasa īpaša pierādījuma, savos tautiskajos centienos pasvītroja, ka vispirms mums jābūt apzinīgiem latviešiem, bet ja tad mums meklējami kur draugi, vai, ja mēs savu tautu vidū gribam justies labi, tad vismazāk tā būs krievu, bet visdrīzāk angļu tauta. Tā tad, jau pirms vairākām paaudzēm, bez jebkāda oportūnisma, latvieši nenosēdās ne pie vācu, nedz krievu galda, bet klāja paši savu galdu, uzsvērdami, ka tie paši noteiks savus galda biedrus. Vēlākā mūsu tautas vēsturiskā attīstība rādīja šīs domas dziļumu un latviešu nostājas stingro konsekvenci. Kā strēlnieku cīņu laikā, tā neatkarības un brīvības cīņu sākotnējā posmā, mēs cīnījāmies kopā ar angļiem un to sabiedrotiem. Ar to saistījās nevien mūsu politiskā, bet arī kultūras orientācija. Runājot par latviešu politiski ideoloģisko orientāciju, nekad nedrīkst piemirst, ka mums tās cieši saplūst kopā. Mūsu orientācija ir rietumu orientācija. Un tādēļ tiem, kas pēdējos gados gribējuši mums sviest ar akmeni un teikuši, ka mēs esam slikti darījuši, kā liktenīgajos 1940.—1945. gados neesam cēluši goda vārtus Kremļa varenajiem, varam atbildēt Kr. Valdemāra vārdiem, ka krievu svārki mūsu augumam neplestāv. Tādēļ mēs it kā esam zaudējuši visu.

Un tomēr nē. Tā darīdami, mēs saglābām sevi Eiropai, civilizācijai un kristīgai kultūrai. Citiem vārdiem, mēs saglābām sevi demokrātijai, jo Eiropas politiskā un sabiedriskā sadzīve tanī sakņojas. Nav nozīmes tam, ka lielākā mūsu tautas daļa palika uz vietas un spiesta smakt austrumu despotijas pagraba gaisā. Tie domāja, domā un domās līdzīgi mums, jo mechaniska mūsu tautas sadalīšana neiespēj neko grozīt tautas mentālitātē un paaudžu paaudžu koptajos centienos.

Tāpat kā Kurzemes cietoksnī un citur, kur satikāmies ar austrumu uzbrucēju, mēs cīnījāmies zobus sakoduši ar ieroci rokā, neprasīdami vai tas gudri vai negudri, visa mūsu tauta cīnās šodien zobus sakodusi pret šo ienaidnieku kā mācēdama. Šī ir reizē politiska un kultūras cīņa. Mēs cīnāmies pret boļševismu nevien tādēļ, ka tas laupīja mūsu valsts neatkarību un nojauca mūsu viensētas, bet ne par matu mazāk tādēļ, ka tas izstiepis savas ķetnas arī pēc mūsu kultūras, kristīgās dzīves un ģimenes. Zem boļševisma mēs varam vienīgi smakt un nosmakt. Tādēļ nekāda repatriācijas jeb lapsas kūmiņa politika neko nespēja panākt. Tīšu prātu neviens lamatās nelīda. Lielākā trimdinieku daļa jau atradusi patvērumu anglosakšu zemēs: Anglijā, Savienotās valstīs, Kanadā, Austrālijā un Jaunzēlandē.

Tā, vēstures attīstības gājiens nospraudis stigas tam, kas atradīs atsaucību tautas domātnē un gribā. Mēs neesam pesimisti, lai sāktu baiļoties par latviešu uzticību savai tēvijai. Tik viegli latvietis savus svārkus nenovilks, kā to viens otrs gribētu.

Šī mūsu orientācija nav apdvesta no romantikas, un paldies Dievam, ka tas tā ir. Tautas, kas aizrāvušās no romantikas politiskajā dzīvē, piedzīvojušas bieži smagas pārmācības. Tā tas, piem., bija ar čechiem, kas aizraudamies no panslavisma ideām, viegli ieslīdēja Maskavas apkampienos. No aklās romantikas nebija pasargāti pat čechu valstsvīri.

Mūsu orientācijai, ko varētu vulgāri apzīmēt par anglofilu, ir solīdāks pamats. Lai gan arī tā no paša sākuma nav bijusi reālpolitiska, vismaz politiskā nozīmē, tad tā nosprauž dabiskas robežas tai videi, kurā mēs garīgi ieslienamies un tai liktenkopībai, kuras sastāvdaļa esam. Mēs piederam ziemeļu un rietumu kultūras joslai, tai rietumu demokrātijai, kurās mēs redzam savus pārbaudītos draugus un šo tautu nepiekāpīgā cīņā pret visām varām, kas mūs jaužam savas tautas augšāmcelšanās ritu.

Ad. Šilde

Baltijas centrālā padome likvidēta

Likvidējoties britu joslas kontrolkomisijas bēgļu daļai, ar 30. jūniju likvidēta arī tās apstiprinātā Baltijas centrālā padome, ko nodibināja 1946. g. jūlijā kā kopīgu baltiešu padomdevēju organu pie kontrolkomisijas bēgļu instancēm un reizē arī pie angļu joslas UNRRAs, vēlāk IRO centrālām un apgabala iestādēm. Reizē BCP latviešu sektors bija arī LCK formālais eksponents uz ārieni britu joslā. Praktiskā darbā BCP funkcijas izdevās paplašināt un pārnest vairāk bēgļu interešu pārstāvības plāksnē, kam bija jūtama nozīme bēgļu problēmu kārtošanā.

Četru gadu darbības laikā BCP līdz ar tās reģionālām pārstāvībām apgabalos centusies reaģēt uz visām nopietnākām bēgļu likstām, stingri iestājoties par tautiešu interesēm kā drāmatisku komplikāciju gadījumos, tā arī kārtojot sarežģījumus apgādes, novietošanās, izglītības, darba, juridisko un daudz citos jautājumos. Ja arī intervencijas ne vienmēr bijušas sekmīgas, tad tamēr, pat negatīvos lēmumos, daudz ko bijis iespējams mīkstināt vai vismaz apturēt turpmāko apstākļu pasliktināšanos.

Par savu galveno uzdevumu BCP uzskatīja principiālu problēmu ierosināšanu pie kontrolkomisijas un IRO instancēm un neatlaidīgu iesaistīšanos smagākos, plašas latviešu bēgļu aprindas skarošos jautājumos. Jo sekmīga bijusi arī sadarbība ar konfesionālām organizācijām emigrācijas veicināšanā uz ASV.

Pēdējā BCP sēdē kontrolkomisijas pārstāvis plkv. Stekpūls sirsnīgi pateicās par veikto darbu un sniegtiem vērtīgiem aizrādījumiem, kas lielā mērā palīdzējuši izprast un kārtot baltiešu bēgļu problēmas. BCP vārdā atbildēja latviešu pārstāvis A. Trapāns, kas, uzsverot kontrolkomisijas vienmēr izrādīto uzmanību baltiešu pārstāvjiem, Stekpūlam iesniedza vācu tiesā apstiprinātos LCK statūtus un lūdza rūpēties, lai pēc 1. jūlija izraudzītās personas atzīst par oficiāliem pārstāvjiem arī angļu instancēs, kas darbosies tālāk. Līdzīga veida priekšlikums iesniegts IRO joslas vadībai, kas apsolījusi turpmāk sadarboties ar LCK britu joslas pārstāvjiem.

A. Trapāns tagad atstāj Vāciju un izceļo uz ASV.

Latviešu teātris brauc!

Pagājušā sestdienā Šv. Gmindē policijas dežurants pacēla vārtu barjeru mērbekiešu „drednautam" — par spīti visiem pesimistiem un pareģiem ikviens varēja pārliecināties, ka teātris dzīvs un pat visai možs. Izdevies ne tikai noturēt ansambli, bet ar papildu spēkiem pat iestudēt grūtu un pavisam jaunu, Vācijā vēl neredzētu lugu, kuras pirmizrāde notikusi nupat Augustdorfā. Tā ir Mārtiņa Zīverta viencēliena drāma Tvans. Teātra cienītājiem — un tādu Gmindē bija ap 500, kas līdz pēdējai vietai aizņēma zāli — bija atkal izdevība redzēt Maigu Damrozi un Helgu Gobzini, Pēteri Dumpi un Oļģ. Parņicki, kā arī jauno debitantu Kārli Ķuzuli, bet dekorāciju darinājumā atkal jautām E. Dajevska vingro roku. Par režiju bija rūpējies K. Dzelde.

Pēc labi nospēlētas izrādes teātris devās tālāk uz Dilingenu, Augsburgu un Eslingenu. Izrādes uzņēmumus un recenzijas sniegsim mūsu laikraksta nākamā numurā.

Cilvēki meklē lētāko

PIEZĪMES PAR VEIKALIEM, CENĀM UN DP VIRTUVĒM

Ceļojot pa Vāciju un iegriežoties nometņu kantīnēs, nākas novērot dažu labu īpatnību, kas saistās ar lokāliem apstākļiem un nometnes novietojumu. Atšķirības cenās pastāv gandrīz vai katrā vietā, tomēr nav tik lielas, lai būtu iespējama kaut kāda lielāka tirdzniecība un preču apmaiņa, piem., starp Eslingenu dienvidos un Delmenhorstu ziemeļos, kā tas bija RM laikos. Bez cenu atšķirībām zināma starpība pastāv arī patēriņa priekšmetu sortimentā, sevišķi, ja attālumi stipri lieli. Pati tirdzniecība, cik var vērot, ļoti atkarīga no tā, vai nometnē strādātāju, kas saņem cietas algas, vairāk vai mazāk. Nestrādātāji tagad pie lielāka patēriņa tiek vienīgi tad, ja var saņemt kādu atbalstu no ārzemēm vai kaut ko nopelnīt no gadījuma uz gadījumu.

Raksturīgs ir stāvoklis ar Diamond cigaretēm, ko parasti izsniedz strādātājiem reizi mēnesī. Eslingenā, pārdodot kantīnei, var saņemt 1—1,20 DM turziņā, bet pērkot, jāmaksā 1,20—1,40, tātad ar dabisko tirgoņa uzviju. Augustdorfā vai Eversburgā tās pašas cigaretes maksā 1,50—1,75. Amerikāņu cigaretes kotējas Eslingenā un Švābu Gmindē 2—2,20 DM turziņā, bet ziemeļu nometnēs — 2,30—2,50, ja vien ir dabūjamas. Sviesta cenas visur liekas vienādas, tāpat nav jūtamas starpības augļu un sakņu cenās, īpaši importētai mantai.

Citādi ar baudvielām. Lētākais degvīns, laikam, britu joslā, kur arī vairāk marku. Kamēr vācu Šteinhēgeru vai Asbacha konjaku pazīst visur, vietējo šnabi, piem., Minsterē var dabūt par 5,50 pudelē, kamēr tāds pats kvantums citas markas, bet līdzīgas kvalitātes, Traunšteinā maksā 6,70. Vispār dzērienu tirgus, tāpat kā tabakas, Vācijā tagad sakuplojis tādā daudzpusībā, ka nezinātājam grūti orientēties. Kādreiz zinātāji smēķēja kā labākās cigaretes Lux, vēlāk Texas, bet pašreiz Star, kas atgādinot Rīgas Exstra Mokku. Nestrādātājs tomēr ne pie dzērieniem, ne cigaretēm netiek, jo nosmēķējot dienā 2 vai 3 markas nav joks pat tam, kas pelna pāri 200 DM mēnesī. Tāpēc nometnēs blakus labākajām cigarešu markām cieņā arvien vēl „tītenis" un bieži vien arī pašaudzētā, ko tagad no vācu zemniekiem var dabūt par ļoti lētu maksu. Diemžēl, to nevar teikt par augļiem vai pienu, ko neviens zemnieks nedos lētāk par tirgus cenu.

Ar laikiem mainījušies arī gaume. Kamēr DP ar maz naudu, bet lielām slāpēm joprojām tur cieņā ziemeļos ļergu, bet dienvidos „cvečginu", turīgākie par tādām lietām vairs nemaz negrib dzirdēt. Bet vācu zemnieks pateicīgs par moštu, kas maksā 20 fen. kausā, un fūzeļaino ķiršu šnabi, kas ir lētākais un stiprākais no vācu degvīniem Švābijā. Švābs dabū „tvaiku", izdodot DM 1,50 (3×20 par moštu un 2×40 par glāzītēm „ķirša"), kamēr „nabaga ārzemniekam" tam pašām nolūkam nepieciešams 3—5 DM, jo viņš „švāba surogātus" nevar ciest. Vai tā viegli neaizlaižam grūti pelnīto naudu? Un vai šādās reizēs vairāk nevajadzētu atcerēties tos, kas nekā nepelna un nespēj pat nopirkt lieku augli vai litru piena bērniem?

Aptauja nometņu kantīnēs rāda, ka vislielākie apgrozījumi precēm, kas vislētākās: siļķēm, biezpienam, margarinam, viras kauliem vai lopu iekšām, kausētiem liellopu taukiem utt. Tos pērk visi, bieži arī pelnītāji, kad vieglāk palaista saņemtā alga.

Kur ņem līdzekļus papildu uzturam nepelnītāji? Visbiežāk reālizē kaut ko no savas trūcīgās mantības, ķer gadījuma darbus, veic visdažādākos pakalpojumus: iet strādātāju vietā nometņu norīkojumos, piegādā malku vai sanaglo kādu kasti, mazgā veļu, šo to pielāpa utt. Mantu reālizācija maz dod. To jau rādījuši apraksti par transitnometnēm. Bet ja iegūtās 5 markas par apavu pāri vai mēteli labi sadala, iznāk pus kilo sviesta vai vēl labāk 2 kg margarīna, kilo biezpiena, 20—30 siļķes un kāds pikucis kausētu tauku.

Lai paskatāmies vien šodien DP virtuvēs, ko gatavo vairums saimnieču! Vai nebūs tie paši ceptie kartupeļi, kartupeļi ar gaļas mērci, kartupeļi ar siļķi vai biezpienu, kāda vira vai biezputra?

A. Aparjods

Aizsaules ceļā

Neištates slimnīcā miris mag. rer. nat. Teodors Barkovskis, dz. 1909. g. 18. oktobrī Rīgā. B. 1944. g. beidzis LU dabaszinātņu fakultāti, pēc kam strādājis par asistentu Universitātes ģeoloģijas institūtā, bet trimdā Baltijas universitātē Pinebergā.

Kopš 1945. g. B. sirga ar plaušu tuberkulozi, tomēr čakli strādāja, līdz 1948. g. viņu vajadzēja ievietot Heiligenhafenas tbc sanatorijā. No šejienes viņu nesen pārveda uz Neištati, kur izdarīja smagāku operāciju. Tās sekas slimības novājinātais ķermenis vairs nepārcieta. Aizsaules ceļā B izvadīja Ķīlē 2. jūlijā, piedaloties māc. V. Līventālam, darba biedriem un paziņām.

J. V.

Policisti pūlās bērnu dabūt slimnīcā

KĀPEC TIK LIELA STARPĪBA STARP VIENĀDĀM IZCEĻOTĀJU NOMETNĒM?

Par Vildflekenas caurbraucēju nometni jau esam rakstījuši. Līdz šim te pulcējās izceļotāji uz Austrāliju, bet turpmāk to paredzēts izmantot arī kā transitnometni ceļam uz ASV. Tāpēc gribu šo to piemetināt no savas puses.

Ar labo un bagāto uzturu, ērtajām dzīvojamām telpām un priekšzīmīgo kārtību Vildflekenu var uzskatīt par atpūtas namu, kur izceļotājs bezrūpīgi pavada savas pēdējās dienas Vācijā. Ja kas traucē labsajūtu, tad tā var būt vienīgi pašu emigrantu nedisciplinētība un kārtības sajūtas trūkums. Pateicība par šo paraugnometni pienākas tās direktrisei anglietei Gronertei, kas Hitlera laikā pati daudz cietusi un par šo centru mēdz sacīt: „Vildflekena man ir viss, tā ir mana māja, mana ģimene."

Caurbraucēju dzīvošanai te iekārtoti 24 bloki ar 5000 gultām. Parasti novieto istabās pa 4—8 cilvēkus, bet vieniniekus lielākās telpās. Katru dienu darbojas dušas un vannas, un bērnu mazgāšanai izsniedz vannītes dzīvokļos. Priekšzīmīga kārtība arī mediciniskā palīdzība, tikai to bieži ignorē paši emigranti. Visbiežāk slēpj bērnu saslimšanu, un nesen 13 policistiem vajadzēja krietni pūlēties, līdz tie kādu ar skarlatīnu saslimušu bērnu varēja iedabūt slimnīcā. Gadās arī, ka vecāki ar slimu bērnu, pirms ierodas ambulances vāģis, pazūd vairāk nekā 100 celtņu lielajā nometnē vai māte slimā bērna vietā uzrāda citu, kas ir vesels.

Parasti mātes mēdz stipri pēļāt slimnīcas, bet par šejieni jāsaka, ka š. g. 6 mēnešos bijuši tikai 4 bērnu nāves gadījumi, lai gan nometnei cauri izlaists 6660 izceļotāju. Tie paši notikuši vācu slimnīcās ārpusē.

Īpatība šeit ir, ka izceļotājiem šūšanas, kurpnieku uc. darbnīcu, kā arī frizētavas pakalpojumi par brīvu. Ienākumus no kino, deju vakariem un kantīnes izlieto sevišķiem pabalstiem slimajiem, apbedīšanas gadījumos, rēķinu segšanai vācu amatniekiem, augļu iepirkšanai bērniem utt.

Ir daudzi, kam šeit jāuzkavējas mēnesi vai ilgāk, bet darba iespēju nometnē nav. Algotu darbu atļauts pieņemt vienīgi vīriem, kuru sievas ir stāvoklī un pagaidām ceļu nevar turpināt. Toties, ja ir vajadzīgie dokumenti, var turpināt saņemt bezdarba pabalstu. Nauda par uzturu nav jāizdod, taču tā noder citām vajadzībām, īpaši smēķētājiem.

P.

*

Tā bija aina par Vildflekenu. Austrālijas braucējiem iekuģošanas nometne iekārtota Delmenhorstā un par tur pavadīto mēnesi tautietis K. Z. mums raksta:

Dzīve šeit tiešām ir gandrīz kā elles priekštelpā un izsūc cilvēka pēdējos fiziskos un morālos spēkus. Ēšana man atgādina laikus, kad 1944. g. oktobrī biju Drēzdenes caurlaides nometnē, tikai margarīns un ievārījums tur bija labākas kvalitātes. Pusdienās parastais ēdiens ir kāds sapiparots savārījums, kam nav iespējams izdibināt sastāvdaļas.

Tā kā šeit izceļotājiem nākas palikt vismaz veselu mēnesi, gaidot uz jūras transportu, tad tautieši jābrīdina pietaupīt naudu, jo nometnē nav iespējams uzturēt un saglabāt veselību un svaru bez papildu uztura. Daudz ko atliek vēlēties arī pārējās aprūpes ziņā, bet par to jau bija rakstīts kādā no iepriekšējiem Jūsu laikraksta numuriem.

Nometņu dzīve

ŠVĀBU GMINDES nometnes komitejā ievēlēts plkv. ltn. R. Jēkabsons, plkv. ltn.-inž. R. Balodis, ģimnazijas direktrise mag. math. M. Brante, mag. oec. A. Āboliņš, kara invalids A. Isaks, kara invalids J. Liepkalns, tautskolas pārzinis M. Lamberts; revīzijas komisijā V. Burvikovs, V. Upenieks, A. Kalniņš. No komitejas, kas pretojās izdarīt jaunas vēlēšanas un atkāpās, nav ievēlēts neviens kandidāts. Vēlēšanās no 580 balsstiesīgiem nometnes iedzīvotājiem piedalījās 74 proc.

NEIŠTATES nometnes tautiete Švecheimere pēc pāriešanas vācu saimniecībā nokļuvusi neapskaužamā stāvoklī. Darba pārvaldes ārsts atzinis Š. par darba nespējīgu, un kā tāda viņa nevar saņemt bezdarbnieku sociālo pabalstu, bet vācu vietējā aizgādības valde atteikusies maksāt pabalstu arī no savas puses, jo prasītāja ir jaunāka par 55 g. Kamēr birokratiskās iestādes izkārtos formalitātes, var paiet ilgāks laiks, bet slimajai bēglei līdz tam vai nu jābadojas, vai jālūdz tautiešu palīdzība.

DV NEAIZSKARAMAJĀ FONDĀ JAU 18.000 DM

Daugavas Vanagu neaizskaramajam fondam jūnijā ziedojuši: DV Neiburgas nod. DM 23, Ekšteins 2, 7318. darba rota 112,27, Memingenas latv. kom. 350, DV Dilingenas nod. 50, DV Šv. Gmindes nod. 35,50, Bad Kisingenas latvieši 96, DV Memingenas nod. 12,50, K. Egmanis 14,25 un A. Rudzāts 2, vai kopā DM 697,52.

DV neaizskaramajā fondā uz 1. jūliju pavisam ir DM 17,556,84. Daugavas Vanagu amerikāņu joslas valde izsaka sirsnīgāko pateicību visiem atsaucīgajiem ziedotājiem.

VĒSTULES REDAKCIJAI

LATVIJAI ZUDUŠAS VĒRTĪBAS

Daudzas vērtības gājušas zudumā kara laikā. Tās ir neaprēķināmas — ne jau tādēļ, ka viņas nevarētu aplēst, bet pašreizējos apstākļos pēc divām okupācijām daudzi to īpašnieki pazuduši, iznīcināti, gājuši bojā deportēto nometnēs utt. Saprotams, arī dokumenti, inventāra saraksti un archīvi lielāko tiesu būs iznīcināti. Tas skar ne tikai atsevišķus īpašniekus, bet arī uzņēmumus, sabiedrības un valsts iestādes.

1944. g. rudenī, vāciešiem atkāpjoties no Latvijas un komūnistiem ienākot, frontes joslā viss, ko nevarēja paņemt līdzi, tika iznīcināts, sadedzināts, uzspridzināts, bet ko varēja paņemt, to izveda uz Vāciju. No daudzām izvestām vērtībām, šķiet, viena no lielākajām būs kuģi. Visu, kas peldēja uz ūdens, savāca karavānās un vācu karakuģu apsardzībā noveda uz Vāciju: peldošos celtņus, to vidū Latvijas lielāko (130 t); visus bagarus un bagarprāmjus; ledlauzi Lāčplēsi; visus jūras un ostu velkoņus; Rīgas un citu pilsētu satiksmes kuģīšus; liellaivas, prāmjus un pontonus.

Daudzus no tiem ostās vēlāk sabumboja, un, karam beidzoties, šaipus dzelzs priekškara no visas lielās iekšējo ūdeņu flotes palikušas pāri tikai dažas vienības. Tās laika tecējumā bojātas, izlaupītas vai vienkārši puzudušās. Jājautā, kas ir atbildīgs par šo Latvijas vērtību bojā eju? Kāpēc neviens nav pacēlis savu balsi? Ko darījusi LCK kā mūsu augstākā trimdas instance?

Pēc nesenām ziņām no Ķīles, abi nogrimušie kuģi K un Jelgava izcelti, pārvesti uz kādu vācu kuģu būvētavu un steigā sagriezti gabalos, lai tos nodotu pārkausēšanai. Vai arī šajā lietā mums nekas nebija sakāms un kāpēc?

V. Ola, Lībekā

PIECU KUĢU LIKTENIS

Varbūt tā ir nejaušība, ka satieku veco jūras vilku — tālbraucēju kapteini Kārli Rozenfeldu, kas tikai nesen uzcēlies no slimības gultas un sildās jūnija saulē. Latvijā Rozenfeldam bija uzticēts Rīgas pilsētas pasažieru kuģis K, kas Vācijā kalpoja kara transportiem un kapitulācijas brīdī atradies Ķīlē. Kamēr komanda izklīdusi, Rozenfelds palicis uz tā par sargu. Pašu spēkiem atremontēts, visus šos gadus kuģis atradies braukšanas kārtībā un tikai pagājušo rudeni, kad likvidēta Frīdrichsortas DP nometne Ķīlē, tas pamests savam liktenim, tāpat kā Jelgava. Abi pamestie kuģīši vēlāk tik tālu noārdīti, ka iegrimuši ūdenī.

Lībekas ostā stāv kādreizējais bagars Rīga. To vadījis un tāpat ilgāku laiku apsargājis kapt. Poga, kas tagad Eitinā. Pašreiz bagars vēl ir samērā labā stāvoklī un remontēts vēl varētu kalpot saviem tiešiem uzdevumiem.

Līdzīgā stāvoklī Kapeinā pie Šlēzvigas atrodas Latvijas valsts kuģu pārvaldes zemes sūcējs Kurzeme. Arī tā vadītājam un vēlākam apsargātājam kapt. J. Grīkim pēc šejienes latviešu nometnes likvidācijas bijis kuģis jāpamet un jāpārceļas uz Neištati. Hamburgas ostā vēl stāv trešais Rīgas pilsētas pasažieru kuģis L, ko vadīja igaunis kapt. Ērs.

Par pieminēto kuģu stāvokli un radušos situāciju, kad tos atsacījušās pieņemt tiklab vācu kā angļu iestādes, norādot, ka tā ir Latvijas valsts manta, domas var būt dažādas, bet reiz stāvoklis būtu jānoskaidro.

J. Sudrabiņš, Eitinā

LCK PASKAIDROJUMS KUĢU LIETĀ

LCK tūliņ pēc nodibināšanās, 1945. g. 9. oktobrī publiski aicināja visas apgabalu un nometņu komitejas, iestāžu un uzņēmumu bij. vadītājus un visus tautiešus trimdā palīdzēt atrast un apzināt Latvijas valstij, pašvaldībām, kopdarbības sabiedrībām, sabiedriskām organizācijām un uzņēmumiem piederošo mantu, kas atrodas Vācijā. Daudzi tautieši arī paziņoja LCK uz Vāciju atvestās sabiedriskās mantas atrašanās vietas, un LCK darījusi iespējamo, lai mantu pasargātu no iznīcināšanas, nesaimnieciskas nolietošanas vai nobēdzināšanas. Daudzas vērtības un dokumentus ir paņēmis glabāšanā LCK bēgļu dzīves archīvs; daudzos gadījumos bij. valsts un sabiedriskā manta ir apzināta un LCK, juridiskas dabas vai citu šķēršļu dēļ nevarēdama to pārņemt savā pārvaldīšanā, cenšas izsekot šīs mantas liktenim, lai vajadzības gadījumā varētu prasīt par to norēķinus, vai zinātu norādīt vietas, kur šī manta meklējama, vai personas, kas atbildīgas par tās saglabāšanu.

Dažos gadījumos LCK ar bij. iestāžu un uzņēmumu amatpersonām un darbiniekiem par Latvijas valsts un sabiedriskās mantas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu ir bijušas un pastāv lielas domstarpības. LCK uz noteiktāko pieprasa lai gadījumos, kad valsts vai sabiedriskā manta tiek ekspluatēta, gūtos ieņēmumus neizlietotu tikai pēc bij. uzņēmumu darbinieku ieskatiem, bet lai par to izlietošanu lemtu līdzi arī trimdas vadība, panākot ieņēmumu izlietošanu atbilstoši visas trimdas kopības interesēm.

Arī augstāk minētos kuģus LCK savlaicīgi apzinājusi un atkārtoti mēģinājusi tos pārņemt savā pārvaldīšanā. Bagara Rīga sargiem LCK pat vairākus gadus maksāja atlīdzību par kuģa apsargāšanu. Kad noskaidrojās, ka LCK kā trimdas organizācija juridiskas dabas šķēršļu dēļ kuģu pārvaldīšanu nevar pārņemt, tā nekavējoties griezās ar rakstu pie sūtniecības Londonā, lai tā, kā Latvijas valsts pilnvaru turētāja, vai nu pilnvaro LCK, vai arī ieceļ kādu citu pilnvarnieku, kurš rūpētos par kuģu uzraudzību un saglabāšanu. Līdz šim LCK šādu pilnvarojumu nav saņēmusi, bet tās pēdējā laikā atkārtotā intervencija kuģu lietā vācu un citās iestādēs, par nožēlu, palikusi bez rezultātiem.

Latviešu centrālā komiteja, Augsburgā

Dažs 4 mēnešus strādā par velti, cits pērk jau māju

Vēstule par tautiešu dzīvi Dienviddakotā

Latviešu pulciņš Dienviddakotā jau krietni pieaudzis un pārsniedz 500. Izveidojušies trīs galvenie centri — ap Siuksfolzu (štata lielāko pilsētu), Pjeru (galvaspilsētu) un Votertaunu. Pirmo soli tautiešu apvienošanā veicis māc. R. Krafts, izdodot nelielo žurnālu Svešos ceļos, kas bez garīga un laicīga satura rakstiem sniedz arī lasītāju vēstules. Pārlasot iznākušos 4 numurus, rodas iespaids, ka šajā štatā latviešiem klājas visai grūti. Domāju tomēr, ka īstenībā tas tā nav, lai gan arī par sevišķi labu šo štatu nevarētu saukt. Kāds tautietis par piecu mēnešu darbu saņēmis 20 dol., un ir arī tādi, kas pirmos četrus mēnešus strādājuši gluži par velti. Citiem turpretim laimējies, un, piem., kāda ģimene ar darba devēja gādību tikusi jau pie savas mājas un nomaksā to īres naudas vietā. Pilsētās sāpīgākā problēma ir dzīvokļu apgāde. Darba ziņā labas iespējas vasarā ir būvniecībā, tāpat meklē arī labus mechaniķus un citus speciālistus. Daži latviešu ārsti drīzumā sāks strādāt savā profesijā. Turpretim ziemā jūtams vispārējs bezdarbs.

Sabiedriskajā ziņā rosīgākie ir Siuksfolzas tautieši, kas jau noorganizējuši vairākus dievkalpojumus un nodibinājuši pirmo latviešu biedrību Dienviddakotā. Iznācis pirmais informācijas biļetēna numurs, kas pieprasāms biedrības sekretāram J. Rugājam: YMCA, Sioux Falls, So. Dak. Biedrības valdē vēl darbojas A. Krastiņš, Dr. M. Rimša, V. Karitons un P. Kalniņš. Latviešiem štatā ir visai labs vārds, ko apliecina arī šejienes luterāņu organizācijas emigrācijas daļas vadītāja miss Rasmusena. Ar nedaudziem izņēmumiem darba devēji latviešus vērtē augsti. Grūti ir pateikt mūsu tautiešu precīzo skaitu Dienviddako-

Uzņēmumā no labās māc. Dūmiņš, Mr. Fjelstads ar kundzi, miss Rasmusene, māc. D. Boksruds un māc. R. Krafts pēc dievkalpojuma Pierā.

tā, jo tie ieceļojuši ar dažādu organizāciju palīdzību. Miss Rasmusena norādījusi, ka mūsu tautiešiem nav vajadzīgs „par katru cenu" censties palikt pie saviem galvojuma devējiem, jo arī galvotāju atstāšana (protams, pamatota iemesla dēļ) turpmākajiem ieceļotājiem nekaitēšot. Nesen man bija izdevība pavadīt miss Rasmusenu 500 jūdžu garā izbraukumā pa Dienvaddakotu, kur viņa pārbaudīja grūtībās nonākušo ģimeņu dzīves apstākļus. Bija prieks vērot, ar kādām simpatijām un palīdzētgribu šī darbiniece mēģināja visur izkārtot dažādās problēmas. Viņa piedalījās arī latviešu dievkalpojumā Pjerā un aizvien mēdz apmeklēt mūsu sanāksmes. Pjeras apkārtnē māc. Kraftam lielu atbalstu sniedz arī māc. D. Boksruds un draudzes darbinieks P. Fjelstads.

Siuksfolzā, jūnija beigās.

A. K.

Kad biju mazs, tad arī es runāju latviski

INFORMĀCIJA NO OHAIO ŠTATA

Ohaio štata galvaspilsētā Kolumbusā (Columbus) 1948. gadā bija tikai trīs mūsu tautieši, bet ar laiku šis skaits ievērojami audzis. Jau pag. gada 18. novembra svinībās te bija ieradušies 15 latvieši, Ziemsvētku sarīkojumā dalībnieku skaits sasniedza 45, bet š. g. janvārī pilsētas un apkārtnes latviešu sanāksmē kopā ar amerikāņu viesiem ieradās 100 personas. Ar patiesu gandarījumu piemināmi vairāki mūsu labvēļi, kas Kolumbusā snieguši atbalstu ne vienai vien latviešu ģimenei: amerikāņu luterāņu baznīcas galvenās pārvaldes direktors Dr. Šū (Henry F. Schuh), kura birojā strādā arī divas latvietes; tāpat presbiteriāņu draudzes mācītājs Sandberns (Sundburne) un Freds Kolmens (Coleman), kura pirmais jautājums satiekoties ir — vai kādam atkal nav vajadzīga palīdzība? Vienmēr atrazdamies latviešu vidū un palīdzēdams tiem cik varēdams, viņš mēdz teikt: „Kad biju mazs, tad arī es runāju latviski. Tagad tikai piemirsies..."

Maijā Kolumbusā tika nodibināta latviešu biedrība. Tās pagaidu valdē par priekšsēdi ievēlēja Aleksandru Raudzepu, par tā biedru — Janinu Vitāni, sekretāri Veltu Egli, kasieri Emīlu Gulbi un biedrzini Margaritu Ginteri. Biedrība pieprasīs vienu no LNP sakomplektētajām bibliotēkām, lai ikvienam arī tālajā Amerikas krastā būtu iespējams gūt latviešu grāmatas veldzi. No šejienes izsūtīto galvojumu skaits ir paprāvs, tā ka paredzams, ka mūsu pulciņš vēl pieaugs.

Kolumbusā, jūnijā. Ve.

Baltieši brīdina kanadiešus

Otavā jūnija otrajā pusē notika plaša Baltiešu federācijas rīkota sanāksme un baltiešu darbu izstāde. Sanāksmes dalībniekus, kuru vidū bija 200 latviešu, igauņu un lietuviešu un 650 kanadiešu, uzrunāja LRA lietvedis I. Andrejsons, angļu valodā brīdinādams daudzos kanadiešu viesus no komūnisma briesmām. Latviešu resp. igauņu un lietuviešu valodā runāja Rūd. Bērziņš, P. Moldre un A. Paskevičius. Kanadas prese vairākos rakstos atzīmē tiklab šo sanāksmi, kā arī sekojošo baltiešu darbu izstādi, kas liecinājusi par augstu kultūras līmeni. Sarīkojuma programmā ietilpa arī baleta, tautas deju un mūzikas vakars, kurā starp citu piedalījās mūsu baleta soliste Erna Pīlupe.

ŠAI NAMĀ NEKAD NETRŪKST SIRSNĪBAS

Jauniebraukušo tautiešu pulciņš ciemos pie vecā Kanadas latvieša Jāņa Džonesa.

Austrālija neatzīst Latvijas iekļaušanu Padomju savienībā

Imigrantu rekordskaits

MŪSU AUSTRĀLIJAS REDAKCIJAS INFORMĀCIJA NO KANBERAS

Atceroties desmito gada dienu, kad boļševiki ielauzās mūsu zemē, vairāki Austrālijas latvieši nosūtīja vēstules Austrālijas valstsvīriem, laikrakstu redakcijām utt., atgādinot sarkanā terrora necilvēcības Latvijā.

Ministru prezidents Menzijs viņam adresētās vēstules nosūtījis tālāk Austrālijas ārlietu ministrijai. Kā ministru prezidenta, tā arī ārlietu ministrijas sekretāriāti visiem rakstītājiem tagad piesūtījuši atbildes. Ārlietu ministra sekretārs atbildē apliecina, ka Austrālijas valdība **n e a t z ī s t** Latvijas iekļaušanu Padomju savienībā. Atbildes beigās teikts:

„As you may be aware, the incorporation of the Baltic States into the Soviet Union has not been recognized by the Australian Government, which continues to be mindful of the situation in these countries."

*

„1950. g. pirmajā pusgadā Austrālijā reģistrēts imigrantu rekordskaits — atbraukuši ap 91.500 ieceļotāju", radio runā šajās dienās teica Austrālijas imigrācijas ministrs H. Holts. Tas ir apmēram par 15.000 vairāk nekā 1949. g. pirmajos 6 mēnešos.

Savas runas turpinājumā ministrs uzsvēra milzīgos veikumus, kādus imigranti parādījuši austrāliešu saimnieciskajā dzīvē. Turpinoties līdzšinējai rosīgajai ieceļošanas politikai, 1950. g. beigās katrs divdesmitais Austrālijas iedzīvotājs būs pēckara imigrants!

*

Vienā no lielākajām satiksmes lidmašīnu katastrofām Austrālijas vēsturē, jūnija beigās nositās 26 cilvēki. Avārija notika Rietumaustrālijā, Pertas tuvumā. Negadījumā bojā gāja arī trīs jaunaustrālieši.

Kanberā, 29. jūnijā. Six

Gandrīz puse uz Eiropas zemēm

PIEZĪMES PAR DĀNIJAS LATVIEŠU EMIGRĀCIJU

Dānijas latviešu skaits pēdējos mēnešos nemitīgi placis un pašlaik tikai nedaudz pārsniedz 600. Iemesls — nemitīgais spiediens no IRO un dāņu iestāžu puses. Kādreizējo mūsu tautiešu skaitu Dānijā precīzi noteikt nav iespējams, bet šķiet, ka tas bija ap 2000. Dānijas latviešu palīdzības komitejas kartotēkā īsi pēc kapitulācijas bija apzināti 1850 tautiešu. Zināms skaits latviešu jau no paša sākuma palika vācu nometnēs, jo baidījās, ka viņus varētu izdot Padomju savienībai.

Bēgļu tieksme emigrēt prom no Dānijas visu laiku bijusi liela, — arī neatkarīgi no minētā iestāžu spiediena. Iemesli daudzkārt aprakstīti jau agrāk — darba un izpeļņas nedrošība uc. saimnieciskas dabas aplēses, antipatija pret ilgstošu dzīvi dāņu vidē un politiskās nedrošības sajūta. Par spīti visam, emigrācija tomēr allaž bijusi Dānijas latviešu sāpju bērns. Ja atskaita Westward Ho akciju, tad līdz pag. g. vasarai Dānijā vēl nebija ieradušies neviena pati no tām daudzajām imigrācijas komisijām, kas raibā virknē viesojās Vācijas un Austrijas DP nometnēs. Tādēļ arī pirmajos gados pēc kapitulācijas ievērojams Dānijas latviešu skaits izbrauca uz Vāciju, uzdodoties par bij. vācu armijas locekļiem.

Ierobežotās iespējas izceļot uz Angliju un Franciju izmantoja samērā maz, jo pirmie aizbraucēji par šo zemju apstākļiem sniedza diezgan nelabas ziņas, un daļa no tiem pat atgriezās atpakaļ Dānijā. Zināms skaits izceļoja arī uz Zviedriju. Tā kā dabūt oficiālu iebraukšanas atļauju Zviedrijā, ja vien tur nav priekšā kāds piederīgais, ir ļoti grūti, tad lielais vairums aizbrauca turp nelegāli, iegūstot oficiālo uzturēšanās atļauju vēlāk. Tikai retos gadījumos šādus aizbraucējus atsūtīja atpakaļ uz Dāniju. Uz Norvēģiju emigrācija no Dānijas izrādījās praktiski neiespējama. Ieskaitot niecīgo skaitu repatriantu, uz Eiropas valstīm no Dānijas līdz šim pavisam aizbraukuši ap 40 proc. latviešu. Sagaidāms, ka šis skaits pieaugs vairs vienīgi par dažiem procentiem.

Emigrācija uz aizjūras zemēm sākumā bija vēl grūtāka, jo pirmajos gados šādas izceļošanas iespējas varēja atrast tikai uz privātas iniciātīvas pamata, lai gan ceļa izdevumus parasti sedza Dānijas valsts. Līdzekļu un sakaru trūkums šīs iespējas vēl stipri ierobežoja. Aizjūras emigrācijas veicināšanā un atbalstīšanā neizdevās piesaistīt arī lielāko Dānijas latviešu organizāciju vadību, lai gan šai virzienā bija jau izstrādāti konkrēti plāni. Ilgu laiku par galveno Dānijas latviešu aizjūras emigrācijas mērķi uzskatīja Kanadu, bet par spīti visām pūlēm un iztērēto lielo papīra daudzumu, nebija iespējams pietiekamos apmēros iegūt Kanadas tautiešu palīdzību darba līgumu sagādē, kādēļ arī privātā ceļā no Dānijas uz Kanadu izbraukušo latviešu skaits ir niecīgs. Daudz atsaucīgāki izrādījās tautieši Dienvidamerikā, ar kuru palīdzību, it sevišķi uz Argentīnu, izbrauca diezgan liels Dānijas latviešu skaits. Tas būtu vēl divkāršojies, ja Argentīnas valdība negaidot nebūtu gandrīz pilnīgi pārtraukusi DP uzņemšanu. Savienoto valstu DP likums uz Dānijā dzīvojošajiem bēgļiem neattiecas, bet ASV vīzas piešķiršana uz Latvijas kvotes pamata Dānijā ilgst apm. 4 gadus; nedaudz ātrāk to var dabūt Krievijā dzimušie tautieši, kam izdodas pieprasīt vīzu uz krievu kvotes pamata.

Kad IRO pārņēma arī Dānijas DP aprūpi, tiem beidzot pavērās plašākas izceļošanas iespējas. Ar IRO starpniecību Dānijā līdz šim ieradušās jau Kanadas, Jaunzēlandes un Austrālijas komisijas. Bēgļu skati galvenokārt vēršas uz abām pēdējām zemēm, jo Kanadas imigrācijas noteikumi ir stingrāki. Var sagaidīt, ka pēc visu Dānijā vēl palikušo ģimenes locekļu un paziņu izsaukšanas uz Austrāliju un Jaunzēlandi būs izceļojuši 25—30 proc. Dānijas latviešu.

Kopenhāgenā, jūlijā.

A. Teika

Dārzkopības izredzes Austrālijā

VĒSTULE LATVIJAI NO MELBURNAS

Mūsu Austrālijas redakcija Kanberā samērā bieži saņem Vācijas un Anglijas tautiešu vēstules, kurās jautāts par latviešu dārzkopju izredzēm Austrālijā. Atbildot šīm vēstulēm, šodien iespiežam dārzkopības speciālista P. Benča rakstu.

Pirmie soļi vienmēr grūti. Tāpat ir arī latviešu dārzkopim tālajā Austrālijā. Taču nav jānolaiž rokas un jāsaka — nevar. Ar mūsu sīkstumu un labo gribu daudz kas iespējams. Pēc maniem novērojumiem — dzīvoju te jau 18 mēnešus — ar dārzkopību var pelnīt labu naudu. Austrālijā nav tādu dārzāju, kas „mētājas pa zemi" bez kādas vērtības. Gluži otrādi: dažās pilsētās mājasmātēm tieši dārgās saknes sagādā vislielākās galvas sāpes. Te gan nav iespējams jaunatbraucējam dažās nedēļās sākt audzēt dārzājus, jo vispirms jau jātiek pie savas zemes. Tai vajadzīga nauda. Avīzēs gan katru dienu ir simtiem piedāvājumu zemes pircējiem. Pat lielās Melburnas centrā 60—200 pēdu zemes gabalus var pirkt par apmēram 150 mārciņām. Ar šādu „pleķīti" jau šo to var uzsākt. Pirmsākumā maza dārzniecībiņa var būt lielisks blakus peļņas avots. Pateicoties šejienes klimatam, iespējamas 3 ražas gadā.

Pieminētajā zemes platībā nebūs grūti iedēstīt 3000 tomātu stādu. Melburnā lētākie tomāti šogad bija 6 pensi mārciņā. Salīdzināšanai var pateikt, ka laikraksts, piemēram, maksā 3 pensus, bet pastmarka iekšzemes vēstulei 2½ pensi. Ja katrs tomātu dēsts dotu tikai 4 mārciņas ražas, tad ar to jau pietiek, lai iegūtu savu kapitālu. Bez tomātu mērces austrālietis nespēj aiziet no galda gandrīz nevienā ēšanas reizē. Austrālijā ir tikai 5 dienu darba nedēļa. Sestdienas un svētdienas var veltīt dārzkopībai arī tad, ja jāstrādā vēl citā darbā, un 1000 tomātu dēstu maksā ne vairāk kā 35—40 šiliņu. (Kā zināms, 1 šiliņš ir 12 pensu).

Izdevīgi nodarboties arī ar puķkopību. Atmaksāsies pat visvienkāršākās puķes. Saišķītis Islandes magoņu Melburnas veikalos maksā 2 šiliņi. Tādā saišķī ir ap 30 ziedu. Ja dārzkopim šis saišķis jāatdod par 1 šiliņu vai varbūt pat vēl lētāk, tad tomēr paliks diezgan arī šo puķu audzētāja makam. Mazs zemes gabals, izmantots dārzkopībai, pat pavisam saudzīgi kalkulējot, dos vidēji atalgota strādnieka gada peļņu. Vajadzīgas jau arī savas pūles, bet ja ģimenē vairākas galvas, tad viss paveicams samērā viegli. Ievērojot šejienes silto ziemu, daudzus dārzājus un puķes var audzēt visu gadu. Grūtāk jau iesākt ar augļkopību. Tad nepieciešama lielāka zemes platība un ilgāks laiks, kamēr kociņi sāk dot ražu.

Gribētos teikt, ka dārzkopības speciālistiem vai mīļotājiem nevarētu būt nekādu baiļu doties uz Austrāliju. Pēc obligātā darba līguma cilvēks var darīt, ko vien vēlas, un tad visplašākie ceļi paveras arī dārzkopībā. Šī kontinenta dārzkopības centrs ir Dienvidaustrālijas pavalsts ar tās jauko galvaspilsētu Adelaidi.

M e l b u r n ā, maijā.

P. Bencis

„Ienīstā" Amerikas putnkopība

Agr. Vilis Čika (Latvijas 7. jūn numurā) no Amerikas krasta komentē manu agrāko rakstu par ASV puntkopību, un man jāaizstāvas no Vācijas krasta. Komentātors šaubās par plašo bēgšanu no Amerikas putnkopju darba. Precīzu statistikas datu par „bēgļiem" no putnkopības man nav, bet es arī nevēlējos tik daudz izteikt pārmetumus bēdzējiem, kā dot padomu tiem, kas vēlas iegūt zināšanas putnkopībā. Šķiet, to arī esmu panācis, un komentātors man vēl laipni palīdz.

Institūtā, ko pieminēju savā pirmajā rakstā, ir trīs nozares: 1) komerciālās puntkopības kursi ar 38 lekcijām, 2) kombinēti kursi putnkopības vadītājiem ar 62 lekcijām un 3) „sporta putnkopju" kursi, kas domāti tiem, kuri šo nodarbību piekopj vaļas brīžos kā izklaidēšanos. Pirmajā un otrajā nozare ir pēc izvēles trīs kursa plāni, bet trešajā nozarē — divi. Kursu dalības maksa I. nozarē svārstās no 47,50 līdz 57,50; II. nozarē no 62,50—72,50 un III. nozarē 35,50—40,50 dol. Tā kā dzīvoju Vācijā, man pie dalības maksas (72,50 dol.) bija jāpiemaksā vēl. 27,50 dol. Agr. V. Čikas pieminētie lauksaimniecības kolledžu kursi par 12 dolariem nekādā ziņā nevar līdzināties šiem kursiem. Protams, atsevišķus padomus punkopībā kolledžu speciālisti nereti dod arī par brīvu.

Nebūtu nozīmes diskutēt par gradu un tiesībām. Man agronoma grada nav, bet jau Latvijā pārspēju trīs agronomus kādā putnkopības konkursā. Domāju, ka A. Leišes grāmata noder gan par vadoni putnkopības kursu lektoriem, bet ne tādiem, kas paši grib vēl mācīties.

Ērelē, jūnijā. V. Straute

Ievēlēta Beļģijas latviešu nacionālā komiteja

Šinīs dienās Beļģijas latvieši stājās pie urnām, lai vienlīdzīgās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās izraudzītu savu nacionālo komiteju. No 578 balstiesīgajiem vēlēšanās piedalījās 365 vai 63,1 proc., no 4 sarakstu 34 kandidātiem ievēlot 15, kā tas bija paredzēts statūtos. Jaunievēlētā komiteja pirmā sēdē sanāks 16. jūlijā, lai izraudzītu prezidiju un pārstāvi LNP.

No pirmā saraksta ievēlēti zvēr. adv. K. Gulbis, diplom. tauts. A. Znotiņš, stud. J. Jerumanis, A. Vētra, stud. A. Caune, A. Bumburs un A. Piziks, no otrā — J. Pīpiņš un E. Ķeniņš, no trešā — stud. K. Bricis, K. Ozoliņš un Ž. Rūtenbachs un no ceturtā — R. Bētiņa, mag. iur. K. Lapsa un A. Bērziņš. Vislielāko balsu skaitu ieguva zvēr. adv. K. Gulbis (198) un diplom. tauts. A. Znotiņš (196).

Beļģijas latvieši, kas bija saskaldījušies sīkās biedrībās, kuru vadītājas personas dažkārt savā starpā sīvi apkarojās, bija pirmie, kas apsveica LCP un LCK ārkārtējos lēmumus par centrālu nacionālu komiteju izraudzīšanu katrā zemē. Latviešu apvienošanās Beļģijā gan sākās jau 1948. g., kad nodibinājās Beļģijas latviešu organizāciju padome, bet tanī bija pārstāvētas tikai organizācijas, kas neapvienoja visus latviešus. Tāpēc tautieši Beļģijā akceptēja ieteiktās tiešās un vispārējās vēlēšanas, kas tagad noslēgušās un pilnā mērā sevi attaisnojušas. Četri saraksti, kas izgāja vēlēšanās, nebija sastādījušies pēc politiskām partijām, kādu Beļģijas latviešiem nav, bet galvenokārt pēc iecirkņiem, lai nacionālā komiteja pēc iespējas reprezentētu visus latviešus Beļģijā.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Visā Urugvajā pašlaik dzīvo apm. 35 latvieši. Galvaspilsētā Montevideo darbojas apvienība Brīvā Latvija, ko vada V. Bergmanis. Niecīgā latviešu skaita un līdzekļu trūkuma dēļ sabiedriskā rosība nav sevišķi dzīva. Izdevies tomēr panākt, ka Urugvajas radiofons 2—3 reizes nedēļā pārraida latviešu mūziku. Šie raidījumi labi sadzirdami Argentīnā un arī Brazīlijā, apmēram līdz San Paulo.

Latviešu draudze Dānijā rīkoja kapu svētkus 2. jūlijā Kopenhāgenas Vestres kapsētā pie mirušajiem tautiešiem celtā pieminekļa. Svētrunu teica prāv. A. Grosbachs. Dziedāja latviešu vīru dubultkvartets E. Liepaskalna vadībā.

Pēc latviešu ierosmes Anglijā nodibināts Eiropas brīvprātīgo strādnieku varietē ansamblis, kurā aicināti piedalīties baltiešu, ukraiņu, poļu uc. tautību mākslinieki. Mēģinājumi notiks Bredfordā, un ansamblis cer apmeklēt imigrantu strādniekus visā Anglijā. Pieteikumus pieņem un tuvāku informāciju sniedz: V. Pūlis, 5, Roker Ave,- Pudsey, nr. Leeds.

Daugavas Vanagu Bredfordas nodaļas dziesmu un deju trupa šajās dienās rīkoja uzvedumu, rādot seno latviešu pieguļnieku nakti. Uzvedums bija nosaukts par Ūsiņa vakaru, un tajā noskatījās arī angļu viesi. Dejas vadīja V. Lintiņa, dziesmas — V. Ozoliņš, bet režisors bija F. Lintiņš.

Daily Mail jūnija beigās ziņoja, ka pa ceļam no Antverpenes uz Austrāliju savā 30 pēdu garajā motorjachtā Portsmutā ieradušies 12 latvieši, to vidū pieci 3—9 g. v. bērni.

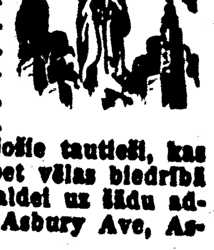

Par jaundibinātās Ņudžersijas latviešu biedrības (ASV) valdes priekšsēdi ievēlēts mag. iur. E. Lejiņš. Pārējie valdes locekļi ir Ch. Karols, K. Dikerts, P. Kaupe, A. Richters, E. Mendiāns un E. Delle. Revīzijas komisijā ievēlēti E. Puriņš, A. Rācenis un J. Izaks. Ņudžersijā dzīvojošie tautieši, kas nav vēl reģistrējušies, bet vēlas biedrībā iestāties, lūgti rakstīt valdei uz šādu adresi: Mr. E. Lejiņš, 600 Asbury Ave, Asbury Park, N. J.

Minesotas, Viskonsīnas, Aiovas un Dienviddakotas latviešiem, sākot ar 2. jūliju, dievkalpojumus latviešu valodā noraida WCAL raidāmstacija Norsfīldā ar viļņa garumu 770 KC. Jūlijā paredzēti vēl divi raidījumi — 16. un 30. jūl., bet pēc tam tautieši radio dievkalpojumus varēs klausīties katra mēneša pirmajā un trešajā svētdienā. Dievvārdus teiks māc. P. Langins, dziedās Minesotas latviešu koris Z. Šmita ērģeļu pavadījumā. WCAL raidāmstacija pieder ev. lut. baznīcai un iekārtota St. Olafa koledžā Norsfīldā, kur par mācības spēku darbojas pazīstamais latviešu labvēlis Dr. H. Hongs.

Vinipegā šajās dienās notika šejienes latviešu dri..as kopas pirmā teātra izrāde, uzvedot Blaumaņa Trīnes grēkus. Līgo svētkus Vinipegas latviešu pulciņš svinēja, viesojoties pie agrāk ieceļojušiem tautiešiem.

5 padomi abonentiem

1. Nemainiet pārstāvjus!
2. Maksājiet tikai laikrakstā izsludinātiem pārstāvjiem!
3. Nenokavējiet maksājumus!
4. Laikus paziņojiet adreses maiņu, minot arī veco adresi!
5. Rakstiet skaidri salasāmi! Tad Jūs laikrakstu saņemsit bez traucējumiem.

LCK apgāds LATVIJA

Latviešu preses balsis

LATVJU VĀRDS

Laikraksts sniedz sarunu ar pazīstamu krievu pretestības kustības vadītāju, nenosaucot tomēr to vārdā. Par šīs kustības nostāju pret Baltijas tautām viņš starp citu deklarē: Mēs atzīstam, ka Baltijas valstis komūnisms izvarojis tik pat brutāli kā savā laikā krievu tautu. Mēs noliedzam šādas varmācības un novēlam Baltijas tautām atgūt pelnīto brīvību. Tikpat lojālu izturēšanos mēs gaidām arī no baltiešiem, kas būtu drošākā ķīla patiesi draudzīgai sadarbībai pēc boļševiku gāšanas. Ar to mēs saprotam, ka Baltijas tautas neangažēsies Krievijas tautu savstarpējās attiecībās, tāpat kā mēs nevēlamies angažēties Baltijas tautās.

AUSTRĀLIJAS LATVIETIS

Austrālieši ir konservātīvi, tāpēc arī aizdomīgi pret ieceļotāju dažādiem ierosinājumiem. Tomēr kādreizējais Ropažu pagasta sekretārs J. Vītols Kanberā pirms kāda laika izmēģināja jaunu celtņu apmešanas veidu, pielietojot Austrālijā agrāk svešus paņēmienus. Apmestās mājiņas izskatās tiešām jaukas, un daudz austrāliešu norāda, ka arī viņi grib tādas. Tagad Vītols saistījies pie kāda uzņēmuma un par sevišķi labu atalgojumu apkalpo arī austrāliešus.

BRĪVĀ BALSS

Kanadas latviešu laikraksts sniedz Vancouver Sun ziņu par visu pasauli aptvērēju komūnistu pagrīdes organizāciju, kuras mērķis ir pievākt jūrniekus, kas stāsta par redzēto un dzirdēto Sarkanajā Ķīnā. Vairāki jūrnieki paskaidrojuši, ka pastāv īpaša melnā liste, pēc kuras komūnistu gangsteri pievāc savus upurus. Kāda kuģa matrozis, par to stāstot, burtiski izteicies: „Jūs varat neticēt, bet es esmu redzējis pietiekami, lai zinātu, ka gudrajiem jāklusē. Tāpēc jūrnieku mēles ir saistītas, ja kāds prasa, ko tie redzējuši Sarkanajā Ķīnā."

LATVJU ZIŅAS

Pēc lietuviešu datiem, deportācijas Lietuvā notikušas 1945. g. septembrī, 1946. g. 16. februārī, 1947. g. 19. decembrī, 1948. g. 22. maijā un 1949. g. 24./27. martā un jūnijā. Tās reālizējušas nelielas MVD vienības, kas ieradušās pirms tam. Daži ciemati gar Baltkrievijas robežu un austrumu Lietuvā palikuši pilnīgi bez iedzīvotājiem. Tur vieta krievu kolonistiem sagatavota. Katru mēnesi tiek deportēti arestētie no cietumiem, kas atkal ātri piepildās. Kopējos iedzīvotāju zaudējumus kopš 1940. g. Lietuvā var lēst uz 700.000 vai 23 proc. no visu lietuviešu skaita. Domājams, Latvijā deportācijas organizētas līdzīgi.

LONDONAS AVĪZE

Pieaugot motociklu īpašnieku skaitam, baigā progresijā pieaug to latviešu skaits, kas nonāvēti satiksmes nelaimēs. Patlaban ir ziņas par 8 latviešiem, kas pēdējā laikā nositušies motociklu klizmās. Tāpat var pusdroši teikt, ka 60 proc. no mūsu motociklistiem bijusi darīšana ar angļu tiesām par dažādām satiksmes klizmām. M. ogļraču hostelī, kur dzīvo 11 latvieši, ir 4 motociklu īpašnieki. Īsā laikā 3 no tiem jau pārcietuši negadījumus un atbildējuši par tiem tiesā. Meklējot pēc cēloņiem, liekas, ka vairums katastrofu notikušas bīstamos pagriezienos, jo Anglijā ceļi ļoti līkumaini, šauri un kalnaini. Nav pierasts arī pie kreisās puses satiksmes. Vispār, motocikls angļiem nav populārs šo pašu iemeslu dēļ, jo ceļi gandrīz vienmēr slapji un slideni. Būtu jāpadomā, vai latviešiem neatteikties no šī nedrošā satiksmes līdzekļa un meklēt saviem iztaupījumiem citas ieguldīšanas iespējas.

INFORMATION
ON CONDITIONS BEHIND THE IRON CURTAIN

(Iznāk angļu valodā)

Rīgas pamatskolu un vidusskolu pavasara pārbaudījumos šogad piedalījās arī komūnistu partijas un valdības pārstāvji. Audzēkņiem uzdeva starp citu šādus domrakstu tematus: Staļina līdzdalība padomju literātūrā; Padomju savienība — pasaules miera sargātāja; Mēs esam lepni par padomju literātūru. Rīgas 23. pamatskolas 7. klases meitenēm pārbaudījuma temats skanēja: ASV ir bagāta zeme, bet miljoni cilvēku tur dzīvo pusbadā un bez pajumtes.

Slepeni dokumenti par Zviedrijas baltiešiem krievu rokās

Aizmirsta kaste bēniņos — Klaidonis grib nopelnīt 10.000 kronu

Stokholma (vv). — Zviedru ierēdņu nolaidības dēļ padomju konsulāta rokās krituši slepeni zviedru ārzemnieku un darba tirgus komisijas dokumenti par baltiešu bēgļiem Zviedrijā. Dokumentos bija atzīmētas bēgļu dzīves vietas Baltijas valstīs un Zviedrijā, atzīmes par dzimtenē palikušajiem piederīgiem utt.

Kad pirms kāda laika zviedru darba tirgus komisija pārcēlās uz jaunām telpām, vecajā ēkā tika aizmirsta kaste ar archīvētiem slepeniem dokumentiem. Ēkā, kas stāvējusi neaizslēgta, pēc kāda laika patvērumu atraduši daži bezpajumtnieki-klaidoņi. Aukstajās pavasara dienās, meklēdami kurināmo, klaidoņi ēkas bēniņu telpā atraduši aizmirsto dokumentu kasti un tās saturu sākuši izlietot malkas vietā. Taču kādā dienā, pārskatot dokumentu saturu tuvāk, vienam no klaidoņiem radusies ideja pārdot tos padomju konsulātam. Viņš stājies ar krieviem sakaros, un tie par dokumentiem piedāvājuši desmit tūkstoš kronu. Taču pēc kādas satikšanās ar vienu no krievu aģentiem dokumentu pārdevējs laikam apjēdzis savas rīcības noziedzību un vēlāk atteicies dokumentus nodot. Bet tad jau bija par vēlu. Klaidoņi izsekoja līdz neaizslēgtajai ēkai, kur, kā domājams, izdevīgā brīdī krievu aģenti iemanījušies vajadzīgo un pēc tam pazuduši.

Sarunā ar mūsu laikraksta līdzstrādnieku, zviedru darba komisijas valdības virsdirektors C. W. Kurtmans izteicās: „Tā ir neticama nolaidība no mūsu ierēdņu puses, ka šie dokumenti „aizmirsti" vecajā ēkā. Valsts drošības policijai, kas šo gadījumu izmeklē, vēl nav zināms, kādi dokumenti nokļuvuši krievu rokās. Mazs mierinājums varētu būt, ka tie nebija aktuāli. Dokumenti radušies vēl pirms „abu komisiju darbības pārkārtošanas ap 1946. gadu." Zviedru drošības policija mūsu līdzstrādniekam paskaidroja, — tai līdz šim vēl neesot noteiktu ziņu, ka slepenie dokumenti nokļuvuši sveša konsulāta rokās.

Šis nepatīkamais gadījums baltiešu aprindās Zviedrijā, sevišķi Stokholmā, radījis sašutumu. Cik zināms, dokumentos bijušas atzīmētas lielas daļas Zviedrijā dzīvojošo adreses. Ja tās būtu nonākušas krievu rokās, baltieši var sagaidīt jaunu „mājās braukšanas" akciju kā vēstuļu veidā, tā arī ar tiešiem apmeklējumiem. Šie apmeklējumi nav gaidīti un ļoti nepatīkami padomju aģentu lielās uzbāzības dēļ. Arī pilsoniskā zviedru prese sašutusi izsakās par dokumentu „aizmiršanu". Aftonbladet raksta: „ir nosodāma nolaidība tā apieties ar slepeniem dokumentiem, kuru nozaudēšana apdraud atsevišķu cilvēku personīgo drošību."

Praktiskais padomnieks

BEZDARBA PABALSTI

Ar 1. jūliju liela daļa bij. DP nepieciešamo naudu iztikai un dzīvoklim saņems no darba pārvaldēm kā bezdarba sociālo pabalstu (Arbeitslosenfürsorgeunterstützung, saīsināti Alfu). Visiem jau pirmā izmaksa ir veikta, un katrs pabalsta saņēmējs zin, kādu summu viņš nedēļā saņems. Lielas pārrunas saņēmēju rindās ir par dažādo pabalstu apmēru, jo bieži vien līdzīgos apstākļos summas bija dažādas. Tas izskaidrojams šādi:

Daudzos gadījumos tagadējie Alfu saņēmēji agrāk saņēmuši pabalstu, kuru viņiem maksāja kā bezdarba pabalstu (Arbeitslosenunterstützung, saīsināti Alu), sakarā ar viņu agrāko algoto nodarbošanos, kas turpinājās zināmu laiku pirms darba attiecību izbeigšanās vismaz 6 mēnešus. Ne reti bija gadījumi, kad Alu saņēma 4—6 DM nedēļā, jo tā lielums atkarīgs no caurmēra algas lieluma nedēļā. Pārejot tagad pēc 1. jūlija uz Alfu, šiem pabalsta saņēmējiem pabalsta lielums ir vēl mazāks. Tad nu katrā atsevišķā gadījumā jāsniedz attiecīgs lūgums darba pārvaldei resp. tās priekšsēdim (Vorsitzender), kurā sīki jāpaskaidro lietas apstākļi. Nometņu laikos bija dažādas strādājošo grupas ar samērā niecīgu iepelņu. Toreiz tām bija savs pamats ar [illegible] [illegible]. Ja nu, jāiegriežas ar pārsūdzību Spruchausschuss. Lūgumam par Alfu apmēra paaugstināšanu jābūt iesniegtam divu nedēļu laikā no pirmās naudas izmaksas resp. paziņojuma saņemšanas dienas. Ja šo termiņu nokavē, nekas vairāk nav līdzams.

Otrs galvenais iemesls, kāpēc Alfu lielums [illegible] nav vienāds, ir tas, kādu nodarbošanos attiecīgā persona uzdevusi, [illegible] reģistrējās pie vācu darba pārvaldes [illegible] un izdevusi [illegible] (Meldekarte). Gadījumos, kad bezdarba sociālā pabalsta (Alfu) saņēmējs iepriekš nekad Vācijā algotu darbu nav strādājis, viņa Alfu lielumu nosaka pēc tās caurmēra algas lieluma viņa uzdotā profesijā, ko viņš pelnītu, ja būtu bijis nodarbināts. Vienai personai Alfu augstākā likme ir DM 18,90 nedēļā, laulātam bezbērnu pārim — DM 22,80, ģimenei ar vienu bērnu 24,60 nedēļā utt. Arī visos šajos gadījumos, ja ir kādi lūgumi likmes paaugstināšanai, tie jāiesniedz 2 nedēļu laikā no paziņojuma saņemšanas resp. pirmās naudas izmaksas dienas. Pretējā gadījumā termiņa nokavēšanas dēļ neko vairs nevarēs grozīt.

Beidzot nāk priekšā gadījumi, kuros, pārejot vācu saimniecībā resp. 1. jūlijā, attiecīgā persona Alu jau saņem, bet tā apmērs iznāk mazāks nekā Alfu, kādu pienāktos saņemt pēc 1. jūlija. Arī šajos gadījumos augstāk minēto divu nedēļu laikā jāiesniedz lūgums darba pārvaldei. Likums paredz, ka šādos gadījumos starpība piemaksājama resp. piemaksā trūcīguma pabalstu, kas gan nāk nevis no bezdarba, bet no Alfu fonda.

Mag. iur. J. Klucis

The Times ievads par Baltijas valstīm

Baltijas valstu anektēšanas desmitajā gada dienā angļu lielais laikraksts The Times publicējis ievadu, kas veltīts šo valstu traģēdijai. Ievadraksta pirmajā daļā apskatīta pati anektēšanas komēdija, ko inscenējusi Padomju savienība. Otrā daļā norādīts, ka Baltijas valstis ar lepnumu varēja atskatīties uz savas neatkarības divdesmit gadu pastāvēšanu un tā laika sasniegumiem.

Aprakstot šo zemju rupjo un sistēmatisko sovjetizēšanu, ievadnieks pieskaras arī masu deportācijām, kas skārušas simtiem tūkstošiem iedzīvotāju. Pēc viņa rīcībā esošiem datiem no Tallinas, Rīgas un Viļņas nacionālajiem iedzīvotājiem palikusi pāri vairs tikai viena piektdaļa.

Arī žurnāls East Europa Baltijas valstu anektēšanas gada dienā trijām tautām veltījis garāku rakstu.

VATIKĀNĀ IERADUŠIES PĀRBĒDZĒJI NO LIETUVAS

Vatikāns (LV). — Reuters ziņo no Vatikāna, ka tur tikko ieradušies divi bēgļi no Lietuvas, atvedot līdz daudz dokumentu un citu materiālu. Atstājot Lietuvu, pārbēdzēju grupā bijušas 18 personas, bet 16 bēgļus krievi sagūstījuši un nošāvuši. Gar visu Lietuvas robežu uzcelti nocietinājumi un ierīkota 10 km plata „nāves josla". Uz Padomju savienību pēdējo sešu okupācijas gadu laikā pēc šo bēgļu ziņām deportēti ap 520.000 lietuviešu. Zemē tomēr turpinās spēcīga militārā un politiskā pretestība, un visas lietuviešu nekomūnistiskās partijas apvienojušās kopīgam darbam un cīņai Lietuvas atbrīvošanas komitejā.

Brošūra par deportācijām

Antiboļševistiskā nāciju bloka (ABN) latviešu sektors izdevis M. Gaujmalieša brošūru Deportācijas Latvijā un deportēto latviešu liktenis. Tanī attēlotas 1940./41. g. deportācijas un čekas terors, atzīmējot, ka no deportētajiem atpakaļ atgriezušies tikai daži. To vidū ir lidotājs R. Celms, kas, cik domājams, tagad strādā čekas dienestā, un dzejnieks Atis Ķeniņš, kas bijis kādreiz Višinska skolas biedrs un kara laikā piedalījies Maskavas radiofona raidījumos pret vācu iebrucējiem. Varējuši atgriezties arī bērni, kas deportācijas brīdī nav bijuši vecāki par 16 gadiem, kā arī ļaudis, kas Sibirijā izrādījušies par padomju patriotiem. Par pēdējiem jādomā, ka arī viņi var kalpot čekai. No karavīriem, kas arestēti Litenes nometnē un pēc tam deportēti, nav atgriezies neviens, izņemot čekas aģentu Gusevu.

Pēc Latvijas otrreizējās okupācijas deportācijas sākušās no jauna, un ir ziņas, ka 1945. g. no Vidzemes un Latgales deportēti ap 60.000 cilvēku un kādi 40.000 vēl pieteikušies „brīvprātīgam" darbam Padomju savienībā. No Kurzemes deportējamie izraudzīti ts. filtrācijas nometnēs un viņu skaits var būt vēl lielāks. Filtrēti arī mūsu leģionāri, lielāko tiesu izsūtot gūstā uz Komi republiku pie Uraliem, akmeņogļu raktuvēm Maskavas baseinā, Tālajiem austrumiem vai pie Ziemeļu jūras. Pēc trim gūsta gadiem lielākā daļa leģionāru atbrīvota, bet virsnieki sodīti ar spaidu darbiem uz 5—10 gadiem. Daļa atbrīvoto vēlāk apcietināti un deportēti. Deportācijas turpinājušās visu laiku, bet sevišķi 1949. g. pavasarī, kad tās reālizētas masveidā. Izsūtīto vairums novietots Jeņisejas, Tomskas un Krasnojarskas apgabalos, kā arī ziemeļos Archangeļskas, Uralu uc. novados.

Brošūra beidzas ar aicinājumu — stāstīt to pasaulei un neklusēt, tā pakalpojot mūsu taisnajai lietai. Lai stāstām, lai brīdinām! **Tp.**

Maskavas acis un ausis ASV valdībā (1)

Četri vīri sastopas

24 STUNDU LAIKĀ JĀPĀRVĒRŠAS PAR CILVĒKU BEZ SEJAS — MIKROFILMAS SPOGULĪŠOS — KOMŪNISTU ŠŪNAS AUG PĒC PLĀNA UN GRAFIKAS

Nesen iznākusi amerikāņu autoru Ralfa de Toledano un Viktora Laskija grāmata Nodevības sēklas (Seeds of Treason), kurā plaši aprakstīta lielākā spiegošanas afēra Savienoto valstu vēsturē. Pag. gada beigās, kā zināms, ASV sabiedrību un presi dziļi satrauca amerikāņu „meistarspiega" Aldžera Hisa tiesas process, kura gaitā atklātība uzzināja par neparasti plašu spiegu tīklu, kas pēdējo 14 gadu laikā bija pakāpeniski izaudzis pat augstākajās ASV iestādēs. Sniedzam Latvijas lasītājiem turpinājumos saīsinātu Toledano un Laskija grāmatas tulkojumu.

1934. g. vasaras beigās kādā prominentā Vašingtonas restorānā sastapās četri vīri. Viņi ieradās pa vienam un, it kā nejauši, beidzot nosēdās pie kopīga galdiņa, labi patālu no pārējo pusdienotāju dzirdes loka. Jau no ārpuses šī četru vīru grupa izskatījās gluži neparasta. Vispirms tur bija plecīgais J. Pīterss, kas atgādināja kādas valdības iestādes mierīgu darbvedi. Tālāk — Harolds Vērs, pēc skata kaut kas vidējs starp profesoru un totalizatora kasieri. Trešais bija Aldžers Hiss, slaids, kalsns, eleganti ģērbies vīrs, kurā nepārprotami varēja saskatīt jaunu juristu, kas tikko sācis savu spožo karjēru valdības dienestā. Un beidzot — Vitakers Čemberss, maza auguma, neveikls jauneklis, kas jutās neērti savā pirmajā jaunajā uzvalkā.

Sarunas vadību uzņēmās Pīterss, ko pārējie jau pazina kā komūnistu internacionāles augstāko pārstāvi Amerikā. Viņš runāja ar vieglu ārzemnieka akcentu. Partijai, Pīterss teica, esot padomā jauni, bezgala interesanti plāni un uzdevumi saviem Vašingtonas piekritējiem. Esot jāuzbūvē jauns partijas aparāts, kurā darbotos biedri ar labām izredzēm ASV valdības dienestā. Viens no šādiem vīriem esot Aldžers Hiss. Kādēļ gan šī daudzsološā vīra enerģiju un aktīvitāti izšķiest nelietderīgi atklātā partijas darbā, kas izpostītu viņa tālākās izredzes? Partijas vadība tādēļ esot izlēmusi, ka Hisam no šī brīža atklātībā stingri jāatturas no jebkādas kreisā novirziena aktīvitātes. Viņa dzīvoklis jāiztīra no visām nodevīgajām grāmatām, brošūrām un citiem komūnistiskajiem materiāliem. Vienīgi Hisa pagrīdes biedri zināšot viņa īsto seju. Visu turpmāko kontaktu ar partiju Hisam uzturēšot Vitakers Čemberss, kas četru vīru sarunā figūrēja kā „Kārlis". Viņa rīkojumi Hisam būšot jāizpilda bez vilcināšanās un pretrunām.

Šī sastapšanās lepnajā Vašingtonas restorānā īstenībā bija pirmsākums visplašākajai spiegošanas afērai Savienoto valstu vēsturē. Tā nonāca atklātībā tikai pēc 14 gadiem, bet visu šo laiku risinājās pagrīdē, aptverot arvien plašākas ASV valsts ierēdņu aprindas. Pie tam dīvainākais bija tas, ka afēra bija zināma arī ASV kongresam, valdībai un pat pašam prezidentam, bet gadiem ilgi neviens par to „necēla ne ausu". Iepazīsimies dažos vārdos ar diviem galvenajiem šīs afēras varoņiem.

Vitakers Čemberss, kura dzīslās tek holandiešu, vācu un franču asinis, bija uzaudzis mierīgā lauku draudzē Longailendā. 17 gadu veco jaunekli viņa vecāku klusā māja garlaikoja, un pēc īsas ģimenes „scēnas" viņš aizbēga. Mēnešiem ilgi Čemberss ar pieņemtu vārdu strādāja dažādās Vašingtonas automobiļu darbnīcās, pēc kam nokļuva Ņuorlinsā, kur dzīvoja nožēlojamī nabadzīgajā franču kvartālā. Sekoja vairāki mēneši ceļu strādnieka darbā, bet beidzot Vitakers tomēr izšķīrās doties uz koledžu. Tieši koledža bija vieta, kur jaunekļa vētrainais gars sāka koncentrēties ap radikālām politiskām idejām, it īpaši kādas draugu grupas ietekmē. Tomēr arī koledžā Čemberss ilgi neizturēja un kopā ar kādu klases biedru 1923. g. atkal aizbēga — šoreiz uz Eiropu.

Ceļojums Čembersu vēl vairāk ievilka komūnistisko aprindu un ideju lokā. Tikko 22 g. veco amerikāni dziļi ietekmēja apstākļi kara saplosītajā Vācijā, Beļģijā un Francijā. Izmisumā mēģinādams rast kādu pieturas punktu, kas palīdzētu atrisināt pasaules problēmas, Čemberss tūliņ pēc savas atgriešanās Ņujorkā nolēma iestāties komūnistu partijā. Pēc nenozīmīgāko sākuma uzdevumu veikšanas partijā viņš diezgan drīz nokļuva Daily Worker redakcijā, reizē nodarbodamies ar dzejoļu un pastāstu rakstīšanu. Braukādams apkārt redakcijas uzdevumā, Čemberss iepazinās ar savu nākošo dzīves biedri Esteri Šemicu — revolūcionāri noskaņotu jaunavu, kas tai laikā vadīja kādas tekstilfabrikas strādnieku streiku.

1932. gadā Čembersa dzīvē pienāca pirmais īsti liktenīgais brīdis. Kādu dienu viņam pa telefonu piezvanīja viens no partijas vadoņiem, un 24 stundas vēlāk Čemberss bija pārgājis Amerikas komūnistu pagrīdē. Viņš bija kļuvis par padomju aģentu, „cilvēku bez sejas". Nepaklausības gadījumā viņam piedraudēja ar izslēgšanu no partijas, un Čemberss padevās, lai gan īstenībā viņam šis solis nepatika. Tagad nāca mēneši un gadi, kuros jaunajam pagrīdniekam bija jāveic dažādi slepeni partijas uzdevumi. Viņa pirmais pienākums bija vienkāršs kurjēra darbs. Kad lielie vācu tvaikoņi piestājās Ņujorkas ostā, Čemberss uzmeklēja zināmos komūnistu stjuartus un savāca no tiem dažādas nevainīga izskata vēstules un lētus spogulīšus, ko nogādāja uz partijas slepenās nodaļas mītni. Ķīmiski apstrādājot, vēstulēs atrada ar neredzamu tinti rakstītus ziņojumus, bet spogulīšos bija ievietotas mikrofilmu lentes ... Izcilās inteliģences dēļ Čembersa saņemtie uzdevumi drīz kļuva arvien svarīgāki un bieži vien noveda jauno spiegu arī dažādās ārzemju pilsētās.

Otrs lielās amerikāņu spiegu afēras „varonis" Aldžers Hiss savu bērnību un jaunību bija pavadījis tipiskā vidusšķiras ģimenē Baltimorā. Apmēram līdz 26 gadu vecumam viņa dzīve ne ar ko neatšķīrās no jebkura parasta, pietiekami turīga amerikāņu jaunieša dzīves. Skolai un koledžai sekoja jurisprudences studijas Harvardas universitātē, ko Aldžers beidza cum laude, drīz pēc tam sākdams savu izcili spožo karjēru ASV valdības dienestā. Liktenīgais pagrieziens, kas noveda Aldžeru Hisu komūnistu kalpībā, nāca 1929. gadā, kad viņš apprecējās ar Prisillu Hobsoni, jaunu, pievilcīgu un inteliģentu šķirteni. Prisilla interesējās par sociālisma problēmām un 1932. gadā iestājās sociālistu partijas Morningsaidas nodaļā, kas arvien vairāk ieslīdēja komūnistu ietekmē. Apmēram šai pašā laikā Aldžers Hiss nonāca kontaktā ar pārliecināto komūnistu Haroldu Vēru, kas darbojās pilnīgi Maskavas uzdevumā. Vērs ar labām sekmēm pulcināja ap sevi „liberāli domājošus" jaunus amerikāņu ierēdņus, lai pakāpeniski „pēc plāna un grafikas" nodibinātu komūnistu šūnas visās svarīgajās iestādēs. Galvenā ideja sākumā nebija spiegošana, bet vienīgi iefiltrēšanās atbildīgos posteņos. Vajadzēja arī panākt, lai uz komūnistu aģentiem nekristu nekādas aizdomas, un tie iegūtu pilnīgu uzticību ASV valdības vadītāju vidū.

Pēc sākumā aprakstītās sastapšanās Vašingtonas restorānā Aldžers Hiss un „Kārlis" resp. Vitakers Čemberss kļuva ļoti tuvi draugi. Čemberss apmeklēja Hisa ģimeni vismaz reizi mēnesī, bet ne reti arī vairākas reizes nedēļā. Viņš iepazīstināja ar Hisiem savu sievu, saukdams to slepenajā partijas darbinieces vārdā par Līzu. Abi precētie pāri bieži stundām ilgi pārrunāja gan politiku, gan arī literātūru, ornitoloģiju, savu bērnu skolas gaitas un dažādus citus jautājumus. Tai pašā laikā Čembersa vadītās komūnistu pagrīdes grupas nozīme arvien pieauga. Tajā bez Aldžera Hisa, kas darbojās par padomnieku ASV municijas rūpniecības komitejā, atradās arī kāds augstāks ārlietu ministrijas ierēdnis Henrijs Vedlijs un daudzi citi dažādu ministriju darbinieki. Maskava bija jau ierīkojusi brīnišķīgu acu un ausu tīklu Savienoto valstu valdībā.

Nākamajā turpinājumā lasiet: KAD SPIEGAM PAMOSTAS SIRDSAPZIŅA

Padomju savienībā dibina kolhozu pilsētas

Padomju savienībā sākusies jauna kustība, kuras mērķis koncentrēt lauku iedzīvotājus īpašās lauksaimniecības pilsētās, t. s. „agropilsētās". Pirmā šāda pilsēta — kolhozs nodibināta pie Dņepras upes Ķijevas tuvumā. Tā nosaukta par „Staļina kolhozu pilsētu".

Ar ciemu likvidēšanu komūnisti cenšas pastiprināt kontroli pār lauku iedzīvotājiem. Oficiālajā propagandā pasvītrots, ka šīs pilsētas dibina lai „izlīdzinātu starpību starp pilsētu un lauku iedzīvotājiem". Tā kā pirmā lauksaimniecības pilsēta dibināta tieši Ukrainā, šķiet, ka galvenais iemesls šādai iedzīvotāju koncentrēšanai ir pagrīdnieku pretestības kustības un partizānu izskaušana.

Jāpiezīmē, ka arī Baltijas valstīs pēdējā laikā novērojama pakāpeniska līdzšinējo kolhozu apvienošana aizvien lielākos centros.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Kam ir drosme pateikt, ka latviešiem nebija tiesību aizstāvēties?

Aiztecējuši 5 gadi kopš apklusa 2. pasaules karš. Kurzemē ap divpadsmit tūkstoši latviešu karotāju saņēma pavēli kapitulēt visnāvīgākā ienaidnieka priekšā: daļa karotāju padevās gūstā, daļa devās mežos, lai izmisīgo cīņu turpinātu.

Šajos 5 gados ir vērtēta latviešu nostāja pret karojošām pusēm. Padomju savienība latviešus uzskata par saviem pilsoņiem, bet rietumu pasaule par pārvietotām personām. Kā sevišķa grupa pie visām varām — vienalga, vai tas būtu austrumos vai rietumos — tiek izdalīti bijušie karavīri. Vērtējuma rezultāti ir dažādi: tanī laikā, kad Pad. sav. tiesās bijušos latviešu karavīrus notiesā 25 gadus spaidu darbos, kad amerikāņi nevar izšķirties, vai bijušie latviešu karavīri ielaižami ASV teritorijā, angļu karaliskā valdība devusi viņiem iespēju lielā skaitā iesaistīties darbā kā Britānijas salās, tā Rietumvācijā. Latviešu karavīru vērtēšanu rietumos veic IRO pēc izstrādātām mēraukIām, ko sauc par IRO statusu, un tas prasa latviešu karavīru izšķirošanu brīvprātīgos un mobilizētos.

Vispirms jājautā, vai latviešiem vispār ir brīvprātīgie šī vārda īstā nozīmē?

Kad 1940. gada 17. jūnijā krievi iebruka Latvijā, pasaulē atkal atkārtojās varas akts, ar kuru bija vienpusīgi pārkāpti visi noligumi Latvijas un Pad. savienības starpā. Ar šādu agresijas aktu Pad. savienība bija nostādījusi sevi uzbrucēja lomā, jo saskaņā ar 1930. gadā noslēgto konvenciju starp Latviju, Igauniju, Somiju, Poliju, Rumāniju, Turciju, PSRS, Persiju un Afganistānu uzbrucējs ir tas, kas „iebrūk otras valsts teritorijā ar bruņotiem spēkiem, nepieteicot karu".

Līdz ar Latvijas valsts varas iznīcināšanu 1940. gada vasarā bij iznīcināts elements, kura uzdevums sargāt savus pilsoņus. Šie pilsoņi ar to pašu brīdi bij padoti svešas varas nekontrolējamai rīcībai. Sākot ar brīdi, kad šī svešā vara, īstenojot savus stratēģiskos plānojumus, kuros ietilpa latviešu iedzīvotāju pakāpeniska iznīcināšana, sāka vajāt atsevišķus latviešu tautas locekļus, pēdējiem palika divi izvēles — klausīt svešās varas pavēlēm un iet bojā, vai arī pretoties, paredzot visas konsekvences. Lai pasaules sabiedriskā doma neņem ļaunā, ja ļoti daudz latviešu uzsāka aktīvu sevis aizsargāšanu pret uzbrucēja varmācību. Un tā sākās jau 1940. gada augustā, pakāpeniski pieņemoties līdz ar boļševiku terora kāpināšanu. Tieši tad, kad tagadējais Apvienoto nāciju loceklis — Pad. Savienība — uz 1939. g. augustā starp Ribentropu un Molotovu noslēgtā līguma pamata piegādāja Vācijai miljoniem tonnu benzīna, ar kuru vācu lidmašīnas masveida uzbrukumos grāva kāda cita Apvienoto nāciju locekļa — Anglijas — vitālos centrus.

1941. g. 14. jūnijā toreizējais Hitlera sabiedrotais no Latvijas vien deportēja 36.000 cilvēkus, šķirot vīrus no sievām un bērnus no vecākiem, turpinot ofensīvu pret Latvijas iedzīvotājiem arī visos vēlākos gados. Ja gribēja savu dzīvību saglabāt, tad vienīgais ceļš bija cīnīties par to, — cīnīties pret kādu no Apvienoto nāciju locekļiem.

Tā sākās latvju karš ar Pad. savienību. Tā radās ts. brīvprātīgie, kas pēc IRO statusa formas un jēgas karojuši pret „apvienotām nācijām".

Blakus dzīvības briesmām boļševiku varas laiks nesa ārkārtīgas moraliskas mocības visai tautai. Boļševiku propaganda atklāti nopulgoja visas latviskās garīgās un materiālās vērtības, un atdzīvināja panslavismu, kas pamazām pārvērtās par absurdu krievisku šovinismu, un ja 1941. g. 14. jūnijā deportēja tikai 36.000 latviešu, tad tas izskaidrojams ar ierobežotām transporta iespējām pirmā gājienā. Nākošā operācija bija izplānota [illegible].

1941. g. 22. jūnijā sākās vācu krievu karš, nekā gadu pēc tam, kad boļševiki bija okupējuši Latviju un kopš [illegible] Latvijā bija partizānu karš pret Pad. savienību. [illegible] ts. „brīvprātīgie", kas nekādā ziņā [illegible].

Notikumu izvērtēšanā ir ļoti svarīgi konstatēt faktu, ka latviešu tautai karš ar PSRS sākās jau 1940. gadā, tā tad [illegible] — ASV — kopš 1940. g. 17. jūnija [illegible] Latvijas iekļaušanu Pad. savienībā [illegible].

Latviešu tautas un Latvijas valdības [illegible] ASV valdībai. [illegible] IRO organizācijas rīcība, kas [illegible] latviešu „brīvprātīgos", atņemot tiem pārvietoto personu statusu [illegible].

Latviešu tautas un Latvijas valdības [illegible] oktobra revolūcijā dzima. [illegible] 1918. g. decembrī, kad boļševiki iebruka Latvijas teritorijā. Sākās karš, kas [illegible] 1941. g. piegēma milzīgas dimensijas un beidzās 1945. g. 8. maijā, bet mazos apmēros Latvijā turpinās vēl šodien partizānu kaŗa veidā — pret to pašu ienaidnieku. Tā tad attiecību komplekss ir nevis dažu gadu, bet gan jau veselas vēsturiskas paaudzes jautājums. No PSRS puses centieni „pārnest revolūciju pāri PSRS robežām pieņēmuši vēl grandiozākus apmērus. Vērtējot latviešu attiecības pret boļševismu, tiek izvēlēti daži gadi no otra pasaules kaŗa laika. Tādā kārtā radušies slēdzieni ir rupji kļūdaini un netaisni.

Kā zināms, tad ASV valdība līdz šim nav atzinusi Latvijas inkorporāciju. Latviešu karavīrs **pret šo inkorporāciju sīvi karoja ar ieročiem rokā!**

Latviešiem pārmet kolaborāciju un iešanu kopā ar vāciešiem. Mēs atceramies kādu ārkārtīgi sarežģītu situāciju: Latvijas valdība noraidīja 1938. g. 1939. gadā kā vācu, tā krievu piedāvāto palīdzību. Abas šīs policējiskās varas 1939. gadā noslēdza līgumu, abas sāka neprovocētu kaŗu, iebrūkot 1939. g. septembrī Polijā, vēlāk pārējās Austrumeiropas valstīs. Viena no šīm varām sāka totālu latviešu tautas iznīcināšanu un turpina to vēl šodien. Kas uzdrošinās pateikt, ka latviešu tautai nebija tiesības aizstāvēties pret to? Pasaule sašutumā piemin žīdu tautas iznīcināšanu nacionālsociālistu valstī. Bet pasaule arvien vēl aizmiedz acis un aizspiež ausis tagad, kad tiek iznīcinātas igauņu, latviešu un lietuvju tautas boļševisma valstī.

Tautas nostāju labi raksturoja vācu okupācijas laikā radusies formula: „Pie krieviem suņa nāve, pie vāciem suņa dzīve". Tas nozīmē, ka latviešu tauta vēlējās tikai savu dzīvi, savu patstāvību, savu neatkarīgu valsti. Ne vācu varu balstot, bet meklējot iespējamo glābiņu no tūlītējas un tiešas bojā ejas, latvieši bija spiesti cīnīties toreiz, tāpat kā šodien, pret komūnismu.

Šodien šo cīņu pret komūnismu jau organizē un vada lielākā un nozīmīgākā politiskā vara pasaulē — ASV.

Kā tad ir ar leģionu? Tas radās no mobilizētiem vīriem, pie kam mobilizāciju pavēlēja vācieši pretēji starptautiskiem likumiem. Tiek diskutēts jautājums, vai šis leģions bija latviešu interesēs vai pretēji tām radīts. Tie ir sekundāras dabas jautājumi. Pats pamatjautājums skan šādi: vai latvieši ar savu autoritāti bija spējīgi uzstādīt tanī laikā apmēram 100.000 vīru lielu kaŗaspēku, vai arī, ja citi to darītu, vai latvieši spētu šāda kaŗaspēka uzstādīšanu pilnīgi aizkavēt? Nē, ne viens, ne otrs nebij latviešu spēkos! Tāpat kā Latvijai nebij pa spēkam 2. pasaules kaŗa sākumā palikt neitrālai, neraugoties uz deklarēto neitrālitātes politiku.

Protams — latviešu leģions nespēja glābt neiespējamo; tomēr latviešu leģiona darbībai ir savas sekas — tiešas un netiešas.

Mums ir pazīstams jēdziens **Kurzemes cietoksnis**. Cīņas šeit notika no 1944. gada 12. oktobŗa līdz 1945. gada 8. maijam, kad Kurzeme bija atgriezta no ārpasaules. Izcīnot šai telpā 6 milzīgas kaujas, krievi te iesaistīja vismaz 120 kājnieku divizijas.

1945. g. 10. janvārī no Varšavas telpas krievi uzsāka izšķirīgo uzbrukumu Berlīnes virzienā. Šo uzbrukumu viņi sāka ar 130 kājnieku divīzijām un līdz janvāŗa beigām jau sasniedza Kīstrinu pie Oderas, bet apmēram februāŗa vidū visu Oderas līniju. Tūlītējai ofensīvas turpināšanai krieviem trūka spēku.

Amerikāņi un angļi savu uzbrukumu no Reinas telpas uzsāka martā. Ja krieviem būtu pie rokas februāŗa vidū tās divīzijas, ko viņi zaudēja Kurzemē, tad ar tām viņi būtu izmantojuši apmēram mēneša starplaiku līdz rietumu sabiedroto ofensīvas sākumam. Ir nepārprotami skaidrs, ka krievu un amerikāņu sastapšanās nebūtu vis notikusi Meklenburgā, Saksijā un Sudētijā, bet gan kaut kur stipri tālāk uz rietumiem, varbūt pat pie Reinas. Kāda tad izskatītos Eiropa un līdz ar to visa pasaule?

Pasaule gatavojas izšķirties pret to ienaidnieku, pret kuŗu latvju tauta cīnījusies veselu vēsturiskās paaudzes laiku. Tapusi Atlantijas Savienība, top Eiropas Ūnija. Un pienāks diena, kad pasaulei būs jāatzīst latviešu tautas un viņas karavīru smagiem asins upuŗiem parādītā līdzdalība pasaules pasargāšanā no sarkanās bojā ejas.

R. G. Kūrs

Ziņas par Latviju ASV skolu mācības grāmatās

Viena no Savienoto valstu vidusskolās (Junior Highschool) visplašāk lietotām ģeografijas grāmatām ir Foresta Stūla (De Forest Stull) un Roja Hača (Roy W. Hatch) sastādītā ģeografijas mācības grāmata „Mūsu pasaule šodien" (Our World Today). Jaunākais izdevums iespiests 1949. gadā. No grāmatas 12 nodaļām sestā veltīta Baltijas valstīm (The Baltic Countries — agrākos izdevumos: The New Baltic Countries). Šī nodaļa aptver 25 lapaspuses, no kuŗām Latvijai veltītas 7. Raksturīgi, ka šai nodaļā kā Baltijas valsts ieskaitīta arī Somija. Teksts ilustrēts. Uz Latviju attiecas 8 ilustrācijas, kuras nekādā gadījumā nav uzskatāmas par laimīgi izmeklētām: labības pļauja (kāds bārdains vīrietis ar garu, virs biksēm, kreklu, jādomā krievs, un 2 sievietes ar sirpjiem pļauj labību), linu sēklu noslšana, sieviete-mājamatniece (blakus tai sēž trūcīgi ģērbts nelatviska izskata bērns). Par izteiksmīgu nevar uzskatīt arī kādu Rīgas Jūrmalas un Nacionālās Operas uzņēmumus. Igaunijai veltītās ilustrācijas (7) daudz raksturīgākas un izteiksmīgākas, tāpat Lietuvas (7), par Somijas uzņēmumiem (16) nemaz nerunājot.

Tekstā sacīts, ka „simpatiskās Igaunija un Latvija bija republikas ar ļoti demokrātisku pārvaldes formu izveidotu pēc Francijas un Anglijas paraugiem. Vadošie darbinieki bija jaunradoši, labi izglītoti un no galvas līdz kājām vīri, kas valdīja sekmīgi. Viņi daudz pūlējās savas zemes industrijas izveidošanai un ar savu darbu nesa mieru un laimi saviem ļaudīm."

Tālāk īsos vārdos pastāstīts par Latvijas vēsturi, norādot, ka pēc atdalīšanās no Krievijas tā kļuvusi lauksaimniecības valsts. Atzinīgus vārdus izpelnījusies zemes reforma. Izteikts apbrīns [illegible] jauno saimniecību izbūvei, uzsverot, ka pēc pirmā pasaules kaŗa valsts bijusi ļoti izpostīta, mājlopi aizvesti, ēkas nodedzinātas. Veselas 2 lapaspuses stāsta par Latvijas saimniecību. Apraksts par lauksaimniecības uzplaukumu ļoti objektīvs un mums glaimojošs, tāpat par pārējām ražošanas nozarēm. Atzīmēta arī [illegible] tranzītizmantošana. Latviešu dzīves vadmotīvs esot: „Lūdz Dievu un strādā!" Lauksaimniekiem ar valsts pabalstiem sagādāta iespēja iepirkt lauksaimniecības mašīnas, pie kam šo mašīnu lielais vairums nācis no Savienotām valstīm.

Kā [illegible] sieviešu piedalīšanās lauksaimniecības darbos. Laikā, kad zemei nolaupīti jaunie un spēcīgie vīrieši (nav gan teikts, kas tos izdarīji), sievietes nodarbinātas stājušās vīru vietā.

Latvija bijusi pazīstama arī kā tūrisma zeme, sevišķi Baltijas Rivjēra — Rīgas Jūrmala, mediņas, Vecrīga ar savām īpatnējām celtnēm un ielām, kā arī tās kontrasts Jaunā Rīga — modernu celtņu, ielu un publisku parku pilsēta.

Latviešu tauta arī daudz interesējoties par mūziku, koncertiem, dejām, sportu. Vidusskolās, kā zēniem, tā meitenēm, bijušas sevišķas sporta komandas. Pavisam maz esot to latviešu, kas neprotot rakstīt un lasīt. Publiskās skolās labi mācītas citas Eiropas valodas un vairums latviešu runājot vismaz vienu vai divas svešvalodas.

Nedaudz teikumos atzīmēts par latviešu valodu kā veco āriešu valodu, kurā varot sastapt pamatus daudzām Eiropas valodām. Norādīts, ka saglabājušās latvju dainas un cita folklora. —

Spilgtas nepareizības saskatāmas apakšnodaļā, kas atrodas tikai 1949. gada izdevumā. Tās sākas ar apakšnodaļas nosaukumu: „Latvija **atgriežas** (return) Padomju savienībā". Tālākā tekstā lasām: „Pēc 22 patstāvības un neatkarības gadiem Latvija kopā ar Lietuvu un Igauniju atgriezās Padomju savienībā. Baltijas valstis atdala pārējās padomju republikas no jūŗas, kādēļ tām ir priekšrocība būt par eksporta-importa uztvērējām šinī apgabalā. Latvijas ostas: — Liepāja un Ventspils atšķiras no pārējām ziemeļu ostām, jo ir neaizsalstošas. Kā neatkarīga nācija latvieši bija pārāk vāji, lai nosargātu savu zemi pret stiprākas varas invāziju, bet kā padomju republika tā ir loceklis spēcīgajā Padomju savienībā."

Lasītājam un jo sevišķi skolniekam, kas nepārzin patiesos apstākļus, lasot šos vārdus iespiežas atmiņā — kā Latvija **atgriezusies** Padomju savienībā, it kā tā jau kādreiz būtu bijusi Padomju savienības sastāvdaļa un tagad atkal labprātīgi tanī atgriezusies; un ka Latvija tagad ir loceklis spēcīgajā Padomju savienībā. Izriet it kā radies Latvijai ļoti izdevīgs stāvoklis. —

Tā kā šinī pat grāmatā Padomju savienībai veltītā nodaļā (14 lpp.) pieminēts, ka Pad. sav. sev gan pievienojusi Baltijas valstis, bet ka ASV šo pievienošanu nav atzinušas, tad negribētos ticēt, ka augstāk pieminētie aplamie slēdzieni būtu apzinīgi mums par sliktu domāti. Šķiet — tas ir tikai piemērotas pareizas informācijas trūkums, par kuŗa novēršanu būtu jāgādā mūsu pārstāvniecībām: sūtniecībai, LNP, LCK. Tāpat būtu nepieciešami autoriem piegādāt raksturīgākus foto uzņēmumus. Grāmatas titullapā autori apzīmēti kā piederīgi: Stūls — Teachers College Columbia University, Hačs — State Teachers College Montclair, New-Jersey, kur arī attiecīgā informācija būtu piesūtāma.

H. Ritums

Jānis Sudrabiņš

PĀRI ROBEŽAI

NO KAŖA ATMIŅU TĒLOJUMIEM ASIŅAINA GAISMA AUST

2. CĪŅA AR TANKIEM

„Nolādētie, laikam saoduši, ka atrausimies un smagie ieroči un rezerves jau projām", norūpējies caur zobiem izgrūž rotnieks un mēģina pa telefonu sazināties ar bataljonu. Pēc ilgākas zvanīšanas tas arī atbild. Stāvoklis nopietns, bet lai turoties.

„Parastā dziesma, tomēr . . ." un Krasts nedabū izteikt tālāk, kad atsprāgst bunkura durvis un pa tām ieklūp aizelsies, nokvēpis, zemi apšķiests vīrs no rotas ezera galā, un ziņo:

„Leitnanta kungs, mēs atejam."

„Ko —?"

„Un arī mīnmetējnieki."

„Bet mīnmetēji?"

„Palika iekšā."

Rotnieks izslienas taisns un acis tam sāk zvērot.

„Tūlīt atpakaļ," viņš kliedz, „un saki, ka jāturās. Tāda ir pavēle, saproti!"

„Saprotu!"

Arī pats Krasts ar Mazo metas laukā un steidz kalnā, ko jau kapā boļševiku lodes, kamēr artilērija savu uguni tēmē aizmugurei — kādai pavisam nenozīmīgai vietai — sen nelietotam ceļam un bataljonam.

Situācija tiešām muļķīga. Trakākais — nav vīru. Tas, ko var salasīt, ir kāds pusvads.

„Velns un septiņi mēmie," lādās rotnieks, „ierakties! Ko šie gan domā, jau šonakt sasniegt robežu, ha, ha, ha! Vēl jau arī mums ir patronas!"

Vīri izvēršas pa kalna muguru un sāk ņemt gar ezera malu nākošās sarkanarmiešu grupas uz grauda. Papildinājumu — divpadsmit vīrus ar divām patšautenēm — atsūta arī bataljons. Tos Krasts novieto pa labi spraugā starp kalnu un mežu, bet kompunktu pārceļ uz augstieni kādus 500 metrus aizmugurē. Visu to veicis, viņš ar Mazo atgriežas pie vīriem kalnā.

„Nu, cik uz kuŗu galvu skaitās?"

„Par visiem kopā būs kāds ducītis," tuvākais steidz atbildēt. „Kamēr nāca kā brieži, bija viegli trāpīt, bet tad pagāni arī sāka ierakties un nupat vairs nešauj."

Patiesi, pretī ir gandrīz pilnīgs klusums, tikai pa retam, kā sevi atgādinādams, ierejas ložmetējs un viņam atbild kāda no rotas patšautenēm. Turpretī karsti joprojām iet aiz meža. Tur uzbrūkošo ienaidnieku atbalsta arī lidmašīnas. Deg vairākas sādžas. Augstu ceļas liesmu un dūmu stabi un debesis kļūst neskaidras.

„Kā uz lietu —."

„Tikai granātu," vīri joko un nepacietīgiem skatiem veras uz sauli, kas taisās pazust aiz apvāršņa. Vēl brīdis, un tad viņas vairs nav.

Krēšļojas. Vīri jau drošāki sāk rosīties savās aizsegās. Viena, kas viņiem nepatīk un mazliet uztrauc, tā ir spēcīga motoru rūkoņa boļševiku pusē. Tanki, kas gan cits. Tomēr kļūst arvien tumšāks un tad jau arī pulkstens 22. — Jāatraujas.

„Visi?"

„Visi."

„Un sedzēji no katra vada pa grupai?"

„Jā."

Pārlaidis skatu gājiena kolonā sastājušiem vīriem, rotnieks māj, un drūmie stāvi uzsāk gaitu. Aiz meža tie pievienojas bataljonam un tālāk pulkam. Blāzmo ugunsgrēki. Nakamīgās debesis maļ kukurūzņiki un izmet gaismas raķetes. Boļševiku lidmašīnas gājienu novēro arī dienu, bet neuzbrūk. Mazais iedams aiz rotnieka aizmieg un gandrīz iekāpj grāvī, tikai vīrs no 1. vada pašā pēdējā mirklī vēl aizspēj sakert to pie pleca un aizvilkt ceļa vidū: „Redzētu to Rita, tad i negaidi vairs vēstulītes".

Rita ir Mazā meitene — lielām, tumšām kā Aiviekstes dzelmēm acīm, mazliet uzrautu deguntiņu un gaišiem matiem. Kad jauniesauktie vēl atradās Rīgā, viņa bija atbraukusi pie viņiem.

„Malienas skaistule!" toreiz viņi bija smējušies un viens par otru sacentušies, bet uzvarētājs bija Mazais. Tad viņi nosūtīti uz fronti. Sākušas nākt vēstulītes. Mazam visvairāk un — visas tās no Ritas . . .

Mazais ir mazliet piesarcis. „Nekā nebija," viņš turas pretī, „Rita jums vienkārši neticēs."

„Nesāc nu lielīties."

„Nemaz."

Viņi vēl tā būtu strīdējušies ilgi, ja jau pretī nerēgotos Spiridovas ierakumu grāvji — pirmā apturas līnija. Virsleitnants Gaitars ar savas rotas vīriem paliek ceļa sektorā, kamēr Krasts ar savējiem aiziet vairāk pa kreisi. Atnāk arī sedzēji, kas bijuši visu laiku saskarē ar ienaidnieku.

„Es saku, utis," stāsta 1. vada 1. grupas komandieris kaprālis Vingris savam vadniekam virsniekvietniekam Tīrumam, slaidam bauškeniētim. „Neesam apskatījušies ne lāga vēl aizsegu, kad šie jau klāt un beŗ virsū. Ne mazāk karsti var iet rītu. Tepat aiz lauka ierakās, nolādētie!"

Vakarā atved municiju, sausās devas un siltu zupu. Tas atspirdzina nogurušos vīrus un tie atkal joko. Vienīgie, kam nav laika, ir sakarnieki, kas nopūlas ar vadu izvilkšanu līdz dziļai tumsai. Labi, ka nakts mierīga. Viņi un arī pārējie brīvo maiņu vīri gulējuši jo cieši un atmostas, kad saule jau labā brokastu laikā. Vēl klusums.

„Pirms vētras," spriež vīri līdzās. Klau' pie gaitariešiem jau korķē mīnmetējs un pāris lādiņus artilērija noliek priekšā arī 6. rotai. Tad —

„Tanki," rotnieks dzird telefonā.

„Daudz?"

„Daudz," nāk atbilde.

Atstājis Mazo pie aparāta Krasts aiziet personīgi pārliecināties par stāvokli. Viņš vēl nav ticis līdz pirmajam patšautenes postenim, kad divi tērauda kolosi draudīgi žvadzēdami izlien no ieplakas, kas krūmiem aizaugusi un norobežo lauku no kalna aiz tā. Izlien un apstājas. To, šķiet, vien gaidījuši vīri pie prettanku lielgabala meža stūrī, rotas pašā kreisajā flankā. Spalgs šāviens, pēc dažām minūtēm otrs, un nejaukos milzeņus sāk laizīt liesmu mēles. Granātu grozāmā tornī saņem arī trešais, taču jo nikna kļūst boļševiku smago ieroču uguns. Pagaidām gan vēl ievainoto, nedz kritušo nav, bet stāvoklis ik mirkli kļūst draudīgāks. Liesmās sādža, kur bija bataljons, bet pie Gaitara dzird jau „Ur-rā!"

Nākamajā numurā lasiet — LOŽU LIETUS

Rūta Skujiņa

VIENTUĻIE JĀŅI

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Vai jūs dzirdējāt manu vientuļo un kluso līgošanu Pensilvānijas mežmalā, kur simtiem lidojošie spožie kukainīši (Fire fly) lipa man matos un pie drānām? Vai jūs redzējāt, ka mani pirksti plūca margrietiņas caur kādu drāšu žogu, un ka es ilgi stāvēju piespiedusi vaigam sīka bērziņa zaru, kas aug manas jaunās mājvietas ceļa galā? Mans gars bija jūsu vidū. Vientuļš un bārs tas laidās pāri lielajai jūrai, iegriezās mīļo un tuvo cilvēku pulkā.

Jā, man ir ilgas pēc dzimtenes, man ir tādas ilgas pēc dzimtenes, ka manā miesā sāp katrs nervs, kad tās sāk mani plosīt. Un īpaši šodien, mūsu gaišākā un krāšņākā gada dienā, es cīnījos ar tām jau no paša rīta.

Kad dienas darbi bija beigti, varēju iziet ārā. Mans gars aizmetās tālajos pasaules plašumos meklēt savus mīļos. Mana mūža nolīgotās Jāņu naktis noslēdza loku ap mani. Es grozījos viņu vidū un nostaigāju soli pa solim pa noslēgto loku. Tur pašas pirmās: es esmu pavisam maza. Mežsargu mājas mežos aug papardes man pāri galvai. Smaržo naktsvijoles un meža rozes. Bet man galvā ir vainadziņš no meža zemenēm. Lielākās ogas pinot ir apēstas, bet arī pusgatavās smaržo tik saldi . . . Tad es ieeju kādā Jāņu naktī Lorupes gravā Siguldā. Esmu ģimnaziste. Un mūsu bariņā ir arī kāds zēns — ģimnazists. „Kad visi meži laimē līgo!" Atbalsis sviež vārdus klinšainos krastos. Mēs esam tik jauni, mēs skrienam rokās saķērušies un rāpjamies stāvajos krastos, viens pie otra turēdamies. Visu nakti deg ugunskurs Lorupes gravā. Visu nakti deg melni brūnās acis zēna sejā.

Un atkal kāda cita Jāņu nakts Vidzemes pakalnos. Esmu noreibusi no mīlestības, ugunīm un dziesmām. Kas tie par ziediem, kas ievīti manā vainagā? Kas tā par aizlaicīgu reibīgu smaržu? . . . Tad atkal cita nakts Alauksta ezera krastā, gleznotāja Baltgaiļa mājās. Bija norunāts aizieṭ arī uz Skalbes Saulrietiem, bet ap pusnakti visas galvas tik karstas, ka neviens vairs ceļa nezināja. Tad sakūrām milzu ugunskuru kāda pakalna galā. Un desmitiem līdzīgu ugunskuru mūs sveicināja no citiem pakalniem. Šai naktī es apsvilināju savu tērpu, jo liesmas skrēja augstu, un nebija daudz drošinieku, kas laidās pāri tām.

Jā, un tad vēl, un vēl, un vēl . . . Līdz pienāca tumšās, apslāpētu balsu piedungotās Jāņu naktis. Bet arī tās vēl nodzirkstīja kā liesmas zem pelniem dzimtenes mežos un pakalnos. Vēl aizskan Vācijas nometnēs aizlīgotie Jāņi, vēl man blakus soļo tuvas un draudzīgas sejas, līdz — loks noslēdzas, un es stāvu viena, pavisam, pavisam viena Pensilvānijas meža malā, un mazs bērziņš dvesmo man sejā aizgājušo svētku krāšņo elpu. Kad, kad es atkal atgriezīšos burvīgajā lokā?

Pensilvānijā,
1950. g. Jāņos.

Izcila žurnālista 50 gadu

Šinīs dienās 50 gadu slieksni pārkāpj viens no mūsu izcilākiem „ziņu medniekiem". Tūkstošiem trimdinieku lasījuši viņa ziņojumus par starptautiskiem notikumiem, nezinādami autora vārdu, jo Pauls Reinholds nav mīlējis skaļumu un necieš reklāmu. Latvijas telegrafa aģentūras ārzemju nodaļas kādreizējam redaktoram, lietderīga žurnāla izdevējam un ražīgam žurnālistam 13. jūlijā paiet 50 gadu, no kuŗiem tepat jau gads nodzīvots Amerikā.

Dienām un naktīm viņš sēdējis pie radio aparāta, stenografēdams ziņas, ko deva angļu, franču, vācu, krievu un poļu valodā, lai no tām izlobītu nozīmīgāko un, papildinātu ar citu ziņu avotu informāciju, nodotu lasītāju spriedumam. Gandrīz fiziski neciezdams paviršību un nosodīdams patvaļīgu tulkojumu un „aptuvenu" ziņošanu par notikumiem, Reinholds ir precizitātes paraugs. Viņam ir liela māka būt pedantiski precīzam un tai pašā laikā ziņas pasniegt tā, lai tās būtu interesantas arī tiem, kas neinteresējas par politiku. Ilggadīgā darbā gūtā pieredze un žurnālista asais skats atklāja draudīgā saspīlējuma sākšanos rietumu un austrumu starpā jau tad, kad rietumu ārlietu ministri Maskavā vēl skandināja glāzes uz Staļina „laimi un veselību".

Tagad redzam, ka šī informācija nav bijusi izdomāta trimdinieku uzmundrināšanai. Kādā vēstulē viņš raksta: „Jā nu reiz es ticu debesu un zemes valdniekam, tad man arī jātic, ka Viņš vislabāk un pareizākā brīdī nokārtos arī boļševisma problēmu — varbūt pat tā, kā neviens nevar pašlaik iedomāties."

Dieva doto žurnālista talantu R. izkopis līdz tādai pilnībai, ka tikai retais tam var līdzināties informācijas iegūšanā, sagatavošanā un pasniegšanā. Novēlēsim, lai tagadējais Detroitas autorūpnīcu strādnieks iespējami drīzāk atgrieztos žurnālistikā.

A. Kl.

Ciemos pie Volfganga un Annas Dārziņas

Vēstule no ASV

Pazīstamo latviešu mākslinieku pāri Volfgangu un Annu Dārziņus no Vašingtonas štata latviešu galvenās masas, lielākajos centros Sietlā un Takomā šķir 500 km attālums. Spokēna ar nepilniem 200.000 iedzīvotājiem, bet ar turpat 2 reiz lielāku platību nekā mūsu Rīga, ir kļuvusi par Dārziņu trimdas gaitu nākamo etapu.

Kad īsi pirms pusnakts izdodas svešā pilsētā sameklēt mākslinieku pāra apmetni — glītu 3 istabu savrūpmājiņu, kuras sazīmēšanu ļoti atvieglina pa apgaismotiem logiem redzamās Annas pazīstamās gleznas, izrādās, ka pats namatēvs aizskrējis uz bezbola sacīksti, lai būtu klāt pie Spokēnas „indiāņu" spēkošanās ar Vankuvēras „lāčiem". Bet tad pēc brīža durvju spraugā parādās arī kuplā, kā jau parasti mazliet pajukušā linu kodeļa, un sirsnīga apsveicināšanās sākas no gala.

„Kā patīk Amerikā?" „Vecīši, sākot no pašas Bostonas līdz Rokijiem pa vagona logu nekur nevarēju saskatīt vietu, kur būtu vēlēšanās apmesties," stāsta komponists, kamēr mājasmāte jau čakli rīkojas pa virtuvi. „Spokēna visa ceļojuma laikā ir pirmā un pagaidām arī pēdējā, ko ieraudzījis iesaucos: šeit man patīk! Ik uz soļa vied preti pārticība, cilvēki ir laipni un dzīves priecīgi. Man patiesi ir smaidījusi necerēta laime," turpina Dārziņš. „Es, tā teikt, savu jauno dzīvi varu sākt tūliņ ar kaprāļa pakāpi, jo strādāšu vairāk vai mazāk savā speciālitātē. Draudzē, kuras priekšgalā ir gandrīz vai neiedomājami gādīgais un sirsnīgais māc. Elmīrs, diriģēju kori, sagatavoju ar solistiem dziesmas un vai ik svētdienas spēlēju kādu klavieru koncertu ērģeļu pavadījumā. Īstais maizes darbs tomēr būs klavieru spēles mācīšana amerikāņu bērniem, kuru, šķiet, netrūks. Lai varētu realizēt arī savus pilnīgi „neoficiālos" nodomus, audzēkņu skaitu vajadzēs pat ierobežot uz 20."

„Un kādi tad ir šie neoficiālie nodomi?"

„Gatavoju programu 3 koncertiem, bet Anna cītīgi gleznos rudenī nodomātai gleznu izstādei," atsaka Volfgangs. „Ceru spēlēt arī šejienes filharmonijas orķestra pavadībā. Bet lai tam pienācīgi sagatavotos, esmu nolēmis katru dienu vingrināties vismaz 6 stundas."

Ka šiem projektiem ir nopietns pamats, liecina jau 3 notikušie „iepazīšanās" koncerti, no kuriem viens spēlēts Ziemeļrietumu Pacifikā mākslas līgā (kuras pilntiesīgi locekļi jau kļuvuši arī abi latvieši), bet otrs — tā paša apgabala izstādes atklāšanā, kur blakus amerikāņu gleznotājiem piedalās arī Anna Dārziņa.

Šai skaitā nav ietilpināts V. Dārziņa uzstāšanās kuģa koncertos, šķērsojot okeanu. „Nav joks taisīt mūziku 10 balles stiprā vētrā," atceras mākslinieks, „kad klavieres un krēsls pietauvoti, un tautiņi reizēm atrodas turpat virs galvas, bet brīžiem atkal pie kājām. Vēl grūtāk klājās baletēzei Ancānei, kas dejoja visur, tikai ne tur, kur gribēja. Tāpat vijolnieki Dumpis un Oziās pietiekami izjuta, ko nozīmē „koncerts uz jūras". Vienīgi Ruševics aizkrampēja kāju aiz staba un, protams, bija pats „stabilākais" no mums visiem."

Reizi jau spēlēts Spokēnas radiofonā — atskaņojot Mediņu un Šopēnu. Tur pianists tūliņ arī iepazinies ar Amerikas īpatnībām. Nobeidzot Šopēna nokturni apm. 20 sek. vēlāk par noteikto laiku, izskanot vēl pēdējiem akordiem jau atskanējis pamatīgs govs māviens un samtaina balss aicinājusi cienījamos klausītājus dzert vienīgi vislabāko un veselīgāko „Dairy Gold" firmas pienu. Tāpat iepazīšanās ar Spokēnas ievērojamāko koncertu menedžeri un mūzikāliju veikala īpašnieku Roju Godmani, kam tēvs esot dzimis Sasmakā „Rīgas jēlā 10", ir tikpat nopietni vērtējams faktors kā nejauši dzirdēta amerikāņu kaimiņu bērnu saruna, kas, ieraudzījuši nākam komponistu, steidzas viens otram pavēstīt, ka „tas latvietis visu dienu spēlē tikai klavieres". Pagaidām Dārziņš vingrinas uz īrēta flīģeļa, par ko jāmaksā 12 dolaru mēnesī.

Beidzot savs kaktiņš, savs stūrītis zemes — mākslinieku pāris savas trīsistabu mītnes priekšā.

Gleznotāja Anna Dārziņa, kas pagaidām lielāko daļu sava laika velti mājas sakārtošanai un pamatīgi saaugušā dārza apkopšanai, pēc divi roki raujamo nezāļu ravēšanas tomēr paspējusi jau radīt dažas jaunas, viņas žanrā iecerētas galvas. Lai vieglāk aizpildītu bīstamo robu saimniekošanas budžetā, ko nepārprotami rada jauna un pilnīgi negaidīta Volfganga vājība — ūdens melone, viņa uzsākusi sarunas ar kādu lielu modes preču namu par sludinājumu zīmētājas vietu. Toties Volfgangam savukārt, staigājot pa „otrās rokas" veikaliem izdevies atklāt, ka tur var ļoti lēti pirkt ne tikai rotis, bet arī ļoti ciešamus gleznu logatus, kas mazliet uzposti rada vismaz 25-kārtīgu ietaupījumu.

Spriežot par ASV mākslas dzīvi, Dārziņš stāsta: „Regulāru teātra izrāžu un koncertu šeit pagaidām nav. Visa mākslas dzīve praktiski vēl koncentrēta baznīcās. Bet Spokēna ir pilsēta, kas tāpat kā visa ASV rietumu piekraste (izņemot, protams, Kalifornijas lielākos centrus) pašlaik mostas nopietnai mūzikas dzīvei. To liecina milzīgais mūzikas interesentu pieaugums. Pilsētā ir savs filharmonijas orķestris, kas šķiet mazliet vājāks par mūsu bij. Radiofona orķestri. Tā mūzikas vairums ir sievietes, pie tam visas violončellistes. Ļoti daudzi šeit labi pārzina Eiropas mūziku, bet pavisam vāji tās literatūru.

Ūdens melone cērt dižus robus mājturības budžetā.

„Vispēcīgākā Amerikā, protams, ir filma. Eiropas psicholoģiski sakomplicētās filmas ir nenoliedzami mākslinieciski augstvērtīgāki par citādi pārāki amerikāņu ražojumi. Traucē vienīgi izteiktā tendence pārlieku glorificēt fizisko spēku. Toties apbrīnošanas vērta ir amerikāņu drosme skatīt sevi pavisam atklāti un draudzīgi, nevēlamas parādības. — Cilvēki šeit ļoti atsaucīgi (arī mākslai) un, tādēļ mums Spokēnā var pavērties plašs darba lauks."

Uz to ikviena latvieša labākie novēlējumi.

Spokēnā, jūlijā.

Vilis Čiks

ASV MIRIS AKTIERIS UN REŽISORS Ž. OZOLIŅŠ

Saņemta skumja vēsts, ka 31. maijā, savu darba pienākumu lauksaimniecībā Mičiganas štatā izpildot, ar sirds trieku miris bij. Liepājas teātra aktieris Žanis Ozoliņš, kas trimdā Vācijā darbojās par aktieri un režisoru Fišbachas teātrī. Ozoliņš dzimis Rīgā, un viņa mūžs nepārsniedza 45 gadus. Tagad svešumā apgādnieku zaudējusi sieva, aktrise Marija Vidnere, un divi mazgadīgi dēli.

Ko dara mūsu rakstnieki

Voldemārs Kārkliņš, kas jau turpat gadu nodzīvojis Salemā, Oregonas štatā, un saviem tuvākiem kaimiņiem šinīs dienās bez Aidas Niedras un Zinaīdas Lazdas piepulcinājis arī Anšlavu Eglīti ar Veroniku Janelsiņu, visu laiku cītīgi strādājis un tikpat kā jau pabeidzis jaunu romānu Vientulības kalns. Tā viela ņemta no romantiskās un dēkainās zeltraču dzīves, un darbība risinās austrumu Oregonas kalnos, kur autors pavadījis pirmo laiku Amerikā. Viena no romāna personām ir latviešu meitene — ieceļotāja. Bez tam top arī otrs romāns Midega, kuŗa fragmentus jau kādreiz lasījām mēnešrakstā Laiks, kā arī Amerikas iespaidu tēlojumi. Rakstnieks strādā kādā Salemas slimnīcā un ir puslīdz apmierinoši iekārtojies, atstājot „spaidu un raižu" periodu aiz muguras. Protams, arī tagad vēl rakstniecībai laika atliek maz, jo jāstrādā vairāk nekā 12 stundas dienā.

Jānis Jaunsudrabiņš, vadīdams silto vasaru sava Mēnesnīcā, Vācijas angļu joslā, pagaidām visas rūpes par rakstniecību nolicis pie malas, novēlēdams savu mūžam sprigano garu saules un ūdens baudīšanai, bet cer atkal ņemt spalvu rokā, tikko vasara būs pāri. Iespējams, ka Zaļas gramatas pirmai daļai, drīzi sekos arī otra, kam pa priekšu lasītāju rokās jau nonākusi Baltā grāmata. Bet autors vēl arvien glabā galda atvilktnē reiz pasolīto romānu Citi ciemi, citas meitas un nelabprāt atklāj, kad pieliks darbam pēdējo punktu.

Ilona Leimane Parīzē ļoti intensīvi nododamās netikai rakstniecībai — top divi romāni — bet arī žurnālistikai, cer drīzumā redzēt iespiestu savu miniatūro dzejoļu krājumiņu Uguns putns ar lietuvieša grafiķa un gleznotāja Kasiuļa rotājumiem, kam Vācijā neizdevās atrast izdevēju. Šis laikam būs pirmais gadījums trimdā, kad latviešu autora darbs izdots Francijā. Tas sola būt visai gaumīgs.

Ingrīda Vīksna, kas pēc ierašanās Zviedrijā nodibinājusi ģimenes dzīvi un ir laimīga divu brašu dēlu māte, blakus ikdienas pienākumiem atlicinājusi pietiekami laika, lai uzrakstītu romānu Ieslēgtie, kam trūkst vairs tikai dažu nodaļu. Darba viela ņemta no Kurzemes pēdējām dienām, un tā fragmentu savā laikā jau publicējām Latvijā. Autorei rūp arī dzeja un ar savu polēmisko rakstu par naida ideju cīņā pret komūnismu viņa iegājusi arī latviešu publicistu saimē.

Egils Kalme, kuŗa rakstnieka vārds kļuva pazīstams Latvijā vācu okupācijas laikā, sarakstījis romānu Devītais vilnis, kurā attēlota divu jauniešu mīlestība uz jūras un zvejnieku dzīves krāsainā fona. Būdams gleznotājs, Kalme darinājis arī romāna vāku.

Pāvils Gruzna, kas izšķīries palikt Vācijā un savas dienas vada Farelas veco ļaužu mītnē pie Oldenburgas jūras tuvumā, cer līdz rudenim nobeigt savu agrāk pasākto plaša apjoma romānu Mamona gaitnieki, kurā tēlota Latvijas naudas iestāžu atmosfaira un to darbinieku dzīve. Rakstniekam krājumā arī vesels stāstu kopojums, kas vēl gaida izdevēju. Gan pārkāpis jau 72 mūža slieksni, autors jūtas modrs un spirgts, un gluži kā senajās bursaku dienās trīcina gaisu dziesmās, būdams Farelas koŗa aktīvs dalībnieks.

Pasaku rakstnieks Jānis Širmanis, kas ASV nodzīvojis apmēram gadu, sakārtojis pasaku krājumu Vakara viesi, no kurām publicētas tikai dažas. Mākslinieks Ernests Ābele grāmatai sagatavojis arī ilustrācijas un vāku.

Tulkotāja Maja Bergmane, kas dzīvo Frankfurtē, sakopojusi latviešu autoru miniatūru krājumu, uzņemot tajā Brigaderes, Skalbes, Ritas Liepas, Knuta Lesiņa, Sudrabkalna un Klāna darbus, un cer atrast tam vācu izdevēju.

Gleznotājs Jānis Kalmīte, kas devās uz ASV reizē ar Anšlavu Eglīti, cer viņā krastā izdot nelielu savu darbu reprodukciju krājumu, kam viņš jau atradis materiālu atbalstītāju.

Anglijā kopš kāda laika nodibinājies apgāds Rīts, kas spraudis par mērķi izdot lētas grāmatas, iespiežot tās rotatora technikā. Apgādu vada L. Balodis Anglijā un J. Sudrabiņš Vācijā. Tā pirmā grāmata ir Ērika Raistera dzejoļu krājums Mans laiks.

Hugo Pariņš

PAGRIEZIENS DZELTENAJĀ RAJONĀ

(No noveļu krājuma Ekselences piezīmes)

(3. turpinājums)

„Jūs..!" komandants pielēca kājās. Aiz spēja niknuma viņa seja sāka raustīties, un, rokām ap masīvo ķermeni trakā ekstāzē neatšifrējamas figūras veidojot, naida sašķobītu muti, viņš gārdza, elsoja, stenēja, plosījās: „... Jūs... jūs... ienaidnieka raidītāju... dzelžos! Dzelžos, sātani... nodevēji..."

„Lēnāk, kaptein!" lāstu plūdus asi pārtrauca Rūts „Jūs nezināt ne mūsu tiesības, ne pienākumus. Kas mums atļauts, par to jūs pieliktu pie pirmās sienas! Jūs esat par daudz noguris tagad, ar jūsu atļauju — tālāk runāsim rīt."

Man negribētos par šo gadījumu ziņot tālāk... Es ceru, jūs saprātāt mani, kapteiņa kungs!"

Komandants vai slāpa no dusmām. Varēja domāt, ka tūlīt, tūlīt viņu ķers trieka. Sātans un septiņas stenderes! Viņam uzkliegt? Draudēt!? Un to visu kāda instruktora klātienē?!

„Es zinu tikai vienu, mans mīļais," viņš, kaut cik atguvies, šņāca, „ — par jūsu rīcību un toni, kādā runājat ar vecāko, jums nāksies atbildēt. Atbildēt! Jā gan!"

„Kungi lūdzu klusumu!" Vaigals, brīdinādams pacēla roku un pieliecās aparātam. „Austrumu fronte!"

Fon Korbs apsviedās. Durvju aizsišana nodrebināja māju, tagad telpā skaidri plūda runātāja balss:

„... un tanku smailes, kas šodien priekšpusdienā ietriecās Jelgavā, sevišķu pretestību nesastopot, pievakarē sasniegušas Rīgas jūras līci pie Ķemeriem. Līdz ar to ieslēgtas mūsu armijas, kas operē Igaunijā un ziemeļaustrumos no Rīgas. Rietumu fronte. Smago amerikāņu trieciena bumbvedēju, tanku un artilerijas atbalstā pulksten septiņos vakarā pārrauta..."

Te vilnī iejaucās traucētājs, un uztvērējs iesāka neganti čerkstēt un svilpt.

Vaigalam izspruka lāsts. Dzirdi sasprindzinājis, tas centās vēl kaut ko saprast — velti.

„Liec mieru," nobālis teica Rūts, „galveno mēs dzirdējām..."

Tai vakarā viņi vairs nerunāja.

Toties komandants, stāvu zemāk, viens pats glāzi pēc glāzes tukšodams, vēl ilgi dārdēja kā neiztīrīta bazūne.

Ieraudzījis zem savas saliekamās gultas putekļu svītru, viņš sabrēca ziņnesi un, steidzīgi komandas kliegdams, izvārtīja to pa garā gaiteņa grīdu pēc visiem apmācību laukuma likumiem līdz putām, izlamāja dežūrējošo instruktoru un iecirta pliķi sardzes vīram, kas pēc nomaiņas bija aizmirsis notīrīt zābakus, skrēja iekšā un ārā, kliedza, pavēlēja un lamājās, pa starpām konjaku kā ūdeni kampdams, taču viss tas nelīdzēja ne nieka.

Nerimās ne sirds ne prāts. Jo vairāk viņš dzēra, jo noteiktāk šķita, ka citkārt asais šķidrums tagad pārvērties kādā dīvainā bezgaršas koncentrātā, kas nu ieplūst tieši sirdī — tā pildījās, mutuļoja un kūsāja kā vārīties sācis putras pods, kuŗu nomierināt nespēj vairs ne trakošana, dūŗu sišana pret galdu, ne arī bezgalīgās lāstu straumes, par kurām nosarkt nebūtu kaunējies pat visbezdievīgākais virsseržants.

Fon Korbs varēja vai saspr̄āgt aiz dusmām — bija jāatzīst, ka neko lielu viņš šiem nelūgtajiem ciemiņiem sariebt nespēj. Ziņot uz Varšavu. Tas nav nekas. Uz Berlīni Sudraba taurei? Tādi ziņojumi tagad ceļo mēnešiem. Velna mašīl!

Bet vajadzēja taču, ai, kā vajadzēja kaut ko padarīt, un pie tam tūlīt, uz karstām pēdām, uz vietas!

Pakš! Iztukšotā Henesī pudele izjuka pret sienu — nez' no kādiem ūdeņiem uzreiz bija piepeldējis šis padoms!?

Kapteinis smagi uzsvērās ar elkoņiem uz galda un iegrūda seju rokās.

Izlūkus uz Tukišu!? Krucifiks! Nav nemaz slikti... lieliski! Tukišu viņš pirms kāda mēneša bija nolīdzinājis apmēram tā ar zemi... Patruļu uz turieni, it kā noskaidrot apstākļus. Apstākļus..! — komandanta mute savilkās zvērīgā ņirgā. Dabīgi, ka tagad tur atkal kaut kas ir, un ja tie abi nelgas iet līdzi — un kāpēc gan viņi neies, viņu snuķi jau bāžas visur — tad viss ir jau tikpat kā kārtībā. Par pārējo gan parūpēsies poļaki. Hā — labi! Kādus trīs vai četrus no savējiem (izmeklēs tos lielākos zābakus!) viņš galu galā var ar' noziedot. To tā lieta ir vērts.

Šķervaņecu varenais īsti fiziskā tiksmē ierēcās un, kā savu izšķiršanos apzīmogojot, deva ar dūri galdam tādu triecienu, ka tas nokrakšķēja un noļodzījās visos stūros.

„Tas būs jums arī par tiem otriem diviem vērpējiem," viņš, velnišķīgi viebdamies, šļupstēja, „par tām bildēm... Kā septiņu nedēļu sivēni jūs jau rītvakar būsit uz iesma!.. Kas mums atļauts, par to jūs pie sienas... Nu tu redzēsi sienu, nekauņa!"

4.

Ierastu klusumu un plānu zilganas miglas plīvuru pa priekšu stumdama, lēnām zagās klāt rīts. Ciemā, kā par brīnumu pat modrākos gaiļus ieskaitot, gulēja dziļā miegā, bet apkārtējais mežs pamazām sāka mosties.

Kalnā, pie ceļa, vispirms iekūkojās dzeguze — kukū, kukū, kukū...

„Tavu skaļu rīkli tādam čirkam," četriem dubultposteņiem, kas šo nakti tika izlikti katrs savā ciema pusē, šī doma iešāvās prātā gandrīz reizē.

Balsi tikko iemēģinājusi, dzeguze apklusa, bet viņas žirgtā valoda, šķiet, bija iztraucējusi tās draudzeni pāri ciemam — otrā meža nogāzē. Daži „kukū" atskanēja tagad no turienes un īsā laikā atbalsojās arī no pretējiem virzieniem.

„Jocīgi putni," klausīdamies pie sevis nosmējās sargi, „laikam dzenā viena otru rokā," viņi sprieda. „Kad tiks kopā, tad, droši vien, laidīs īstu koncertu vaļā!"

Tomēr nekas tamlīdzīgs nenotika, vienīgi, it kā sašutusi par agro traucējumu, kaut kur tuvumā skarbi iekērcās pūce. Tad — — —

Svētā Marija! Gandrīz vienā un tai pašā acumirklī katrs postenis dažu metru attālumā ieraudzīja gan tos pāris stāvus, kuŗi, kā no zemes izauguši milzu kaķi, bez trokšņa metās tam virsū, gan arī spokaino, gaŗo ēnu loku, kas, piepeši liesajos apkārtnes rudzu laucinos pacēlies, stiebriem švirkstot, drāž pa nogāzi lejup!

Uzbrukums! Trauksme!

Dažu rokās vēl izmisīgi paguva ietarkšķēties ieroči, bet pārsteigums bija par pēkšņu. Sargi sabruka, iekām viņu ausis aizsniedza dimdošā, mežonīgā trieciena klaiga, ar kuŗu vesels pūlis ķēmīgu stāvu no visām pusēm gāzās viņu sargājamā ciemā.

Soda diena bija klāt. Pēc pūces kliedziena burvja mājiens atsita pussakritušo būdeļu durvis, un uzbrucēji vēl nebija sasnieguši galveno ielu, kad mītnēs, kur gulēja fon Korba vīri, jau lidoja rokas granātas — gan atsevišķas, gan saišķiem. Maz acumirkļos klusā ieleja pārvērtās raganu katlā. Gultās pārsteigtie kareivji, bāli un drebošī, cēla rokas viens pēc otra, un, kad uzlēca saule, no četrām kaŗavīru aizņemtām mājām turējās vairs vienīgi komandantūra.

„Te nu tev ir garlaicīgais kakts," palodzes aizsegā tupēdams, Rūts pavērsās pret draugu, kas ar kameru rokās tikko bija nonācis no jumta telpām. „Tā tik tagad skaties, ka paspēj vēl testamentu uzmest..."

„Nav vajadzīgs! Maņa dzīvības līnija ir gaŗa diezgan!" Vaigals atsaucās un pārskrēja pie nākošā loga. „Bet ziepes jau nu ir līdz ausīm, jo tie brāļi gūstekņus neņem!"

Pat visniknākajās atvaires kaujās austrumos seržanta parastais ierocis bija viņa filmu kamera, ar ko tas tad „šāva" ne mazāk aizrautīgi, kā citi, bet tagad arī viņš piekļupa loga stūrim ar automātu pie pleca.

(Turpinājums sekos)

Aleksandrs Čaks

Vilciens, kas aizved uz dzimteni

(No krājuma Mana Paradīze)

Ai, dzimtene, tas nevar, nevar būt,
ka tavi bērzi man vairs preti
nenāks!
Sirds tavu vārpu pieskārienu jūt,
un zvanīt sāk no līksmes ausīs
vēnas.

Ko slēpt — vēl reiz caur saviem
pirkstiem laist
man tavus ūdeņus un smiltis gribas.
Pēc tam kā akmenī ar mieru sirdī
laist
es kādā dīķī — zaļā varžu cībā.

Uz pleca sadrūp tālo gaitu krusts.
Pārlieku ņēmis manas ilgas plašums.
Nu visa diezgan. — Gribas tikai just
Uz savām lūpām tavas zemes dvašu.

Jaunā likuma...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Turpmāk izceļot uz ASV varēs arī daļa to DP, kam ir tikai juridiskās aizsardzības statuss, ja viņi šo ierobežoto statusu ieguvuši tikai tādēļ, ka nokavējuši laikā — līdz 1949. g. 31. aug. — pieteikties IRO. Tādu personu visā joslā esot ap 3300. Pārējie ar ierobežoto statusu varēšot izceļot tikai tad, ja viņiem būs individuāli galvojumi un ja galvotājs — atsevišķa persona vai kāda organizācija — apņemas samaksāt 150 dolaru par katru izceļotāju (20 dol. galvojumu iesniedzot, pārējos 130 dol. tad, kad emigrants saņem vīzu).

IRO tiesīguma daļas vadītājs paskaidroja, ka tagad atkal kontrolcentros no jauna var pieteikties tie, kas kaut kādu iemeslu dēļ atgriezušies no ārvalstīm: Beļģijas, Francijas uc., un kuriem līdz šim DP tiesības vairs nepiešķīra. Tagad viņiem iespējams iegūt DP statusu ar tiesisko un politisko aizsardzību, neiegūstot tomēr tiesību uz IRO palīdzību izceļošanai.

54.000 vāciešu (Volksdeutsche) kvotē uz ASV ietilpst arī 1941. g. repatrianti no Baltijas valstīm, bet tikai tad, ja viņi nav pieņēmuši Vācijas pavalstniecību. IRO piebilst, ka šo personu izceļošanas jautājumu kārtošana nav IRO kompetencēs.

Apspriedē vēl pārrunāja par gaidāmo vācu DP likumu un kooperātīvu resp. Vācijā palicēju eksistences nodrošināšanu; debates par to gan vēl jāturpina, jo trūka vairāku svarīgu pieturas punktu.

Pēc tautību pārstāvju lūguma IRO štābs solīja izkārtot, lai arī apgabalu (Area) direktori sasauc apgabalu sakarnieku regulāras apspriedes vietējo jautājumu un vispārējo rīkojumu praktiskās iedarbības iztirzāšanai. Arī pašiem apgabalu tautību pārstāvjiem ieteicams par to sazināties un arī no savas puses griezties pie apgabalu direktoriem ar attiecīgiem ierosinājumiem.

„STAĻINS BEIGTS, — MASKAVĀ REVOLŪCIJA

Kāds amerikāņu redaktors izdarījis aptauju 69 ASV laikrakstiem, kādu ziņu tie vismīļāk ar lielu virsrakstu pirmajā lappusē pasniegtu saviem lasītājiem. 51 atbilde, kas saņemta no dažādiem laikrakstiem, rāda, ka vislielākā daļa, proti 40, kā vislielāko sensāciju vēlētos ziņu par aukstā kara izbeigšanu (aptauja izdarīta pirms Korejas konflikta sākšanās). Christian Science Monitor labprāt ar lielu virsrakstu pavēstītu: „ASV un Krievija saprotas; atomu spēku izmantos tikai miermīlīgiem nolūkiem". Kādai Losandželosas avīzei ir līdzīga vēlēšanās: „Atombumbas lietošana noliegta; pasaules tautas pret katra veida karu". Taču karstasinīgajā Teksas štatā šo pašu vēlēšanos Haustonas laikraksts izsaka citādi: „Revolūcija Maskavā; Staļins nosists!"

Piecas redakcijas domājušas, ka viņu lasītāji vislabāk vēlētos redzēt kādu sensāciju reliģiskā vai zinātniskā laukā. Laikraksts Ohaio štata pilsētā Jangstaunā izvēlējies virsrakstu: „Kristus atkal zemes virsū", bet kāds cits ogļu pilsētā Pitsburgā: „Zinātniski pierādīta dzīvošana pēc nāves".

Neviena no iztaujātajām redakcijām nebija varējusi izdomāt sevišķi svarīgu iekšpolitikas vai sporta ziņu. Tikai viena vienīga par lielāko sensāciju vēlējusies virsrakstu: „Apcietināts miljonu zaglis", bet tā arī bijusi kāda Bostonas redakcija, kas vispār pirmajā lappusē iespiež vietējās sensācijas un maz interesējas par politiku.

Krustvārdu mīkla

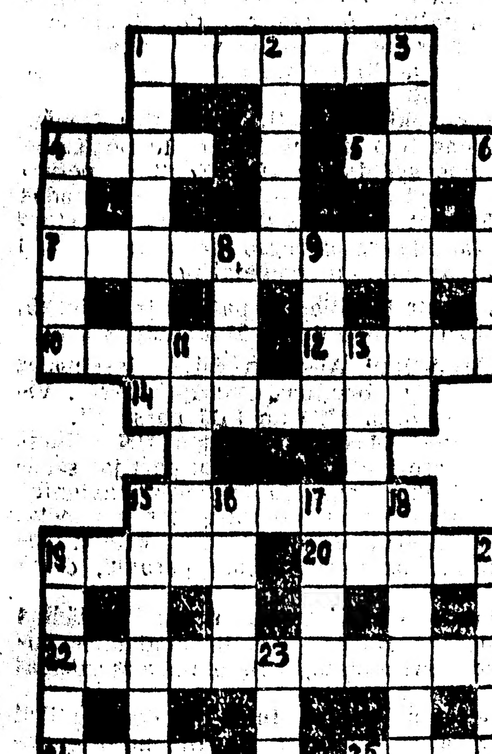

Līmeniski: 1. Pazīstama dēku romāna varonis. 4. Pūlis. 5. Pilsēta Dienvidvācijā. 7. Amizēšanās. 10. Lamāt. 12. Dienas pretstats. 14. Slāvu tauta. 15. Valstu savienība. 19. Priekšlasījumu cikls. 20. Mazina. 22. Iedalījums, plāns. 24. Kunkst. 25. Slimība. 26. Vīrieša vārds.

Stateniski: 1. Insekts. 2. Mirdz. 3. Pilsēta Grieķijā. 4. Jūras šaurums. 6. Vīrieša vārds. 8. Hazarda spēle, saīsināts apzīmējums. 9. Vielas sastāvdaļa. 11. Smails darba rīks. 13. Vārpas daļa. 15. Ieslodzīts. 16. Eiropas valstsvīrs. 17. Untumi. 18. Sengrieķu filozofs. 19. Sagatavotu darbinieku kopa. 21. Upe Latvijā. 23. Persona Blaumaņa novelē Nāves ēnā.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Virza. 5. Ēzes. 6. Orta. 8. Farss. 10. Var. 12. Sus. 13. Ego. 15. Īsas. 17. Otas. 18. Leģenda. 19. Zelt. 21. Spēt. 23. Ala. 24. Rit. 26. Īri. 27. Kasīt. 29. Alus. 30. Piza. 31. Pērse. — Stateniski: 1. VEF. 2. Negaras. 3. Zoss. 4. Ars. 5. Ēras. 7. Alga. 9. Rubenis. 10. Virza. 11. Ralla. 13. Etapi. 14. Oseti. 16 Sēt. 17. Ods 20. Elga. 22. Ērna. 24. Rase. 25. Tips. 27 Kūp. 28. Tie.

Ko šogad spējuši pasaules labākie vieglatlēti

4 JAUNI PASAULES REKORDI JAU SEZONAS PIRMAJĀ PUSĒ

Šīgada vieglatlētikas sezonas pirmajā pusē pasaules sporta laukumos sasniegts krietni daudz izcilu rezultātu, no kuriem paši lieliskākie protams ir četri fenomenālie pasaules rekordi: ungāra Nemeta vesera mešanā, amerikāņu — Fuksa lodes grūšanā, Etlesija 110 m barjēros un Matiasa desmitcīņā. Ir grūti iedomāties, ka šajās disciplīnās būtu iespējams sasniegt vēl ko lieliskāku, taču pieredze rāda, ka, kaut par ts. cilvēku spēju robežu ir jau runāts pirms desmit un vairāk gadiem, rekordi vēl vienmēr uzlabojas. Tā par nepārspējamiem savā laikā uzskatīja visus Nurmi varējumus, bet gadu gaitā tie viens pēc otra pazuduši no rekordu sarakstiem.

Pārskatot pasaules šīgada labāko vieglatlētiku jaunāko ranga tabulu, ko redakcijai piesūtījis allaž labi informētais un čaklais sporta statistiķis Bernhards Čečiņš, redzam, ka amerikāņu vieglatlētu hegemonija turpinās, un dolaru zemes dēliem pat izdevies pastiprināt savas pozicijas dažā tādā disciplīnā, kurā pirms gadiem pirmais vārds piederēja eiropiešiem, kā tas, piemēram, ir šķēpā. 110 m barjēros, tāllēkšanā, augstlēkšanā, lodes grūšanā, diskā un par visām lietām kārtslēkšanā pasaules pirmo desmit un pat divdesmit atlētu starpā redzami gandrīz tikai amerikāņu vārdi.

Eiropieši dominē 1500 m, 3000 m, 5000 m un 10.000 m skrējienos, pa daļai arī vesera mešanā, austrālieši par labākajiem sevi pierādījuši trīssoļlēkšanā, ieņemot japāņu vietu, kas kādreiz bija pasaules trīssoļlēcēju karaļi. Sprintā: 100, 200 un 400 m amerikāņu virskundzību it sekmīgi apstrīd vairāki spējīgi Dienvidamerikas atlēti, kā arī jamaikieši, dienvidafrikāņi un pāris jaunzēlandiešu. Līdzīgs stāvoklis arī 800 m, tikai te amerikāņu konkurenti ir eiropieši, kanadieši un jaunzēlandieši. Arvien vairāk pasaules klasei tuvojas arī vācu vieglatlēti, kas gan desmit labāko vidū varējuši ierindoties tikai pāris disciplīnās, bet Eiropas mērogā jau liek sevi manīt diezgan jūtami. Samērā reti skrietajā 1000 m distancē šogad pasaules labāko laiku 2:28,4 min. sasniedzis mūsu vecais paziņa igaunis Vētouzme, kas vēl arvien sporto dzimtenē, bet latvietis Grigalka ar 15,41 m, par ko rakstījām agrāk. Eiropā ir ceturtais.

Atsevišķās disciplīnās šogad sasniegtie labākie rezultāti: 100 m Oregs (ASV) 10,4 Perecs (Urugvaja), Fortuna (Kuba), Peters, Pārkers un Andersons (visi ASV) 10,5; 200 m Labīčs (Panama) 20,5, Stenfīlds (ASV) 20,6, Andersons (ASV) 20,8, labākais eiropietis — Balli (Francija) 21,6; 400 m Rodens (ASV) 46,5, Vaitfīlds un Kokss (abi ASV) 46,7, labākais eiropietis Kami (Franc.) 48,1; 800 m Čembers (ASV) 1:50,2, Klērs (Franc.) 1:51,4, Kleve (Vāc.) 1:51,7; 1500 m Reifs (Beļģ.) 3:46,6, El Mabruks (Franc.) 3:48,4, Strands (Zviedr.) 3:49,1; 3000 m Zatopeks (Čechosl.) 8:16,8, Posti (Som.) 8:18,8, Paulsens (Dān.) 8:20,0; vācietis Sade ir septītais; 5000 m Zatopeks (Čechosl.) 14:17,2, Sade 14:22,8, Blomsters (Som.) 14:45,2; 10.000 m Albertsons (Zv.) 30:32,2, Karade (Som.) 30:37,2, Vaņins (PSRS) 30:48,6; pasaules rekordists Zatopeks šo distanci šogad vēl nav skrējis; 1500, 3000, 5000 un 10.000 m pirmo desmit vidū nav neviena amerikāņa; 110 m barj. Etlesijs 13,6, Diksons (ASV) 13,8, Flemings (ASV) 13,9, tikai sestais ir neamerikānis — austrālietis Gādners 14,2, bet labākais eiropietis vēl arvien anglis Finlejs 14,8.

Tāllēkšanā Holends (ASV) 7,85, Bifls (ASV) 7,80, Viljems (Angl.) 7,69, Hoskins (ASV) 7,68, Braiens (ASV) 7,67; augstlēkšanā Volters (ASV) 2,048, Reicets un Severns (abi ASV) 2,038, Papagallo (Franc.) 2,03; kārtslēkšanā Ričards (ASV) 4,47, Don Lazs (ASV) 4,419, Kerols, Matoss, R. Smiss (visi ASV) 4,39; pirmo trīspadsmit starpā, kas veikuši 4,20 m, zviedrs Lundbergs ir vienīgais neamerikānis; trīssoļlēkšanā Olivers (Austrāl.) 15,60, Mekkinds (Austrāl.) 15,34, Ščerbakovs (PSRS) 15,23, Bodenhāgens (Vāc.) 14,81; lodē Fukss 17,82, Čendlers (ASV) 17,03, Tompsons (ASV) 16,90, Lips (Ig.-PSRS) 16,90. Bez Lipa pirmo sešpadsmit starpā ir tikai amerikāņi. Šķēpā Hitiainens (Som.) 72,60, Helds (ASV) 17,13, Rosems (ASV) 70,08, Rautavāra (Som.) 69,80; mūsu Stendzenieks ar 65,80, ko viņš sasniedza agrā pavasarī Čīles meistarsacīkstēs, ir trīspadsmitais, bet Hakelis ar 61,00 divdesmitseptītais; diskā Konsolini (Ital.) 54,42, Gordjens (ASV) 54,23, Frenks (ASV) 53,69; bez Konsolini un otra itālieša Tosi, kas ir sestais, pirmie divpadsmit ir amerikāņi; veserī Nemets (Ung.) 59,88, Storchs (Vāc.) 58,68, Volfs (Vāc.) 57,41, Feltons (ASV) 57,09; desmitcīņā Matiass 8042 p., Mekkonels (ASV) 7120, Nortons (ASV) 7082, — tikai šie trīs pārsnieguši 7000 punktus.

Patria — Austrālijā vēl neuzvarēta latviešu basketbola vienība

Sporta vēstule Latvijai no Austrālijas

Pašreiz risinās ievērojamākās sacensības Austrālijas basketbola sportā. Gandrīz visu pavalstu meistarsacīkstēs startē arī latviešu sporta kopu vienības, no kurām neuzvarēta vairs tikai Patria. Tā piedalās Rietumaustrālijas meistarsacīkstēs Pertā. Gandrīz droši var teikt, ka Patria (ar F. Bīlcavu, A. Ringu uc. latviešiem ierindā) būs jaunais Rietumaustrālijas meistars. Rīgai (Melburnā), Daugavai (Sidnejā), Spīdolai (Adelaidē) un Kursai (Brisbēnē) — visām ir pa kādam zaudējumam, taču arī tām vēl vienmēr izredzes spēlēt fināla sacensībās. Visinteresantākais notikums šejienes basketbola dzīvē risināsies augustā Brisbēnē, kad notiks Austrālijas meistarsacīkstes. Tajās sacentīsies atsevišķu pavalstu reprezentējošās vienības — Viktorija, Rietumaustrālija, Dienvidaustrālija, Tasmānija utt. Iespējams, ka daudzās šajās vienībās būs ietilpināti arī latviešu sportisti, un viņiem vajadzēs spēlēt vienam pret otru.

Kanbērā, jūnijā.

Arn. Šmits

Pertas latviešu basketbola vienība Patria, kas ar lieliskām sekmēm piedalās Rietumaustrālijas meistarsacīkstēs. Uzņēmumā no kreisās: F. Bīlcavs, J. Mazajevskis, A. Rings, J. Bernšteins un M. Baikauskas.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Latviešu sportisti Zviedrijā Vesterosas IFK-Čēpingas sporta kluba vieglatlētikas sacīkstē guva labus panākumus: N. Millers ar 39,45 m 1. v. diskā, Graudiņš ar 2,90 2. v. kārtslēkšanā, I. Priedītis skrēja 800 m 2:12,0 min. un I. Tilmanis jaunatnes grupā lēca tālumā 5,25 m.

Jaunaustrālieši uzvarēja austrāliešus šachā 3,5-2,5 p. Tasmānijas galvas pilsētā Hobartā. Jaunaustrāliešu sastāvā bija arī 3 latvieši. K. Reintāls un V. Saulietis savus pretiniekus uzvarēja, bet Im. Ozoliņš spēlēja neizšķirti.

Latvietis Ansons sekmīgi spēlēja basketbolu Tasmānijas reprezentējošā vienībā. Mūsu tautietis M. Zariņš gūst labus panākumus galda tenisā, bet tenisā ar Tasmānijas austrāliešu spēlētājiem sacenšas Zilberts, Apšenieks un Im. Ozoliņš.

Vidusanglijas apgabala YMCAs sporta spēlēs, kas notika latviešu dziesmu dienu laikā Lesterā, labākā apgabala nosaukumu un ceļojošo vairogu ieguva Grandhemas sportisti, kuru galvenie punktu guvēji bija latvieši Puksts un Upītis. Lodē Puksts ar 14,67 m ieguva 1. vietu, 2. v. Z. Upītis 11,02, diskā 1. v. Puksts 42,39, 3. v. Upītis.

Latviešu sporta pārvaldē Lielbritānijā par priekšsēdi ievēlēts līdzšinējais A. Mauriņš, par locekļiem: M. Kazāks, E. Skujiņš, R. Veinbergs un R. Kadiķis.

Latviešu volejbola un basketbola meistarsacīkstēs Anglijā šogad piedalās kupls skaits vienību: volejbolā — 21 vīriešu un 6 sieviešu, basketbolā — 14 vīriešu un 3 sieviešu.

Korespondences šacha mačs Anglijas un Zviedrijas latviešu starpā, kas sākās pirms divi gadiem, beidzies ar 17,5-14,5 punktiem Anglijas šachistu labā.

Latviešu Melara kausa izcīņas ciklā Centrālzviedrijā Eskilstunā 2. jūlijā notika vasaras volejbola turnīrs. 1. v. izcīnīja Halstahamaras LSB Liesma, kas pieveica visus savus pretiniekus: Čēpingas, Vesterosas un Eskilstunas JKS. 2. v. ierindojās Eskilstunas JKS, 3. v. Čēpinga. Uzvarētāju vienībā spēlēja Verners, Vieglīņš, Krastiņš, Graudiņš, Millers, Vikmanis. Nākamās sacensības Melara kausa izcīņā notiks vieglatlētikā augustā Vesterosā. — Draudzības sacensībā sievietēm Eskilstunas un Melara sastādīto vienību starpā uzvarēja mājinieces: Ojechoviča, Tilmane, Bārdiņa, Ķēniņa, Cekule un Pavasare.

M.-Gladbachas sardžu vīri, viesojoties pie transportniekiem Krefeldā, uzvarēja mājiniekus galda tenisā 5-4 un volejbolā 13-15; 15-7; 15-8. Cīņa basketbolā turpretim beidzās ar transporta vīru uzvaru 34-16. CMLO Krēfeldas sastāvā: Butlevics (ieguva 0 p.), Jakobsons (2), Bērziņš (10), Lazdiņš (6), Grostiņš (15), Bergs (1), Neimanis un Lasis; Gladbachas: Sprogis, Kļava, Mastiņš, Ķisis, Vigants, Ozols.

Vimbledonā atkal triumfē amerikāņi

Neoficiālās tenisa meistarsacīkstes Vimbledonā arī šogad beidzās ar amerikāņu uzvarām: četrus no pieciem titulliem ieguva ASV tenisisti. Visssekmīgākā bija 28 g. v. amerikāniete Luize Brova, kas izcīnīja trīs titulus: dāmu vienspēlē, uzvarot savu tautieti Osborni-Diponu, dāmu divspēlē kopā ar savu vienspēles finālcīņas pretinieci un jauktajā divspēlē, — tā bija viņas 11. uzvara pasaules tenisa Mekā — kur Brovas partners bija dienvidafrikānis Stērdžess. Trīskārša Vimbledonas uzvarētāja Brova kļuva arī 1949. g., bet par viņu vēl sekmīgāka bijusi „dievišķā Zuzanna" Lenglena, kas pa trim titulliem no Vimbledonas aizveduši pavisam četrreiz. Vīriešu vienspēlē amerikāņiem kārtējo uzvaru izcīnīja Francijā dzīvojošais 26 g. v. Badžs Petijs, kas finālā pārliecinoši pieveica jauno austrālieti Sedžmenu. Vienīgi vīriešu divspēlē uzvaras laurus neplūca amerikāņi, bet tos guva Austrālijas veterāni Gromvičs un Kvists, kas finālā pieveica savus tautiešus Braunu un Sidvelu.

Brazīlija parāda, ko māk

Pasaules futbola meistarsacīkšu pirmajā beigu spēlē svētdien Brazīlijas vienība parādīja, ko nozīmē Dienvidamerikas labākais futbols un ar 7-1 „sasita druskās" Londonas olimpisko uzvarētāju Zviedriju, kas meistarsacīkšu sākumā cīnījās negaidīti sekmīgi. Lieliskā formā bija galvenokārt brazīliešu uzbrukums, un zviedri, visu spēles laiku nevarēdami attīstīt īsti sekmīgu sadarbību, bija piespiesti tikai aizstāvēties. Brazīliešu iespaidīgo uzvaru katrā ziņā visai ietekmēja pārpildītā Riodežaneiro stadiona skatītāju tūkstoši, kas savējos uzmundrināja ar īsti dienvidniecisku temperamentu.

Spānijas—Urugvajas cīņa Sao Paulo 60.000 skatītāju klātienē beidzās 2-2 (2-1) neizšķirti. Spāņi sekmīgi pretojās divkārtējā pasaules meistara mēģinājumiem par visu cenu gūt uzvaru un ātrajā un lielāko tiesu atklātajā cīņā spēja pirmo puslaiku nobeigt pat savā labā. Labāko sniegumu radīja abu vienību aizsardzības, īpaši vārtsargi.

Meistarsacīkšu atlikušajās beigu spēlēs šodien sacenšas Brazīlija ar Spāniju, rīt Zviedrija—Urugvaja, 15. jūlijā Brazīlija—Urugvaja un 16. jūlijā Spānija—Zviedrija. Brazīlijas—Spānijas cīņa, šķiet, arī izšķirs, kas uzkāps pasaules meistara tronī.

Man gribētos Tevi ieaijāt,
Kā krēslā vējš liepiņu aijā,
Man lūgšanu gribētos pār Tevi klāt,
Kā zaļsirmu vakaru maijā...

Mūsu neaizmirstamā, sirdsmīļā meitiņa, māsiņa un krustmeitiņa, tālumā no māmiņas, māsiņas un citiem mīļiem

Dr. med. dent.

Vija Vijupe

aizgāja mūžībā š. g. 6. jūnijā Tībingenas medicīniskā klīnikā.

Pēc grūtām ciešanām š. g. 25. jūnijā miris

Hermanis Harijs

dzim. 1923. g. 3. 3..

Viņu piemiņā paturēs Heilbronas tbc slimnieki un Daugavas Vanagi

---

Patiesās sērās paziņojam, ka 1950. g. 29. jūnijā Neištates (Neustadt/Holst.) slimnīcā miris mūsu mīļais konfilistrs

mag. rer. nat.

Teodors Barkovskis

savā 41. dzīvības gadā. Pārpelnots Ķīlē, 1950. g. 3. jūlijā.

Fraternitas Academica konvents

Pēc Dieva svētā prāta piektdien, 1950. g. 29. jūnijā mūžīgā mierā tika aizsaukts mans mīļotais vīrs

mag. rer. nat.

Teodors Barkovskis

savā 41. dzīvības gadā. Sēru dievkalp. noticis 1950. g. 2. jūlijā Neištates kapličā. Pārpelnots 3. jūlijā un apbedīts Ķīlē.

Ruth Barkovskis,
Neustadt/Holst., M-Schule

Ps. 36,8.

J. ŠĪNA apgāds Lībekā

piedāvā grāmatu draugiem:

		DM
1.	Konstances Miķelsones BIKTS — Noveles par modernā cilvēka trauslās dvēseles dzīvi	4,—
2.	Klāras Zāles ZVANI PUSNAKTĪ — Niansētu izjūtu un pārdzīvojumu lirika impresionistiski krāsainā izteiksmē	4,—
	Ies.	5,—
3.	A. Puškina NAMIŅŠ PRIEKŠPILSĒTĀ — Ģeniālā krievu dzejnieka poēma, kurā ar stāstījumu savijas atziņas par dzejas mākslu; A. Plensnera tulkojums	2,20
4.	R. Sināta MEŽI MOSTAS — Ar dabas pazinēja un mīļotāja acīm skatītu Latvijas mežu, ūdeņu un purvu tēlojumi, mednieku piedzīvojumu stāsti un dzīvnieku apraksti	2,60
5.	Elzas Ķezberes VĒSTULES PERAM ĢINTAM — Liriskas smeldzes poēmas par Solveigas un Pera Ģinta motīviem, ies.	4,—

Sagatavošanā:

Jāņa Grota VĒSTULES SOLVEIGAI! (iznāks jūlijā)
Atbildes poēmas Elzas Ķezberes Vēstulēm.

Pieņem pasūtījumus arī uz citiem apgādu izdevumiem.

Pasūtījumu adresējami: A. STRĒMELIS, (24a) Lübeck, Meesen-Kaserne, Bl. 7-16.

Apgāda pārstāvji:

ANGLIJĀ: M. Fogts, 11, Wyresdale Road, Bolton, Lancs.
ASV: Ed. Dobelis, 503, 2nd St., N. W. Waverly, Iowa.
AUSTRĀLIJĀ: O. Strauts, Box 1560, GPO. Adelaide, S. A.
V. Buks, Holmead Rd., Eight Mile Plains, Brisbane, Qld.
BEĻĢIJĀ: K. Erkens, 127, rue du Fleurus, Chatelet.
KANADĀ: V. Ziediņš, 93, Morse St., Toronto 8, Ont.
VENECUĒLĀ: Br. Krolls, Avenida Principal 13, La Castellano, Caracas.
ZVIEDRIJĀ: Daugavas apgāds, Garvargatan 11, Stockholm K. (521)

Nupat iznākusi:

204 lapp. Bagātīgi ilustrēta.
Cena DM 5,50.

Dabūjama pie latviešu grāmatu tirgotājiem un izplatītājiem Vācijā un ārzemēs, kā arī tieši

L. RUMAKA apgādā, (13a) Schweinfurt, IRO Resettlement Center (512)

LATVIJAS PĀRSTĀVIS BEĻĢIJĀ
K. ERKENS
127, rue de Fleurus, Chatelet,

lūdz abonentus un pārējos klientus nesūtīt viņam naudu vienkāršās vēstulēs, jo vairākas jau pazudušas, bet gan vislabāk ar pasta naudas pārvedumu vai ierakstītā vēstulē.

VĒRTĪGAS GRĀMATAS

Jauni talanti, jaunas atziņas latviešu trimdas dzejā

TRĪS AUTORI

VELTA SNIĶERE
OJARS JĒGENS
DZINTARS SODUMS

Nupat iznācis dzejoļu krājums.

Grāmata glīti izdota un dabūjama brošēta un iesieta.

Cenas (broš. un ies.): Vācijā: 6,80, 9,—, Anglijā 11/3, 14/9, Austrālijā 14/3, 18/9, ASV 1,60, 2,05, Kanadā 1,75, 2,25.

Mirdza Bendrupe

Smiekligais un viņa sirds

Noveles

Cenas (broš. un ies.): Vāc. 5,— 7,50, Angl. 8/3, 11/9, Austrāl. 10/6, 15/—, ASV un Kanadā 1,50, 2,—.

Vēl krājumā:

JAUNSAIMNIEKS UN VELNS, J. Jaunsudrabiņa romāns, DM 11,— Angl. 17/, Austrāl. 22/—, ASV un Kanadā 2,60.

A COURSE OF ENGLISH, A. Pogina-Eiches sistemātisks angļu valodas kurss, DM 5,—, Angl. 7/8, Austrāl. 10/—, ASV un Kanadā 1,35.

Pieprasiet saviem grāmatu piegādātājiem, ja tie nav, tad rakstiet apgādam Garvarg. 11, Stockholm, Sweden. (509)

DAUGAVA

BALETDIEDZĒTĀJS-PAIDAGOGS

var emigrēt uz Kolumbiju. Lūgts par sevi ziņot: adrese: Leibberg, Service PDR, Sigmaringen. (514)

ZENTAS MAURIŅAS esejas

SPĪTS

DM 7,50 un 9,50

DAUGAVAS VANAGU grāmatnīca, (14a) Ulm/Do., Bölcke-Kaserne. (515)

Plaša GRĀMATNĪCA un laikraksta LATVIJA pārstāvība tagad MELBURNĀ. ANTONS STRAZDIŅŠ, 64, St. John Street, WINDSOR, S. 1., MELBOURNE, Vict., Australia (513)

TAUTISKU AUDUMU

saņems persona, kas man atrakstīs modistes Elfrīdes Kozlovskas un Alberta Kozlovska adresi; Rīgā dzīvoja Alberta ielā 10, Daugavgrīvas ielā, Gregora ielā 12. — Laipni lūdz Ilona Reinfelde, (13a) Amberg, IRO-Sanatorium. (520)

LATVIJAS

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,80 mēn., uz ārzemēm DM 4,80 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 8,50 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareilie iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu sludinājums DM 8,—; vienreiz. 5 iespiedumr. sludinājums DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, kas [illegible], aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem [illegible].

Abonementu un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam [illegible].

LCK apgāds LATVIJA, (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany (für Schw. Gmünd 2159)

Politisks augstspriegums Beļģijā

Brisele (J). — Sakarā ar gaidāmo karaļa Leopolda atgriešanos Beļģijā pēdējās dienās valda liels saspīlējums. Beļģu parlamentā, kas pag. nedēļā sāka apspriest attiecīgo likumu, norisinājās trokšņainas scēnas un starpgadījumi. Nevarētu būt šaubu, ka galu galā parlaments Leopolda atgriešanos akceptēs, jo, kā zināms, abās kamerās absolūtais vairākums pieder kristīgi sociālajai partijai. Otrdien sākās abu kameru plenārsēde, kurā šo jautājumu izlems galīgā veidā.

Asāko kampaņu pret karaļa Leopolda atgriešanos rīko beļģu sociāldemokrati. No daudziem beļģu uzņēmumiem parlamentam piesūtītas protesta rezolūcijas, kas vēršas pret Leopoldu. Sestdien Briselē sapulcējās ap 50.000 demonstrantu, kas apliecināja savu uzticību pavaldonim Šarlam un protestēja pret nodomu atdot Beļģijas troni atpakaļ Leopoldam. Beļģu arodbiedrību vadība paziņojusi, ka trešdien franciski runājošos Beļģijas apgabalos notiks 24 stundu ilgs ģenerālstreiks pret karaļa atgriešanos.

Pagājušās nedēļas beigās apcietināts karaļa Leopolda svainis Valters Baels, kad tas mēģināja pāriet Francijas-Beļģijas robežu, lai piedalītos savas mirušās mātes bērēs. Pēc otrā pasaules kaŗa Baels bija aizmugurisķi notiesāts ar trim gadiem cietumā par dezertēšanu. 1940. gadā maijā pēc Beļģijas kapitulācijas viņš bija atstājis savu dzimteni un devies uz Lisabonu. Tur viņš atteicās sekot beļģu trimdas valdības iesaukšanas pavēlei un pievienoties beļģu kaŗaspēka vienībām Anglijā. Baels ir karaļa Leopolda otrās sievas princeses de Reti brālis. Leopolda pirmā sieva karaliene Astrida, kā zināms, 1935. gadā nosita auto katastrofā Šveicē.

Atombumbu patvertnes autohallēs

Birmingema (jj). — Birmingemas pilsētas padome patlaban apsver projektus pazemes elektriskā dzelzceļa būvei, ko eventuāli varētu izlietot arī par atombumbu patvertnēm. Izstrādātie plāni paredz savienot pazemes dzelzceļa līnijas ar milzīgām hallēm, kur miera laikā ierīkotu automašīnu stāvvietas, bet kas kaŗa laikā kalpotu iedzīvotāju patvērumam pret atombumbu uzbrukumiem. Halles atrastos vairāku desmitu metru dziļumā.

Baltijas valstu pārstāvji pirmo reizi Eiropas kustības sēdē

Londona (la). — Londonā, Anglijas parlamenta namā 27. jūnija notika Eiropas kustības Centrālās un Austrumeiropas sekcijas sēde. Tajā piedalījās sešu agrāko locekļi — Polija, Ungārija, Dienvidslavija, Bulgārija, Rumānija un Čechoslovakija un pirmo reizi arī sekcijas jaunie locekļi Latvija, Igaunija un Lietuva, ko pārstāvēja sūtnis K. Zariņš, sūtnis A. Torma un lietvedis Bačkis, kas bija ieradies no Parīzes. Sēdi vadīja sekcijas prezidents, angļu parlamenta deputāts Mekmilāns, kas izteica prieku, redzot jaunos sekcijas locekļus.

Sekcijas locekļi pārrunāja iesniegumu projektus par sekcijas valstu uzņemšanu Strasburgas asamblejā. Priekšsēdētājs apliecināja, ka viņš Strasburgā darīšot iespējamo, lai atrastu dzirdīgas ausis visu kustībā tiesīgo tautu uzņemšanai. Sekcija nolēma meklēt sadarbību ar draudzīgām un līdzīgi noskaņotām organizācijām un mēģināt kā Anglijā, tā ASV panākt raidījumu par Eiropas kustību, piedalīties apspiesto tautu pārstāvjiem.

Kas ir jaunais...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Tagadējā Korejas kaŗa pašā sākumā ģen. Mekartūrs neapbruņotā lidmašīnā devās no Tokio uz Korejas pussalu, lai iepazītos ar stāvokli. Kādas ziņu aģentūras korespondents, kas ģenerāli pavadīja, vēlāk rakstīja, ka vēsts par Mekartūra ierašanos „izplatījusies dienvidnieku kaŗavīru vidū līdzīgi meža ugunsgrēkam un drāmatiskā kārtā pacēlusi kaŗavīru morāli." Arī pašās Savienotajās valstīs, kur ģen. Mekartūrs ir viena no populārākajām kaŗavīra personībām, viņa iecelšanu par UN kaŗaspēka virspavēlnieku gandrīz vispārīgi atbalsta tiklab amerikāņu sabiedriskā doma, kā arī valdības un kongresa aprindas.

Savas militārās karjēras laikā ģen. Makartūrs ir divas reizes ievainots. Viņam piešķirti 13 dažādi ordeņi, un 7 reizes ģenerāļa vārds pieminēts oficiālos bruņoto spēku ziņojumos par sevišķu varonību kaujā.

Taidžonas telpā gaidāma jauna komūnistu ofensīva

Intensīvie gaisa uzbrukumi palēnina ziemeļkorejiešu uzbrukumus

IELENKTAIS AMERIKĀŅU BATALJONS IZLAUZIES — PIRMIE AMERIKĀŅU TANKI JAU CĪŅU APGABALOS

Tokio (D). — Pirmās divi nedēļas, kas pagājušas kopš kaŗa darbības sākšanās Korejā, neapšaubāmi liecina par komūnistu panākumiem. Jau vairākas dienas no vietas ziemeļkorejieši koncentrē lielākas tanku un sauszemes kaŗaspēka vienības Taidžonas telpā, kur pēc militāro lietpratēju domām gaidāma jauna ofensīva. Arī amerikāņi no Pusonas ostas uz turieni steigā pārsviež savas mechanizētās vienības. Taidžona pēc Seulas krišanas ir Dienvidkorejas pagaidu galvaspilsēta, kur atrodas arī ASV virspavēlniecības galvenais štābs. Dabisks aizsargs pilsētai ir Kumas upe, ko komūnisti vēl nav pārgājuši. No Taidžonas viņi atrodas vairs tikai 40 km.

Otrs ziemeļkorejiešu uzbrukuma ķīlis veidojas salas austrumu piekrastē ar mērķi pret svarīgo Dienvidkorejas ostu Pusonu. Militārie lietpratēji domā, ka tieši draudi tuvākā nākotnē tai nav gaidāmi. Iespējams, ka ziemeļkorejieši mēģinās pārgriezt satiksmes ceļus no Pusonas uz Taidžonu, tādā kārtā paralizējot amerikāņu kaŗaspēka un ieroču piegādi. Pusona ir vienīgā Dienvidkorejas osta, caur kurieni plūst visi ASV sūtījumi no Japānas. Drudžainā steigā dienu un nakti bez pārtraukuma tur izkrauj gan kaŗa materiālus, gan smagos ieročus. Ģenerālis Mekartūrs šobrīd visu uzmanību veltījis ASV kaŗaspēka ātrākai pārsviešanai uz Koreju. Šī plāna sekmīgu reālizēšanu traucē tas apstāklis, ka Pusonu ar Taidžonas telpu savieno tikai viena dubultsliežu dzelzceļa līnija. Pastāvīgo lietusgāžu dēļ zemesceļi ir grūti izmantojami. Neraugoties uz to, tanku vienības aizvien lielākās masās plūst uz fronti. BBC ziņo, ka pirmās amerikāņu bruņu mašīnas jau sasniegušas cīņu apgabalu.

Kaut arī Korejā valda slikti meteoroloģiskie apstākļi, līdz šim visai sekmīgas bijušas Apvienoto nāciju aviācijas operācijas. Svētdien vien amerikāņu supercietokšņi un austrāliešu iznīcinātāji sašāvuši 33 komūnistu tankus, 69 smagos automobiļus un pilnīgi iznīcinājuši divus bataljonus. Kopš kaŗa darbības sākšanās ziemeļkorejieši zaudējuši 71 tanku un 24 lidmašīnas. Piloti, kas piedalījušies uzlidojumos komūnistu tanku un kaŗaspēku koncentrējumiem un Ziemeļkorejas lidlaukiem, ziņo, ka pēdējās dienās nav sastapta neviena ienaidnieka lidmašīna. Arī pretgaisa aizsardzība darbojas ļoti vāji.

Ģenerāļa Mekartūra galvenais štābs ziņo, ka pēc divu dienu un nakšu ilgajām cīņām beidzot izlauzies ap 1000 vīru stiprais amerikāņu bataljons, kas bija ielenkts pie Šonanas. Tagad tas atkal apvienojies ar ASV galvenajiem spēkiem. Kopš Korejas blokādes komūnistiem vairs nav izdevies arī neviens desanta mēģinājums.

Ģen. Mekartūra galvenais štābs pirmdienas pēcpusdienā ziņoja, ka svētdien 24 stundu ilgajos nepārtrauktajos uzlidojumos iznīcināti 46 ziemeļkorejiešu tanki. Tas ir lielākais panākums vienā diennaktī līdzšinējos gaisa uzbrukumos Korejā. Vēl iznīcinātas vai bojātas 135 smagās automašīnas un 2 lokomotīves. Sekmīgie amerikāņu gaisa uzbrukumi jūtami palēninājuši ziemeļkorejiešu uzbrukuma tempu.

Amerikāņu militārie speciālisti apliecina, ka stratēģiski ziemeļkorejiešu armija operē teicami. Lielu vilšanos turpretim amerikāņiem sagādāja dienvidnieki. Vašingtona bija pārliecināta, ka Dievidkoreja militāri pietiekami sagatavota, lai atvairītu komūnistu agresiju. Pirmās divi nedēļas tomēr pierādījušas pilnīgi pretējo. Vairāki dienvidnieku pulki pānikā sākuši bēgt, pat nemaz nesaskaŗoties ar ienaidnieku. Lielbritānijas aizsardzības ministrija tagad pirmoreiz ziņo arī par britu zaudējumiem Korejas frontē. Apšaudot kādu komūnistu agrāk izcelto desantu, kreiseri Jamaiku ķēris viens krasta aizsardzības artilērijas lādiņš, nonāvējot sešus un ievainojot četrus matrožus.

Vācieši pērk indi un iestājas komūnistu partijā

Šv. Gmīnde (J). — Preses un radiofona ziņas no dažādu Eiropas zemju galvaspilsētām vēstī, ka nervozitāte sakarā ar kaŗa darbību Tālajos austrumos pamazām pieaug. Amerikāņu žurnālisti ziņo no Frankfurtes, ka plašos Rietumvācijas iedzīvotāju slāņos izplatās bailes no iespējamā Austrumvācijas policijas armijas iebrukuma. Daudziem ārstiem pacienti pieprasījuši parakstīt indi, lai izlietotu to pašnāvībai komūnistu invāzijas gadījumā. Lielāks skaits citu vāciešu mēģina iestāties komūnistu partijā, domādami, ka šādā veidā varēs sevi „paglābt".

Rietumvācijas tirdzniecības tīklā vērojamas pazīmes, ka iedzīvotāji sāk uzpirkt un uzkrāt svarīgākās pārtikas vielas. Dažādās pilsētās pag. nedēļas beigās veikalnieki pārdeva vairs tikai 200—250 g cukura, lai gan krājumi ir pietiekami. Par līdzīgu parādību Daily Mail korespondents ziņo no Beļģijas, kur Briseles un citu pilsētu iedzīvotāji stāvot garās rindās, lai iepirktos rīsu, cukuru, ziepes un konservus. Vairāki lieltirgotāji pārdodot preces tikai ierobežotā apmērā. Dažas tirgotavas preču trūkuma dēļ slēgtas.

Par nervozitāti pašā Amerikas kontinentā plašāk rakstījām jau Latvijas iepriekšējā numurā. Par to turpina pienākt vēl arvien jauni ziņojumi, lai gan oficiālās aprindas stāvokli nevērtē kritiski. Pēdējā laikā arvien skaļāki kļuvuši Savienoto valstu izolācionisti, kas uzstājas pret ASV tālāku ievilkšanu Tālo austrumu konfliktā. Dažas aprindas protestē arī pret UN karoga lietošanu Korejas cīņās un prasa, lai amerikāņi lietotu kaujās tikai ASV karogu.

Publicēts austrumjoslā aizliegto autoru saraksts

Saksijas — Anhaltes vācu sociālistiskās vienības partija (SED) publicējusi pazīstamu gara darbinieku vārdus, kas ietilpināti padomju joslā aizliegto autoru sarakstā. Viņu vidū Andrē Žids, — kas savā laikā simpatizēja komūnismam, bet pēc atgriešanās no brauciena pa Pad. savienību publicēja pretkomūnistisku grāmatu, — šajā sarakstā apzīmēts par Pad. savienības ienaidnieku, vācu dzejnieks Stefans Georgs par „nemaldības mīta cīnītāju", pianists Ignacs Paderevskis par poļu reakcionāru, šovinistu un Padomju savienības ienaidnieku, vācu dzejnieks Rainers Maria Rilke par neauglīgu, tautai svešu liriķi, eksistenciālisma filozofs Žans Pols Sartrs par kapitālisma bojā ejas eksponentu, komponists Igors Stravinskis par Pad. savienības un tautu demokratijas ienaidnieku, bet Artūro Toskonīni par no tautas atsvešinājušos diriģentu ar rietumu tendencēm". Partija piesūtījusi šo sarakstu dažādiem austrumu joslas mākslas un kultūras institūtiem ar norādījumu, ka tajā minētiem autoriem aizliegts uzstāties austrumu joslā resp. publicēt viņu darbus.

KĀ VINDZORAS HERCOGS RAKSTA SAVUS MEMUĀRUS

Londona (ej). — Jau kopš vairākiem mēnešiem virkne dažādu zemju žurnālu un laikrakstu publicē Vindzoras hercoga memuārus, kuŗos tas apraksta savu dzīves posmu īsi pirms un pēc atteikšanās no Anglijas troņa. Memuāru sēriju starp citu ievieto Life, Sunday Express, Schweizer Illustrierte, Neue Münchener Illustrierte un Continental Daily Mail. Tagad kļuvuši zināmi apstākļi, kādos notiek šo memuāru rakstīšana. Jau 1945. gadā Life publicēja rakstu sēriju par Vinstonu Čerčilu, kuŗas autors bija angļu žurnālists J. Merfijs. Vindzoras hercogam šie raksti bija tā iepatikušies, ka viņš ar kāda paziņas starpniecību sameklēja žurnālistu, un īsā laikā abi kļuva nešķiŗami draugi. Daudzas hercoga memuāru lappuses radušās tā, ka Merfijs vispirms uzaicina savu draugu pastāstīt kādu pagātnes epizodu. Abi tad stundām ilgi sarunājas, kamēr hercoga sekretārs sarunu stenografē. Pēc tam Merfijs uzrakstītos materiālus izrediģē, bet pēdējo redakciju aizvien lasa pats Vindzoras hercogs. Šis garais process arī izskaidro apstākli, ka memuāros viscaur jūtama piedzīvojuša žurnālista roka.

Savienoto valstu bruņotie spēki cīņai gatavi

MŪSU KORESPONDENTA ZIŅOJUMS NO AĻASKAS

Sakarā ar notikumiem Korejā Savienoto valstu aizsardzības ministrija izdevusi rindu rīkojumu, kas domāti stratēģiski svarīgās Aļaskas nodrošināšanai pret eventuālu ienaidnieka invāziju. Šinīs dienās mēs saņēmām informāciju no sava līdzstrādnieka par to, kāds noskaņojums valda šai tālajā pussalā un ko dara tur stacionētie amerikāņu bruņotie spēki, lai būtu sagatavoti jebkādam pārsteigumam.

Enkridže (lj). — „Lielajā aviācijas bazē Enkridžā un visos pārējos atbalsta punktos kaŗaspēks atrodas trauksmes stāvoklī," raksta viņš. „Aļaskas bruņoto spēku virspavēlnieks ģenerālleitnants Tvainings pavēlējis kaŗavīriem nēsāt ieročus un gāzu maskas. Pats ģenerālis ir noskaņots optimistiski un pārliecināts, ka viņam padotās vienības spējīgas atvairīt visļaunāko. Gatavošanās notiek gaŗajā līnijā, kas aptuveni sākas no Lēdas aviācijas bazes Fairbenkā, stiepjas līdz Kodijakai iekšienē un beidzas rietumos pie Aļaskas līča. Eventuāla uzbrukuma gadījumā tā būtu amerikāņu aizsardzības līnija. Pēc kaŗa darbības sākšanās Korejā visām militārajām un pat techniskajām vienībām notiek apmācības kājnieku ieroču pielietošanā. Jau tagad izdoti rīkojumi, ko katram darīt, ja Aļaskai sāktos uzbrukums. Enkridžā tuvākā nākotnē gaidāmi kājnieku vienību un tanku pastiprinājumi. Izdoti arī piesardzības rīkojumi, lai aizkavētu varbūtējas sabotāžas un piektās kolonas darbību.

Īpaša ievērība veltīta izplētņu lēcēju apkaŗošanai. Ģenerālleitnanta Tvaininga rīcībā ir liels skaits strūklu iznīcinātāju, ko katrā brīdī var raidīt pret ienaidnieka transporta mašīnām. Spriežot pēc Nemes pilsētas evakuācijas, kas atrodas netālu no Bēringa jūras šauruma, teritoriju uz ziemeļvakariem no Fairbenkas — Kodijakas līnijas amerikāņi nedomā aizstāvēt. Visos Aļaskas lidlaukos uzstādīta arī zenītartilērija, pie kuŗas nepārtraukti dežūrē apkalpes. Strūklu iznīcinātāji un bumbvedēji aerodromos nomaskēti."

L. J.

Dzunglos bojā gājis franču žurnālists

Paramaribo (ej). — Reuters ziņo no Holandiešu Gvijānas, ka pazīstamais franču žurnālists M. R. Manfrē, kas viens pats bija devies ceļojumā uz Amazonas upes grīvu, bez pēdām pazudis džungļos. Iedzimtie atraduši Manfrē pēdējās nometnes atliekas un žurnālista dienas grāmatu. Tās ieraksti liecina, ka Manfrē nokļuvis pārtikas trūkumā un dienām ilgi dzīvojis pusbadā, pārtikdams no vardēm, ķirzakām un čūskām. Viņš bijis spiests apēst arī savu suni. Pats pēdējais ieraksts dienas grāmatā vēstī, ka Manfrē gribējis doties tālāk bez bagāžas, kas džungļu apstākļos uzskatāms par ļoti riskantu un parasti liktenīgu pasākumu. Manfrē bija apsolījis sava ceļojuma aprakstu kādam franču žurnālam.

DIENVIDAMERIKĀ VAIRĀK IEDZĪVOTĀJU NEKĀ ZIEMEĻU KONTINENTĀ

Buenosairesā (ab). — Dienvidamerikas kontinentā — pirmo reizi kopš Jaunās pasaules atklāšanas — visās valstīs izdarīta vienveidīga tautas skaitīšana. Tās rezultātā konstatēts, ka Latīņu Amerikā ir vislielākais dabiskais dzīvā spēka pieaugums pasaulē, kas pārspēj pat Krieviju. Ja arī D. Amerikas zemes turpmāk hermetiski noslēgtu savas robežas ieceļotājiem, iedzīvotāju skaits gadā pieaugtu par 3 milj., tā kā kontinentam šī gadsimta beigās būtu 370 milj. iedzīvotāju, kamēr Z. Amerikai tajā pašā laikā tikai 200 milj.

Pamatojoties uz pašreiz rīcībā esošiem materiāliem, Ziemeļamerikas statistiķi aplēsuši, ka abos kontinentos kopā pašreiz ir 325 milj. iedzīvotāju, no kuriem 151 milj. mīt ASV, Kanadā 1941. g. bija 11,5 milj., bet Latīņu Amerikā jau tagad ir 162 milj. iedzīvotāju resp. 11 milj. vairāk nekā ziemeļos.

Kopējās vienveidīgās tautas skaitīšanas iniciātori bija peruāņi; Ekvadorā tā vispār bij pirmā skaitīšana valsts vēsturē. Gvatemālā, piemēram, bez parastajiem jautājumiem bija jāatbild arī uz papildus jautājumu: „Vai jūs esat raduši valkāt kurpes?" — Skaitīšana dos vērtīgus materiālus par D. Amerikas iedzīvotāju pieaugumu, zemes bagātībām, rūpniecības un lauksaimniecības attīstību.

VAI MARŠALU PETĒNU BEIDZOT REABILITĒS

Parīze (D). — Francijas ģenerālprokurors pagājušās nedēļas beigās uzdevis vairākiem ievērojamiem Parīzes advokātiem pārbaudīt faktus, vai nebūtu sākams jauns process pret maršalu Petēnu, kas varētu viņu reabilitēt. Kā zināms, pēc Vācijas kapitulācijas maršalu notiesāja mūža ieslodzījumā cietumā, un tagad 94 gadus vecais sirmgalvis atrodas Ildjē salā. Parīzē runā, ka eventuālās prāvas gadījumā sevišķi svarīga būs pulkveža Fonka liecība. Viņš apgalvo, ka Petēna satikšanās ar Hitleru, ko viņam piedēvēja par galveno noziegumu, īstenībā bijis ļoti gudrs manevrs. Petēns pārliecinājis Hitleru neuzbrukt Gibraltāram. Francijā jau vairāk nekā priekš gada sākusies plaša kustība, kas prasa reabilitēt notiesāto Petēnu. Iespējams, ka ģenerālprokurora rīkojums par apstākļu pārbaudīšanu beidzot atbrīvos sirmo maršalu un atdos viņam to godu, ko tas izpelnījās, pirmajā pasaules kaŗā glābjot Verdēnu.

Arī sarkanais dekāns jau spiests atsaukt

Londona (E). — Čechoslovakijas komūnistu partijas Katovicas nodaļas laikraksts Pravda šinīs dienās publicēja rakstu, ka „britu jaunatnei nav grāmatu, tā nevar nodarboties ar mūziku un precēties tad, kad vēlas". Raksta beigās Pravda piebilst, ka čechu jaunatne „dzīvo nesalīdzināmi labākos apstākļos un ir laimīgāka". Šo informāciju laikraksts sacījās esam ieguvis no Kenterberijas dekāna Džonsona. Pēc dažām dienām Džonsons, ko pasaulē sauc par sarkano dekānu simpatiju dēļ pret komūnismu, Londonas laikrakstos publicēja atsaukumu. Viņš apgalvo, ka nekad šādu informāciju nav sniedzis. Viņš esot vienīgi norādījis, ka dzīvokļu krize Lielbritānijā rada nelabvēlīgus apstākļus jaunatnei. Visi pārējie Pravdas apgalvojumi esot bēdīgi faktu sagrozījumi. Britu prese ironiski piebilst, ka beidzot arī sarkanais dekāns spiests atsaukt komūnistu melus, neraugoties uz to, ka viņš vienmēr bijis tik ļoti sajūsmināts par visu, kas notiek aiz dzelzs priekškara.

PIECI DOLARI PAR MATU NOGRIEŠANU SĀNCENSEI

Frankfurte (jj). — Savā laikā Latvijas slejās jau ziņots, ka Frankfurtes tiesai nodota kāda amerikāniete par to, ka viņa greizsirdības lēkmē nogriezusi matus sava vīra draudzenei, lietuvietei Elzai Kerviskaitei. Pag. nedēļā tiesa pasludināja spriedumu, ka amerikānietei — 30 g. v. Viktorijai Volai piespriests 5 dolaru liels naudas sods. Tiesā amerikāniete paskaidroja, ka ideju par matu nogriešanu viņai iedvesmojusi pati lietuviete, lai „sodītu" kādu citu viņas vīra mīļāko.

DAŽOS VĀRDOS

Notiesātais atompētnieks Dr. Fukss, kas pašlaik izcieš savu 14 gadu cietuma sodu par atomnoslēpumu nodošanu Padomju savienībai, drīzumā atkal atgriezīšoties zinātniskajā darbā, ziņo Continental Daily Mail.

Ar 130 km stundas ātrumu [illegible] sliedēm Santafē līnijas ātrvilciens [illegible] sas štatā. 10 pasažieri nonāvēti un [illegible] vainoti.

Zemestrīce Kolumbijas un Venecuēlas pierobežā svētdien prasījusi 200 upuru. Daudzas apdzīvotas vietas pilnīgi sagrautas. Materiālie zaudējumi nav vēl pārskatāmi.

30.000 filipiniešu brīvprātīgo pieteikušies cīņām pret komūnismu Korejā. Valstu skaits, kas līdz šim jau paziņojušas savu atbalstu UN lēmumam par sankcijām pret Ziemeļkoreju, pieaudzis līdz 48.

Franču jauno valdību patlaban mēģina sastādīt bij. aizsardzības ministrs Plevens, kas otrdien uzstādīja uzticības jautājumu Nacionālajā sapulcē. Valdības krize Francijā turpinās divas nedēļas.

Jau otru notu Triestas jautājumā Anglijai, Francijai un ASV iesniegusi Padomju savienība, pieprasot rietumvalstu kaŗaspēka atvilkšanu no Triestas brīvvalsts un apsūdzot tās flotes atbalstu punkta rīkošanā Triestā.

Nāves sods 1200 ziemeļkorejiešu spiegiem izpildīts kopš Korejas kaŗa sākuma — paziņojis Dienvidkorejas policijas [illegible]. 900 spiegu notiesāti Suvonā, pirms šī pilsēta krita ziemeļkorejiešu rokās.

Par aktīvu pretestības kustību Latvijā sestdien ziņoja Štutgartes radiofons, [illegible] stoties uz atlaisto vācu kaŗa gūstekņu liecībām. Latviešu partizāni esot atbalstījuši izbēgušos gūstekņus. Vācu gūstekņu kapi Latvijā esot nolīdzināti ar zemi.

48 stundu laikā Rumānija jāatstāj britu sūtniecības trešajam sekretāram Kingam. Kā tas satelītvalstīs parasts, arī viņu apvaino spiegošanā.

12.000 km garo dzelzceļa līniju starp Čikāgu un Klusā okeānu prezidents Trūmens pavēlēja pārņemt armijai. Pēc šī drastiskā rīkojuma dzelzceļnieki atteicās no nodomātā streika un apsolījās atkal atjaunot darbus. Prezidents savu lēmumu pamatoja ar to, ka šī līnija ir svarīga valsts drošībai un aizsardzībai.

No amata atcelts Baltkrievijas komūnistu partijas ģenerālsekretārs Skutarevs. Maskavas radio ziņo, ka viņš „novirzījies no partijas līnijas un nav spējis nodibināt kārtību kolhozos".

23 cilvēki nonāvēti, nogāžoties franču Dakotas tipa lidmašīnai netālu no Kasablankas svētdienas rītā. Septiņas personas smagi ievainotas. Lidaparāts atradās ceļā no Marseļas uz Dakaru. Īsi pēc starta Kasablankā aizdegās viens motors, kas bija par iemeslu smagajai nelaimei.

7. 841.610 iedzīvotāju pašreiz ir Ņujorkā. 1.938.551 cilvēks dzīvo Manhatanas salā.

„Atpūsties" Austrumvācijā ieradušies 734 grieķu „brīvības cīnītāju" bērni. Viņus sagaidīja SED un FDJ pārstāvji.

Sasaukt Maskavā nākamo UN pilnsapulci ierosinājis demokratu partijas senātors Mekmehons. Ja Padomju savienība šo priekšlikumu noraidītu, tas nozīmētu, ka politbirojs grib noslēpt no krievu tautas to, kas tagad notiek pasaulē, domā senātors.

Jauno Albānijas valdību atkal sastādījis ģenerālis Hodža, pats uzņemdamies ministru prezidenta, ārlietu un aizsardzības ministra posteņi.

10 feniņu papīra zīmes būs derīgas tikai līdz 30. septembrim. Berlīnē un Rietumvācijā bankās tās varēs apmainīt līdz 31. decembrim.

Par atomnoslēpumu nodošanu krieviem Santafē zvērināto tiesā būs jāatbild 28 gadus vecajam Devidam Gringlesam. Sūdzība pret viņu jau iesniegta. 1945. g. 3. jūnijā par 500 dolariem viņš nodevis Harijam Goldam svarīgus slepenus dokumentus.

Pasta cenzūru jau tuvākā nākotnē paredz ievest Austrumvācijā, ziņo Stuttgarter Nachrichten. Turienes valdība pašreiz izstrādājot attiecīgu likumu.

Divas lidmašīnas sadūrušās gaisā britu aviācijas manevros netālu no Dikeburgas lidlauka. Kāds iznīcinātājs ietriecies transportlidmašīnas sānos. Abi lidaparāti nogāzušies un sadeguši. Bojā aizgāja trīs cilvēki.

Par desmit markām un trīs metri drānas kāda vāciete no Baireitas pārdevusi ceļojošam cirkum savu trīs gadus veco krāsaino bērnu. Policija „darījumu" tomēr nav akceptējusi un bērns cirkum atkal atņemts. Desmit markas māte jau bija paguvusi nodzert.

6000 reflektantu pieteikušies kādā Dienvidvācijas laikrakstā uz vakanto redaktora posteņi. Tai pašā laikā 1000 cilvēku vēlējušies iegūt korektora vietu kādā Štutgartes laikrakstā.

Sambu un citas modernās dejas pag. nedēļā dejojusi Lielbritānijas karaliene ballē Bekinghemas pilī, kurā piedalījās vairāk nekā 1000 viesu. Balli atklājis karalis ar fokstrotu.